

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Modestas Montvydas

**VISUOMENĖS BENDRADARBIAVIMAS SU POLICIJA:
KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS.**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas
Lekt. dr. Ligita Šarkutė

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS**

**VISUOMENĖS BENDRADARBIAVIMAS SU POLICIJA:
KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS.**

Baigiamasis magistro projektas

Viešoji politika (kodas 621L22008)

Vadovas

(parašas) Lekt. dr. Ligita Šarkutė

Recenzentas

(parašas) Doc. dr. Rasa Šnapštienė
(data)

Projektą atliko

(parašas) Modestas Montvydas

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų

(Fakultetas)

Modestas Montvydas

(Studento vardas, pavardė)

Viešoji politika, 621L22008

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

„Visuomenės bendradarbiavimas su policija: Klaipėdos miesto savivaldybės atvejis.“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 16 m. birželio 3 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano, Modesto Montvydo ,baigiamasis projektas tema „Visuomenės bendradarbiavimas su policija: Klaipėdos miesto savivaldybės atvejis.“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

SUMMARY

Modestas Montvydas. *Cooperation between Society and Police: Case of Klaipėda City Municipality* Master's thesis in Public Policy / supervisor lect. dr. Ligita Šarkutė. The Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

Research area and field: 02S.

Key words:

Kaunas, 2016. 78 p.

The thesis analyses the cooperation of the public with the police. . The relevance of the research: Public trust and confidence in the police is steadily increasing each year; the number of people feeling safe in their places of residence (city or district) and considering the criminogenic situation to be a good one is significantly growing. This is an important factor because public trust obliges law enforcement agencies to look for the new ways and methods in maintaining the confidence, thus, the public can require better results of performance. Recently, police activity has been focused on the community, which means that people themselves are encouraged to take care of the safety of their residential places. New posts of community police officers have been established in the police . The novelty of the research: Ušačionas (2009, p. 29) and others state that police is one of the biggest state authority which constantly communicates with public and works for the public interest. Police officers' ability to solve crimes depend on their morality and professionalism as well as public's willingness to contribute. In Lithuania collaboration between public and police and public's involvement in creating a safer environment are in early stages. Police authorities are promoting a variety of programs and incentives to enhance collaboration, however the system is not unified. It is more likely that a high level of public and police collaboration would increase law enforcement authority's productivity. The research problem: why the residents are not active and willing to cooperate with the police? Is it only a task for police to ensure a safe environment for the residents? Research object: cooperation of the public with the police. The aim of the research is to analyse cooperation with the police in Klaipėda City Municipality.1Research objectives: 1. To analyze the theoretical aspects of cooperation between the public and the police: 2. To analyse the activities of the community police officers in Lithuania; 3. To research the means and opportunities for public and police cooperation in Klaipėda City Municipality, and to identify the problems. Research methods: analysis of scientific literature, documents, legislation, and survey. After the research, the main conclusions have been drawn. Community assistance is important for the maintenance of public order and security since it is a complex phenomenon interpreted as the development of common value using the efforts of all stakeholders, in this case - the police, local government and the public (residents). The case study on public cooperation with the police in Klaipėda City Municipality revealed that there is no sufficient cooperation between Klaipėda City police officers and the public. In most cases cooperation takes place with the help of community police officers who act as mediators between

the police and the residents. It was found out that the lack of information causes the biggest problems in cooperation. The results showed that the public trust in police decreases due to the lack of police officers. Also, the residents are not actively involved in crime prevention program "Safe Neighborhood". They would like to join the police support program, but there is a lack of information about it. In addition police officers rarely ensure public safety together with police supporters. Structure of project This master's thesis consists of introduction, summary in English language and two main parts. In the first part the concept of public's collaboration with police were discussed and police work policies and collaboration possibilities were identified. In second part research and survey results were provided. Survey includes 130 residents' and 80 police officers' questionnaire results. This master's thesis also contains conclusion.

TURINYS

IVADAS.....	11
1. VISUOMENĖS BENDRADARBIAVIMO SU POLICIJA TEORINIAI ASPEKTAI.....	14
1.1. Visuomenės bendradarbiavimo su policija samprata ir galimybės.....	14
1.2. Policijos veikla užtikrinant visuomenės saugumą.....	17
1.2.1. Priemonės padedančios užtikrinti visuomenės saugumą ir bendradarbiavimą su policija.....	19
1.2.2. Nusikaltimų prevencija per aplinkos dizainą.....	25
2. BENDRUOMENĖS POLICIJOS SUKŪRIMAS LIETUVOJE	29
2.1. Bendruomenės policijos pareigūno įsteigimo priežastys.....	29
2.2. Bendruomenės pareigūno veikla	30
3. VISUOMENĖS IR POLICIJOS BENDRADARBIAVIMO KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE TYRIMAS.....	36
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	36
3.2. Policijos pareigūnų apklausos duomenų analizė.....	33
3.3. Klaipėdos miesto gyventojų apklausos duomenų analizė.....	50
IŠVADOS.....	63
REKOMENDACIJOS.....	65
LITERATŪRA.....	66
ŠALTINIAI.....	68
1 PRIEDAS.....	70
2 PRIEDAS.....	74

LENTELĖS

1 lentelė. Pilietiško žmogaus savybės	13
2 lentelė. Nesaugumo veiksniai.....	15
3. lentelė. Policijos departamento prie VRM duomenys apie 2015 m. veikusias saugios kaimynystės grupes, policijos rėmėjus ir jaunuosius policijos rėmėjus.....	21
4. lentelė. Bendrosios prevencijos sritys ir priemonės.....	29
5 lentelė. Situacijų prevencijos priemonės.....	29
6 lentelė. Saugios kaimynystės grupės darbo planas.....	31
7 lentelė. Respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys	33
8 lentelė. Respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys.....	46

PAVEIKSLAI

1 Pav. Pilietinės savisaugos būdai.....	16
2 Pav. Nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą principai.....	22
3 Pav. Bendravimo su gyventojais intensyvumas.....	33
4 Pav. Teisės pažeidimų tyrimas.....	35
5 Pav. Bendradarbiavimas su policija.....	35
6 Pav. Liudytojų bendradarbiavimas su policija.....	36
7 Pav. Pasitikėjimas policija.....	37
8 Pav. Nepasitikėjimo priežastys.....	38
9 Pav. Santykiai su Klaipėdos gyventojais.....	39
10 Pav. Informacijos pakankamumas apie Klaipėdos komisariato veiklą.....	40
11 Pav. Klaipėdos miesto gyventojų aktyvumo vertinimas.....	40
12 Pav. Dažniausiai pasitaikantys pažeidimai.....	41
13 Pav. Saugios kaimynystės vertinimas.....	42
14 Pav. Bendruomenės pareigūno pareigybės vertinimas.....	43
15 Pav. Bendruomenės pareigūno veiklos vertinimas.....	44
16 Pav. Viešosios tvarkos užtikrinimas dirbant su policijos rėmėjais.....	44
17 Pav. Darbo su policijos rėmėjais intensyvumas.....	45
18 Pav. Nukentėjimas dėl nusikalstamos veikos.....	47
19 Pav. Kreipimasis į policiją nukentėjus.....	48
20 Pav. Pareigūnų darbo vertinimas.....	49
21 Pav. Saugumas gyvenamojoje vietoje.....	49
22 Pav. Respondentų žinios apie „Saugią kaimynystę“.....	50
23 Pav. Saugios kaimynystės įgyvendinimas gyvenamojoje vietoje.....	51
24 Pav. Vaidmuo programos įgyvendinime.....	52
25 Pav. Pasitikėjimas policija.....	53

26 Pav. Nepsitikėjimo priežastys.....	54
27 Pav. Gyventojų ir pareigūnų santykiai Klaipėdos mieste.....	55
28 Pav. Gyventojų pagalba užtikrinant viešąją tvarką.....	56
29 Pav. Pagalba pareigūnams užtikrinant viešąją tvarką.....	56
30 Pav. Dalyvavimas policijos rėmėjų veikloje.....	57
31 Pav. Dalyvavimas policijos rėmėjo veikloje.....	58
32 Pav. Informacijos pakankamumas.....	58
33 Pav. Pasitikėjimas Klaipėdos policija.....	59
34 Pav. Veiklos tobulintini veiksniai.....	60

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Anketa Klaipėdos miesto pareigūnams.....	74
2. PRIEDAS. Anketa Klaipėdos miesto gyventojams	78

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Bendradarbiavimas – tai darbas, siekiant bendro tikslo (Lukšienė, 1993)

Bendruomenės pareigūnas – policijos komisariato prevencijos padalinio pareigūnas, kuris savo veikla (susitikimuose su prižiūrimos teritorijos gyventojais, nevyriausybinių ir privačių organizacijų atstovais) siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir savo gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą ir atlieka kitus nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų bendrajai, individualiajai ir situacijų prevencijai priskiriamus aktyvius veiksmus (Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno (apylinkės inspektorius) tarnybinės veiklos aprašas 2014).

Policija – asmens, visuomenės saugumą ir viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų ir policijos pareigūnų sistema (Policijos įstatymas 2 str. 4 d., 2015).

Policijos rėmėjas – policijoje ar Lietuvos kariuomenėje netarnaujantis Lietuvos Respublikos pilietis ar Lietuvos Respublikoje nuolat gyvenantis kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kurie šio bei kitų įstatymų ir teisės aktų nustatyta tvarka aktyviais veiksmais savo noru padeda policijai saugoti viešąją tvarką ar kitaip užkerta kelią nusikalstamoms veikoms ir kitiems teisės pažeidimams. (LR policijos rėmėjų įstatymas 2 str. 3 d., 2015).

Saugi kaimynystė – tai nusikaltimų prevencijos programa, kurios tikslas yra sumažinti nusikalstamumą, į pagalbą pasitelkus vietos bendruomenes bei namų ūkius (Sampson, 2002, Wood, 2008).

SANTRUMPOS

NVO – Nevyriausybinės organizacijos.

LR VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

CPTED - Nusikalstamumo prevencija per aplinkos dizainą.

VPK - Vyriausiasis policijos komisariatas.

SPSS - Statistical Package of Social Sciences

IVADAS

Temos aktualumas. Policijos paslaugų poreikis užtikrinant viešąją tvarką kasmet vis didėja. Su prašymais užtikrinti viešąją tvarką į Klaipėdos apskrities vyriausiąją policijos komisariatą (toliau – Klaipėdos apskrities policija) kreipiasi ne tik įvairių masinių kultūros ir sporto renginių organizatoriai, bet ir mokyklų vadovai, bendruomenės. Be to, Klaipėdos apskrities policijai užtikrinant viešąją tvarką ir visuomenės saugumą iškyla būtinybė, ypač vasaros laikotarpiu, pasitelkti papildomas pajėgas, kai kriminogeninė situacija keičiasi dėl kurortiniuose miestuose padidėjusio nusikalstamumo (ypač plėšimų, automobilių vagysčių, vagysčių iš butų, neteisėto narkotinių medžiagų platinimo atvejų ir pan.). Sprendžiant šią problemą policija kartu su socialiniais partneriais ieško efektyvesnių būdų ir priemonių gyventojų saugumui užtikrinti.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 94 straipsnį, Lietuvos Respublikos vyriausybė garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką. 2015 m. gegužės 7 d. LR Seimo nutarimu patvirtintoje viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos 18 punktu įtvirtina, jog kuriant saugią gyvenamąją aplinką, itin svarbus savivaldybių vaidmuo. Viena iš savarankiškų savivaldybės funkcijų, numatytų Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme – dalyvavimas užtikrinant viešąją tvarką ir gyventojų rimtį (nusikaltimų kontrolės ir prevencijos vietinės programos kūrimas ir įgyvendinimas, pasitelkiant savivaldybės teritoriją aptarnaujančią policijos įstaigą bei įtraukiant į šią veiklą visuomenines organizacijas ir gyventojus). Vykdydama šią funkciją, Klaipėdos miesto savivaldybė kartu su Klaipėdos apskrities policija, bei bendradarbiaujant su bendruomenėmis, į saugios aplinkos kūrimą siekia įtraukti kuo daugiau gyventojų. Kaip papildomas policijos pajėgų rezervas daugelyje pasaulio šalių yra savanoriška gyventojų pagalba per pilietines iniciatyvas buriantis į organizacijas, kurios padeda policijai palaikyti viešąją tvarką bei vykdyti nusikalstamumo prevenciją. Tokios savanoriškos gyventojų organizacijos dirba įvairiomis kryptimis. Tai ir pavieniai asmenys, padedantys savanoriškai ir priskiriami prie policijos padalinių ar pareigūnų, ir nacionalinio lygio organizacijos, turinčios savarankišką struktūrą bei savo veiklos struktūrą (Nikartas, 2012, p. 75). Autorius pastebėjo, kad XX a. pabaigoje įvairių šalių policijos institucijos ėmė skirti nepalyginamai didesnę dėmesį nusikalstamumo prevencijai bei gyventojų įtraukimui į kovą su nusikalstamumu ir viešosios tvarkos palaikymui. Šio proceso tikslas buvo pagerinti policijos įvaizdį, plėtojant ryšius su visuomene ir įtraukiant ją į policijos veiklą.

Darbo naujumas. Usačiovas (2009, p. 24) ir kiti autoriai rašė, jog policija yra viena didžiausių valstybinių institucijų, kuri nuolat palaiko ryšį su gyventojais ir dirba visuomenės labui. Ši policijos funkcija jai suteikia išskirtinę padėtį valstybėje. Svarbiausias gyvenamosios aplinkos vertinimo kriterijus šiuolaikinėje valstybėje yra piliečių saugumo pojūtis. Tarpusavio pasitikėjimas ir bendradarbiavimas gerina policijos darbą ir didina visuomenės narių saugumo jausmą. Policijos pareigūnų galimybės išaiškinti teisės pažeidimus dažnai priklauso ne tik nuo jų moralumo ir profesionalumo, bet ir nuo žmonių nusiteikimo padėti. Bendruomenės nusikaltimų

prevencijos programos daugelyje valstybių veikia dešimtmečius, turi galias tradicijas, remiamos ir palaikomos viešojo valdymo, vietos valdžios institucijų, verslo struktūrų. Lietuvoje toks bendradarbiavimas ir visuomenės įtraukimas į saugios aplinkos kūrimą dar tik prasideda, o policijos institucijos ieško ir taiko įvairias bendradarbiavimą skatinančias formas, tačiau vieningos sistemos nėra. 2013 m. atliktos gyventojų apklausos duomenimis, 17 proc. gyventojų tikrai sutiktų ir dar 37 proc. greičiau sutiktų dalyvauti veikloje, rūpinantis savo gyvenamosios vietos saugumu (http://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Viešasis_saugumas/Tyrimai/Gyventojuapklausa2013.pdf). Tikėtina, kad teisėsaugos institucijų veikla taptų daug veiksmingesnė, jei sulauktų didesnio visuomenės pritarimo ir bendradarbiavimo. Norint policijai glaudžiau bendradarbiauti su visuomene bei vyriausybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis 2012 metais buvo įsteigti bendruomenės pareigūnų etatai.

Darbe tirama problema. Viešosios policijos ir visuomenės bendradarbiavimo situacija Lietuvoje vis dar nėra išsamiai išnagrinėta tema. Visuomenės pasitikėjimas teisėsaugos institucijomis, daro tiesioginį poveikį teisėtvarkos institucijų darbo organizavimui bei galimybės, o taip pat reikšmingą įtaką bendram visuomenės viešo intereso užtikrinimo tenkinimui. Asmenys, nepasitikintys pareigūnų darbu, mažiau linkę kooperuotis, padedant išaiškinti ir užkardyti nusikalstamas veikas. Dar blogiau – individai netgi linkę iš vis nepranešti policijai apie nusikalstamas veikas, nes visiškai netiki valstybės institucijų pajėgumu (ar noru) tas veikas išaiškinti.

Darbo objektas. Policijos ir visuomenės bendradarbiavimas.

Darbo tikslas. Ištirti visuomenės ir policijos bendradarbiavimą Klaipėdos miesto savivaldybėje.

Darbo uždaviniai.

1. Išanalizuoti teorinius visuomenės bendradarbiavimo su policija aspektus.
2. Išnagrinėti bendruomenės policijos pareigūnų veiklos praktiką Lietuvoje.
3. Ištirti visuomenės ir policijos bendradarbiavimo Klaipėdos miesto savivaldybėje priemones, galimybes bei identifikuoti problemas.

Tyrimo metodai. Rengiant baigiamąjį magistro darbą naudoti šie metodai: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų analizė, apklausa, statistinė analizė. Taikant mokslinės literatūros analizės metodą išanalizuoti teoriniai visuomenės bendradarbiavimo su policija aspektai, nustatytos priemonės, kurios padeda užtikrinti nusikalstamumo prevenciją, gyventojų saugumą ir bendradarbiavimo galimybes bei formas. Teisinių dokumentų analizės pagalba išnagrinėta bendruomenių dalyvavimo užtikrinant policijai pavestų uždavinių įgyvendinimą teisinis reguliavimas, bendruomenės pareigūnų veiklos ir nustatytų funkcijų turinys, o statistinės analizės pagalba ištirtos visuomenės ir policijos bendradarbiavimo Klaipėdos miesto savivaldybėje priemonės, galimybės bei identifikuotos problemos. Tyrimo rezultatams analizuoti pasitelkti aprašomosios statistikos metodai.

Darbo struktūra. Baigiamąjį projektą sudaro įvadas, santrauka anglų kalba, dvi dalys, iš kurių pirmoje teorinių aspektu aptariama visuomenės bendradarbiavimo su policija samprata, policijos darbo formos ir bendradarbiavimo galimybės. Antroje darbo dalyje pateikiama atlikti tyrimo rezultatai, 130 išanalizuotų gyventojų ir 80 policijos pareigūnų anketinės apklausos duomenys. Pateikiamos darbo išvados.

Projektą sudaro 75 puslapiai, 8 lentelės, 34 paveikslai, 2 priedai. Panaudota 51 literatūros šaltiniai, iš kurių daugiausiai moksliniai straipsniai.

1. VISUOMENĖS BENDRADARBIAVIMO SU POLICIJA TEORINIAI ASPEKTAI

Šioje magistro baigiamojo projekto dalyje glaustai analizuojami teoriniai visuomenės bendradarbiavimo su policija aspektai. Siekiant paaiškinti visuomenės bendradarbiavimo su policija sampratą, analizuojamos galimybės, kaip įtraukti gyventojus savanoriškai kartu su policijos pareigūnais rūpintis gyvenamosios ir kitos aplinkos saugumo užtikrinimo veikla. Aptariama kokios yra policijos veikloje naudojamos priemonės padedančios piliečiams įsitraukti į bendradarbiavimą su policija.

1.1. Visuomenės bendradarbiavimo su policija samprata ir galimybės

Bendradarbiavimas (*angl. communication*) – tai tarpusavio sąveika, sudėtingi, įvairialypiai žmonių kontaktai, atsirandantys iš bendros veiklos poreikių (Psichologijos žodynas, 1993).

Bendradarbiavimo aspektas mokslinėje literatūroje gausiai nagrinėjamas, kadangi yra daugelio mokymo disciplinų dalis. Kai kurie mokslininkai bendradarbiavimo termino reikšmę apibūdina, kaip chaotišką, nes šis terminas vartojamas daugelyje disciplinų. Tačiau daugelis autorių sutinka, kad „bendradarbiavimas yra procesas, kurio metu asmenys, grupės ar organizacijos bendrauja ir palaiko ryšius dėl abipusės naudos ar pelno“ (Schalk ir kt., 2010, p.454).

Taigi policija, kaip atskira organizacija, turi galimybes įgyvendinti jai priskirtas funkcijas, kurių kartais neužtenka, kad problemos būtų išspręstos iki galo, todėl kompleksinių problemų sprendimui tikslinga įgyvendinti bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis. Efektyvus bendradarbiavimas, remiantis Žydžiūnaite (2005), suprantamas kaip komandos narių tarpusavio santykių (socialinių veiksnių) ir žinių kūrimo (kognityviųjų veiksnių) sąveikos rezultatas, lemiantis bendrą pasidalytą supratimą ir problemos sprendimą komandoje.

Analizuojant policijos ir visuomenės bendradarbiavimą pastebima, kad šių sričių bendradarbiavimo ypatybės nėra iš esmės analizuotos mokslinėje literatūroje. Todėl bendradarbiavimo aspektus ir galimybes reikalinga analizuoti atsižvelgiant į policijos veiklos prigimtį ir naudojamus su kitomis institucijomis panašius bendradarbiavimo metodus.

M. Bilius (2005) teigia, kad policijos bendradarbiavimas gali likti tik vieno lygio, pagrindiniu tikslu laikant keitimąsi informacija. Tačiau informacijos keitimasis gali padėti rasti reikalingas bendradarbiavimo sritis įvairiuose sektoriuose.

Policijos veikla, siekiant įtraukti kuo daugiau piliečių bendradarbiauti, įgyvendinama keliose srityse. Tai darbas su vaikais, šeimose ar mokyklose, su pagyvenusiais asmenimis, taip pat su nuteistaisiais, grįžusiais iš įkalinimo vietų ir pan. Todėl kiekvienos srities veiklos įgyvendinimui tikslinga pasitelkti skirtingus partnerius, kurie padėtų išspręsti konkrečių visuomenės narių problemas. Visuomenės informavimas ir įtraukimas per viešai skelbiamą informaciją, pateikiamas koncentruotai tuo pačiu informatyviai, pasiekiant kuo daugiau gyventojų, tai itin svarbus veiksnys skatinantis saugumo sklaidą bendruomenėje. Tokios

galimybės yra paskaitų, įvairių edukacinių renginių pravedimas, ne ką mažiau svarbūs yra bendruomenių susirinkimai į kuriuos yra kviečiami policijos pareigūnai pristatyti jų gyvenamojoje teritorijoje esančią kriminogeninę situaciją, policijos įstaigų internetinėse svetainėse skelbiama aktuali informacija apie išaiškintus teisės pažeidimus, patarimai – konsultacijos kaip netapti nusikaltimų auka, apsaugoti savo turtą. Visuomenei yra nuolat primenama (per masinės informavimo priemones – vietinę žiniasklaidą, televiziją, laikraščius, internetinius socialinius tinklus) kur ir kaip kreiptis dėl jiems aktualių klausimų.

Kita ne mažiau svarbi politinė iniciatyva vietos bendruomenių stiprinimui įtakos turi teisėsaugos įstaigų (policijos) socialinės programos. Piliečių dalyvavimas saugumo stiprinimo veikloje svarbumas atsiskleidžia vykdant prevencinę veiklą. Anot Vanago R. (2006), bendruomenės grandis funkcionuodama kitų institucijų kontekste, kurios plėtoja prevencinę veiklą yra labai svarbi, nes būtent tik ji pati gali suvaidinti pagrindinį vaidmenį užkardant grėšiančius nusikaltimus. S. Nikartas (2010) konferencijoje „Nusikaltimai ir bausmės Baltijos regione“ pristatė pranešimą tema „Piliečių dalyvavimo formos užtikrinant visuomenės saugumą Lietuvoje“, ir pabrėžė, kad piliečių atliekamas vaidmuo yra itin svarbus palaikant tvarką visuomenėje ir būtent patys piliečiai turi būti padrąsinti prisiimti daugiau atsakomybės įgyvendinant nusikaltimų prevenciją. Autorius įžvelgia tam tikras piliečių istorinio - politinio persiorientavimo nuo vienos sistemos prie kitos problematiką. Jis pateikia pavyzdį politinės santvarkos kontekste – persiorientavimas vyksta nuo totalitarizmo į demokratiją, ekonominiame kontekste – nuo planinės į laisvosios rinkos ekonomiką ir žmogaus mentaliteto kontekste – nuo pasyvių iki aktyvių piliečių. Būtent pastarasis aspektas apima piliečių persiorientavimą visuomenės saugumo, nusikaltimų, prevencijos srityje. Perėjimą nuo vieno suvokimo prie kito lydi ne tik senųjų elementų išlikimas, bet ir pastarųjų papildymas naujais (Nikartas, 2010). Šis pavyzdys parodo, piliečių svarbą ir suvokimo kitimą, kad būtina kurti pilietišką visuomenę.

„Bendruomenė gali vienyti visų jos teritorijoje veikiančių institucijų (policijos, kultūros namų, mokyklos) ir gyventojų pastangas užtikrinti gyventojų saugumą, gerinant kriminalinę padėtį” (Vanagas, 2006, p. 362). Viena iš tokių vykdomų programų, nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, patvirtina įvardintą nuostatą, deklaruodama tokią poziciją – nusikaltimų prevencija ir kontrolė gali būti sėkminga, jeigu joje aktyviai dalyvauja visi socialiniai subjektai – teisėsaugos institucijos, kitos viešojo administravimo institucijos, savivaldybių institucijos, verslo bendruomenė, visuomeninės organizacijos ir individualūs asmenys. Ši veikla turi būti koordinuota ir remtis mokslu bei praktika pagrįsta valstybės politinių partijų patvirtinta bendra politika. Tokiai politikai nustatyti ir įgyvendinti parengta ilgalaikė programa (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa, bendrosios nuostatos 8 p.). Kaip reglamentuoja teisės aktai, vykdoma veikla bus sėkminga, jei į ją aktyviai įsitrauks visos, daugiau ar mažiau suinteresuotos institucijos, šiuo atveju policijos pareigūnų misija yra persiorientavimas į bendruomenę ir bendravimas su ja, užtikrinant teisėtvarką (Vanagas, 2006; Laurinavičius, 2001).

Toks policijos pareigūno gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su bendruomenės nariais ugdo bendruomenės pasitikėjimą pareigūnu ir kartu policijos institucija apskritai, o tai dar vienas skatinantis įsitraukti į saugumo užtikrinimo veiklą veiksnys.

Pilietiškumas dar viena politinė iniciatyva, kuri pastaruoju metu sulaukia vis didesnio atgarsio visuomenėje. Nevyriausybinų organizacijų ir informacijos paramos centro atlikto tyrimo duomenimis (2013) buvo siekiama išsiaiškinti, kokias savybes Lietuvos gyventojai priskiria pilietiškam žmogui. Iš viso buvo pateikta 16 savybių, kurios gali tikti pilietiško žmogaus apibūdinimui. Pirmoji apibūdinančių savybių grupė yra daugiau susieta su valstybės gyvenimu (mokesčiai, rinkimai, įstatymai). Antroji su intelektualine veikla (domėjimasis šalies gyvenimu, istorija, patriotizmas). Trečioji grupė apima aktyvius individualius gyventojų veiksmus (dalyvavimas įvairiuose judėjimuose, reagavimas į pažeidimus, labdaros teikimas ir pan.)

1 lentelė. Pilietiško žmogaus savybės

Savybių grupė	Savybės
Ypač svarbios savybės (pasirinko atsakymą „svarbu“: 72 - 77% respondentų):	- sąžiningumas ir dorumas (77%); - įstatymų laikymasis (77%); - dalyvavimas rinkimuose (72%); - pareigingas mokesčių mokėjimas (70%).
Svarbios savybės (pasirinko atsakymą „svarbu“: 49 - 60% respondentų)	- buvimas savo šalies patriotu (60%); - domėjimasis šalies ekonominiu, socialiniu, politiniu gyvenimu (59%); - šalies himno mokėjimas (57%); - savo šalies istorijos žinojimas (51%); - nusiteikimas neemigruoti (49%).
Mažiau svarbios savybės (pasirinko atsakymą „svarbu“: 21 - 39% respondentų)	- dalyvavimas savo gyvenamosios vietovės bendruomenės veikloje (39%); - informavimas apie teisėtvarkos pažeidimus (37%); - labdaros teikimas (35%); - dalyvavimas visuomeninių organizacijų ir asociacijų veikloje (31%); - dalyvavimas gamtosaugos judėjimuose (29%); - viešas savo nuomonės reiškimas (29%); - dalyvavimas protesto akcijose (21%).

Šaltinis: http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_pilietiskumas_santrauka_2013-01-17_15_59_37.pdf

Reiktų pastebėti, kad dalyvavimas savo gyvenamosios vietovės bendruomenės veikloje (39%); informavimas apie teisėtvarkos pažeidimus (37%) buvo priskirtos prie mažiau svarbių savybių (žr. lentelė Nr.1)

Aktyvus pilietiškumas sieja įvairių narių tapatybes, suteikia galią dalyvauti ekonominiame, socialiniame ir politiniame visuomenės gyvenime. Deklaruojama idėja, kad pilietiškumas suprantamas, kaip naudojimasis teisėmis ir atsakomybe, kurios yra susijusios su priklausymu tam tikro vieneto (politinės partijos, profesinės sąjungos, nevyriausybinių organizacijos ar tiesiog miesto bendruomenės) nariu. Taigi, būtent čia atsiskleidžia pilietiškoumo svarba, per įsipareigojimą, teisių ir pareigų rūpintis bendruomenės ateitimi prisiėmimą ir aktyvų dalyvavimą išlaikant vertybes.

1.2. Policijos veikla užtikrinant visuomenės saugumą

Terminas „policija“, kuris suprantamas ir vartojamas įvairiomis reikšmėmis kaip viešoji (valstybinė) institucija (ar institucijos), yra paplitęs beveik visose Europos bendruomenėse. Priešingai „policijos“ reikšmei, terminas „policijos veikla“ (angl. *policing*) yra suprantamas kaip procesas, apimantis viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimą, nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją ir tyrimą ir pan., kuris įgyvendinamas skirtingų subjektų (https://enet.cepol.europa.eu/fileadmin/website/Research_Science/PGEAPS/PGEAPS_summary_lithuania.pdf). Be policijos, į šį procesą yra įtrauktos nevyriausybinės organizacijos (žinomos kaip NVO) ir privatus (pelno siekiantis) sektorius.

Saugumo sąvoka turi įvairių reikšmių. Saugumas – laisvė nuo pavojų ir rizikos; saugumas, kaip apsisaugojimas nuo galimų išgyvenimų, sukkelto skausmo, sužalojimų ar patiriamų nuostolių. Mokslininkai tiriantys traumų prevenciją saugumą apibrėžia kaip situaciją, kuriai būdinga tinkamai kontroliuojama fizinė, materialinė, moralinė grėsmės (Nilsen, 2004). Asmens ir visuomenės saugumas – viena iš esminių sąlygų saugiam žmonių gyvenimui ir bendros gerovės augimui. Pilietinės visuomenės tyrimų rezultatai rodo (Pilietinės visuomenės instituto veiklos ataskaita, 2013), jog pagrindiniai rizikos veiksniai, darantys didžiausią žalą asmens ir visuomenės saugumui yra nusikalstamumas, alkoholio, narkotikų vartojimas, neužimtumas, didėjanti bedarbystė, etinių vertybių nebuvimas. Asocialus gyvenimo būdas, nesaugumo jausmas, moralinių vertybių stoka ir kiti veiksniai nesunkiai gyventojus pastūmėja nusikalstamumo link.

Mokslinėje literatūroje saugumo samprata įvardijama trimis lygmenimis: tarptautiniu, nacionaliniu ir individualiu (Matulionytė, 2007; Babachinaitė, 2006). Policijos uždavinys yra užtikrinti valstybės saugumą, kitaip dar vadinamas nacionaliniu. Tam, kad asmuo jaustųsi saugiai, reikalinga atitinkama būklė namuose, saugumas darbe ir aplinkos saugumas, užtikrinta civilinė sauga ir galiausiai – nacionalinis saugumas.

Individualiam saugumui išryškinti - būtina apibrėžti (ne)saugumo veiksniai, jų įvardijamas parodo, kurios sritys reikalauja daugiausiai dėmesio atskirų individų saugumo užtikrinimui. Nesaugumo veiksniai – socialinio, technologinio ar gamtinio pobūdžio reiškiniai, keliantys pavojų gyventojams ar jų turtui, mažinantys gyventojų saugumo jausmą ir bloginantys jų gyvenimo kokybę: nusikalstamos veikos ir kiti teisės pažeidimai, eismo įvykiai, gaisrai ir kiti gamtinio, techninio ir ekologinio pobūdžio ekstremalūs įvykiai (Saugios savivaldybės koncepcija, 2011).

Šioje koncepcijoje yra išskiriami daugiau ar mažiau kiekvienai savivaldybei tinkantys nesaugumo veiksniai. Jie apima keturis sritis: saugūs namai, saugus darbas/mokykla, saugi aplinka, civilinė sauga. Kiekviena iš išvardintų nesaugumo sričių turi atitinkamus nesaugumo veiksniai (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. Nesaugumo veiksniai

(Ne)saugumo sritis	Nesaugumo veiksniai
Saugūs namai	Vagystės ir plėšimai, buitinės traumos, smurtas šeimoje, buitiniai ekstremalūs įvykiai (gaisrai, sprogimai ir kt.), vaikų ir jaunimo teisių pažeidimai, apsinuodijimai alkoholiu, narkotikais ir kt. medžiagomis.
Saugus darbas, mokykla	Profesinės traumos, lygių galimybių pažeidimai, psichotropinių medžiagų platinimas, prievarta, paplitusi tarp moksleivių, vaikų, ir jaunimo teisių pažeidimai, gaisrai, apsinuodijimai alkoholiu, narkotikais ir kt. medžiagomis.
Saugi aplinka	Vagystės ir plėšimai, gaisrai, smurtiniai nusikaltimai, sporto, laisvalaikio traumos, skendimai, eismo įvykiai, viešosios tvarkos pažeidimai, apsinuodijimai alkoholiu, narkotikais ir kt. medžiagomis.
Civilinė sauga	Gamtinio pobūdžio ekstremalios situacijos, techninės, ekologinės ekstremalios situacijos, socialinio pobūdžio ekstremalios situacijos.

Šaltinis: Saugios savivaldybės koncepcija, 2011, p 14,15

Analizuojant (ne)saugumo sritis, pastarųjų įtakojamus veiksnius siekiama vieno bendro tikslo – bendruomenėje gyvenančio žmogaus saugumo jausmo užtikrinimo. Mokslinėje literatūroje (Pitrėnaitė, (2009), Babachinaitė, (2006), Laurinavičius, (2001), saugumo jausmo trūkumą įvardija, kaip vieną iš svarbiausių problemų su kuria susiduria visuomenė ir atskiri individai, ir kad tai kenkia asmenybės vystymui(si).

Uždavinys pažaboti nusikalstamumą ir užtikrinti visuomenės saugumą daugiausiai priskiriamas teisėsaugos institucijoms, o pagrindinė institucija – policija. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro (toliau – LR VRM) 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1V-940 patvirtintame Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2016–2018 metų strateginis veiklos plane¹ pirmasis veiklos prioritetą įvardintas gyventojų saugumo jų gyvenamojoje aplinkoje didinimas.

Babachinaitė (2006) akcentuoja dvi problemas: saugumo užtikrinimas ir nusikalstamumas. Babachinaitės (2006) nuomone, pastarosios sampratos yra visapusiškos, kompleksinės ir yra siejamos tarpusavio priklausomybe. Ji pabrėžia, kad dauguma grėsmių atsiranda būtent dėl to, kad žmogus gyvena socialinėje aplinkoje, kuri pastarajam gali kelti socialinį, ekonominį, politinį spaudimą. Anot autorės, saugumo jausmo negalima tapatinti su saugumo užtikrinimo visuomenėje lygiu. Patariama atskirti objektyvų vertinimą nuo subjektyvios nuomonės. Babachinaitė (2006), pažymi, jog „gali būti, kad ganėtinai saugioje aplinkoje žmonės jaučiasi nesaugūs; ir priešingai, kai pakankamai nesaugią ir netgi grėsmingą padėtį žmonės suvokia kaip saugią“ (p. 26). VRM tyrimo duomenimis iš 70 apklaustųjų 66 jaučiasi saugūs ir respondentų nuomone labiausiai jie jaučiasi saugūs artimiausioje aplinkoje t. y. gyvenamojoje gatvėje ar savo kieme, ir taip mano 72 proc. respondentų (http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/TVUD/LR_priesgaisrines_saugos_istatymas.pdf).

1.2.1. Priemonės, padedančios užtikrinti visuomenės saugumą ir piliečių bendradarbiavimą su policija

Galimybė gyventi aplinkoje, kurioje nevyrauja baimė patirti smurtą, nukentėti nuo nusikalstamų veikų ir kitų grėsmių yra viena iš esminių žmogaus gyvenimo sąlygų (Saugios savivaldybės koncepcija, 2011). Ši idėja įtvirtinta siekiant kurti aplinką, kurioje gyventojai patys galėtų prisidėti prie saugumo užtikrinimo. Vienas iš pagrindinių policijos uždavinių yra užtikrinti viešąją tvarką ir visuomenės saugumą (LR policijos įstatymas 5 str. 1 d.1 p. 2015). „Saugumas – tai kiekvieno žmogaus teisė, teisėtvarkos institucijų egzistavimo pateisinimas“ (Laurinavičius, 2001, p. 183). A. Maslow sukūrė poreikių hierarchijos teoriją, pagal kurią saugumo poreikį, pateikė kaip pamatinį tiek sveikatos, tiek ir nuosavybės kontekste.

Pitrėnaitė (2011) patvirtina, jog saugumas yra vienas iš esminių žmogaus poreikių. Pačių gyventojų, jų turimo turto, aplinkos, kurioje jie gyvena saugumo užtikrinimas yra kompleksinė problema, kuri apima ne tik atskirų piliečių bet ir tarptautinių organizacijų veiklą saugumo stiprinimo labui. Tuo pačiu saugumas padeda kurti aplinką, kurioje spartėja ekonominis augimas, efektyviai suteikiamos paslaugos, mažinama socialinė atskirtis (Mikulskienė ir kt., 2011).

A. Vosyliūtė teigia, kad poreikis būti saugiam yra reikšmingas socialinės šiuolaikinio žmogaus būsenos elementas. Policija siekdama teikti teisinę paslaugą visuomenei privalo tenkinti šį svarbiausią žmogaus poreikį. Juk didžiausia visuomenės narių dalis nėra teisės pažeidėjai ir tikisi, kad valstybė apgins Lietuvos Respublikos Konstitucijos saugomą jų laisvę, gyvybę, kūno neliečiamybę, nuosavybę, realiai užtikrins asmeninį saugumą.

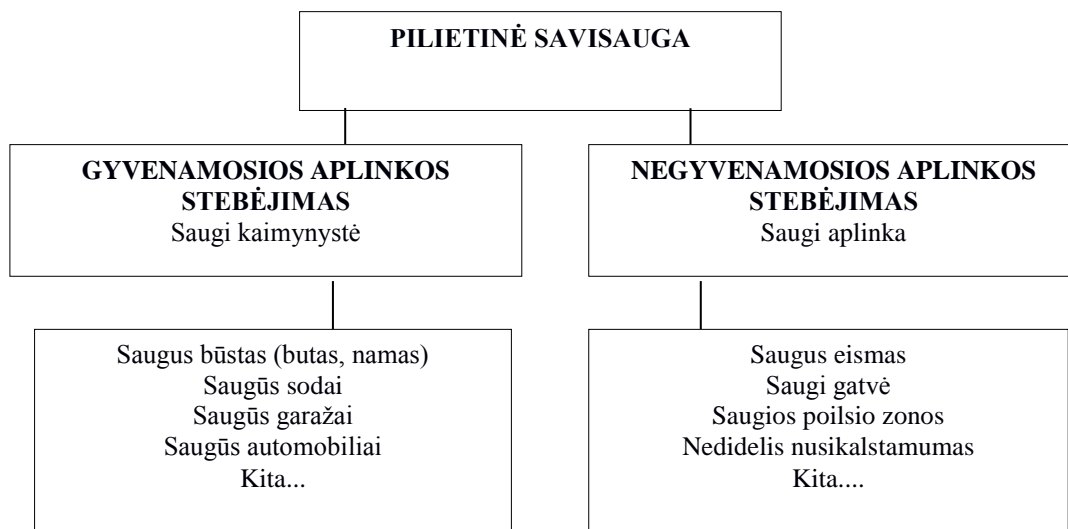
Siekiant patenkinti gyventojų poreikį būti saugiems, pagrindinis dėmesys policijos veikloje yra skiriamas teisės pažeidimų prevencijai. Nikarto (2012) teigimu, prevencinė policijos veikla turi būti kryptinga, pagrįsta padėties analize, turinti aiškius tikslus, uždavinius ir priemonės savo veiklos tikslams pasiekti. Reiktų pažymėti, jog prevencine veikla valstybėje užsiima daugelis valstybės institucijų, kiekviena įgyvendindama savo uždavinius. Tačiau kiekviena institucija privalo aiškiai numatyti kokių tikslų šia prevencine veikla ji nori pasiekti.

Saugumo užtikrinimo metodus ir priemones bei bendruomenės stiprinimą, mokslinėse publikacijose analizavo Pitrėnaitė, Astrauskas, Mikulskienė (2011). O jeigu bendruomenė glaudžiai bendradarbiauja su policija, kartu siekdama mažinti nusikalstamumą, tai galima manyti, kad tai skatins kiekvieną bendruomenės narį siekti to paties. Todėl, galima teigti, kad „norint užkardyti nusikaltimus, reikia stiprinti bendruomenę“ (Laurinavičius A, 2001, p. 31).

Svarbu paminėti, kad valstybės dėmesys, pastaruoju metu skiriamas visuomenės savisaugos sistemai formuoti. Per teisės saugos institucijas, savivaldą, nevyriausybinės organizacijas yra siekiama padėti kiekvienam asmeniui suvokti savo vertę ir teisę apsaugoti save ir kitus, suformuoti asmeninį įsitikinimą, kad kiekvieno asmens veikla gali duoti teigiamų rezultatų. Policijos departamentas ir kitos policijos įstaigos pasiryžusios siekti geresnių savo veiklos

rezultatų, ieškodamos naujų būdų saugumui užtikrinti, vykdo ir remia įvairias bendruomenių iniciatyvas, skirtas pilietinei savisaugai propaguoti ir įgyvendinti.

Viena iš tokių iniciatyvų - pilietinė savisauga. Pilietinės savisaugos tikslas – piliečių skatinimas padėti policijai atskleisti ir užkardyti nusikalstamas veikas ir teisės pažeidimus, nes ne visi pažeidimai yra nustatomi dėl jų latentškumo. Paprastai ši priemonė – neformalus stebėjimas savo aplinkos ir informavimas policijos pareigūnų, apie pažeidimus, dėl ko padidėja įtartinų asmenų sulaikymas, sumažėja teisės pažeidėjų skaičius, bei potencialių nusikaltėlių atbaidymas nuo nusikaltimų vykdymo (Sviklas 2003). Pasaulyje tai plačiai paplitęs visuomenės gynybos variantas, kai patys piliečiai skatinami pasipriešinti nusikalstamumui.

1 pav. Pilietinės savisaugos būdai

Šaltinis: Sviklas (2003)

Sviklas (2003) savisauga paprastai suprantama kaip sąmoningas gebėjimas išvengti žalingų poveikių organizmui, sveikatai. Taip pat, savisauga saugo ne tik asmens fizinį statusą, bet ir socialinę, kultūrinę būtį, asmenybės prestižą, garbę. Žmogui tampant vyresniam, didėjant patirčiai, stiprėjant dorai, instinktas perauga į asmenybės savireguliaciją.

Terminų žodyne savisauga tapatinama su saugojimu ir įvardijama kaip savisaugos jausmas, instinktas, taip pat sąvokai priskiriami savisaugos būriai. Policija nuolat skatina ir palaiko įvairias visuomenės iniciatyvas kuriant saugią aplinką. Jau 2003 m. norintiems prisidėti prie viešosios tvarkos ir saugumo palaikymo, ypač atokesnėse Lietuvos vietose, pasiūlyta steigti savisaugos būrius. Valstybė ieškojo galimybių teisiškai reglamentuoti šių būrių statusą, tačiau iki šiol jų veikla nėra teisiškai sureguliuota.

Sviklas (2003) teigia, kad visuomenė privalo aktyviai įsijungti į nusikalstamumo prevencijos veiklą. Susivienijimo prieš bendrą grėsmę rezultate pagerėja socialiniai santykiai visuomenėje, stiprinami tarpusavio ryšiai ir ryšiai su valstybinėmis teisėsaugos struktūromis, kuriasi bendruomenės, kurios padidina savo sugebėjimą priešintis nusikalstamumui.

Bene didžiausias viešas stebėjimo kameromis tinklas įrengtas Didžiosios Britanijos sostinėje Londone, net 24 miesto rajonuose 2008 m. pradžioje jau buvo įrengta daugiau kaip 10

tūkst. kamerų. Londone kamerų tinklas sukurtas IP technologijos pagrindu ir yra analogiškas Klaipėdoje įdiegtiems sprendimams. Nors kai kurie skeptikai kamerų efektyvumu dvejoja, remiantis Londono Scotland Yard duomenimis, kamerų įrašai padėjo tiriant 15-20 proc. Londono gatvėse įvykdytų nusikaltimų. Vaizdo stebėjimo sistemos nauda buvo itin naudinga 2013 m. tiriant teroristų išpuolį Londono metro. Kamerų užfiksuoti vaizdai padėjo policijai išaiškinti ir sugauti teroristinio išpuolio organizatorius².

3. *Priemonės, programos nukreiptos į vaikų savisaugos skatinimą.* Policijos įstaigų ataskaitų, planų, taip pat socialinių partnerių (savivaldybių, nevyriausybių, viešųjų įstaigų ir kt.) praktikos analizė parodė, kad dažniausiai taikomos priemonės (akcijos) – nukreiptos į vaikų saugaus eismo organizavimą, t. y. jų kelionę iš namų į mokyklą (pvz., „Saugokite jaunas gyvybes keliuose“, rugsėjo mėnesio saugaus eismo akcija „Saugiai į mokyklą – saugiai į namus“). Taip pat per įvairius piešinių ar amatų konkursai, pilietinio ar teisinio švietimo šventes (pvz., „Temidė“), akcija „Būk matomas, būk saugus“, kai policijos pareigūnai per šventes, apsilankymus švietimo įstaigose vaikams dalina atšvaitus, moko saugaus eismo taisyklių ir kt.

4. *Policijos vykdomos aplinkos prevencinės priemonės.* Teritoriniai policijos komisariatai nuolat vykdo aplinkos prevencijos priemones. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, daugiausiai tokių priemonių buvo skirtos nustatyti asmenis, platinančius narkotines bei psichotropines medžiagas, apyvartoje draudžiamą naminę degtinę, kontrabandinių prekių realizavimo atvejus, siekiant užtikrinti saugesnę aplinką. 2015 m. vykdytos priemonės: organizuojami reidai viešose žmonių susibūrimo vietose, skiriant didesnę dėmesį interneto kavinėms, jaunimo pasilinksminimo vietoms, gautų pranešimų tikrinimas. Atskiri reidai buvo organizuojami mokyklų, vaikų globos įstaigų prieigose. Visos šalies mastu jau ne pirmus metus vykdyta prevencinė priemonė „Aguona“, kurios tikslas – užkardyti asmenų daromus teisės pažeidimus, susijusius su neteisėtu narkotinių medžiagų, naminės degtinės žaliavos auginimu bei disponavimu. Policijos komisariatų pareigūnai taip pat lankė šeimas, kurios įtrauktos į rizikos grupės šeimų įskaitą, organizavo įvairias prevencines veiklas socialinės rizikos šeimose augantiems vaikams (pvz., Klaipėdos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas organizavo šaškių varžybas tarp vaikų globos agentūrą „Cyrulis“ lankančių vaikų ir jaunųjų policijos rėmėjų; Panevėžio apskrities vyriausiasis policijos komisariatas organizavo sporto renginius socialinės rizikos grupei priskiriamiems vaikams: šaudymo varžybas policijos taurei laimėti, krepšinio varžybas „Vasarok su kamuoliu“, kroso varžybas; Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas organizavo Tarptautinės kovos su narkomanija ir narkotikų kontrabanda dienos paminėjimui skirtą švietėjišką renginį vaikams, gyvenantiems socialinės rizikos šeimose; vasaros metu organizuotos jaunųjų policijos rėmėjų ir rizikos grupės šeimose augančių vaikų vasaros stovyklos).

5. *Informacijos skelbimas „Policija pataria“, „klausimai – atsakymai“ ir pan.* Ši informacija yra kiekvienos policijos įstaigos internetinėje svetainėje. Tai viena iš labiausiai paplitusių informacijos pateikimo, platinimo formų, tačiau ji prieinama tik tam tikrai potencialių ar esamų nukentėjusių asmenų grupei, t. y. tai, kuri moka ir naudoja internetu, tai daugiau jauno amžiaus asmenys, išmanantys informacines technologijas. Kita forma – tai informaciniai leidiniai, orientuoti į piliečių savisaugą, jos skatinimą bei savalaikių apsaugos priemonių ėmimąsi, kurie parengti Policijos departamento, taip informacijos pateikimas spaudoje skelbimų forma, ypač regioninėje spaudoje, taip pat informacijos paskelbimas informacinėse lentose, t. y. laiptinėse, sodų bendrijose ar gyvenvietėse ar pan., be to, lankstinukų forma, kai jie platinami tiek per policijos įstaigas, tiek mieste ar paprastojo pašto pagalba;

6. *Savisaugos priemonių skatinimas per „socialinę reklamą“.* Tai sąlyginai nauja ir efektyvi prevencinė priemonė, kuri pastaruoju radijuje ir televizijoje itin patraukli. Socialinė reklama gali būti naudinga ir skatinant kurti „saugios kaimynystės“ programas, ir imantis savalaikių turto apsaugos priemonių, ir siekiant apsisaugoti nuo sukčių. Nuolat organizuojamos atvirų durų dienos, rašinių, piešinių konkursai, kasmet rengiamos policijos šventės miestų gyventojams, kurių tikslas formuoti teigiamą policijos įvaizdį, policijos įstaigose. Pastebėta, kad tokie renginiai skatina policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, didėja policijos veikla besidominčių asmenų skaičius, auga visuomenės ir policijos tarpusavio supratimas. Vienas iš efektyviausių būdų pasiekti visuomenę ir ją supažindinti su policijos darbu bei tikėtis gero įvertinimo ir pasitikėjimo – tikslinis ir abiem šalims naudingas bendradarbiavimas su žiniasklaida. Bendradarbiavimas su visomis žiniasklaidos priemonėmis, informacijos teikimas apie nusikalstamumą šalyje, kriminalines tendencijas suteikia galimybę įtraukti žiniasklaidą ir visuomenę į saugios aplinkos kūrimą, nusikaltimų prevenciją, skatina visuomenę būti aktyvią, daugiau dėmesio skirti turto apsaugai.

7. *Savisaugos programos, kurias kuria ir kuruoja savivaldos institucijos, nevyriausybinės organizacijos (NVO), viešosios įstaigos.* Vienas iš būdų sumažinti nusikalstamumą yra saugios kaimynystės grupių steigimas. Saugi kaimynystė – tai bendruomenė paremta nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, kai kaimynai prižiūri ir rūpinasi vienas kito saugumu, kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu. Įrodyta, kad saugios kaimynystės sėkmę tik iki 20 proc. lemia policijos ar kitų jėgos struktūrų veikla, o likusius 80 proc. – bendruomenės narių vertybės ir aktyvumas. Siekiant sukurti ilgalaikį glaudesnę viešojo administravimo įstaigų, policijos pajėgų bei nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių bendruomenėms, bendradarbiavimą, Lietuvoje nuo 2007 metų yra vykdoma „Saugios kaimynystės“ programa, o 2013 m. pradėtas įgyvendinti ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamas projektas „Programos „Saugi kaimynystė“ sukūrimas, siekiant sustiprinti valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimą“. 2013 m. taip pat buvo įkurta „Saugios kaimynystės“ grupių asociacija, kuri siekia suburti bendruomenės ir aktyviąją visuomenės dalį bendram tikslui – kurti saugesnę aplinką Lietuvoje, aktyviai įsitraukti į

minėtos programos sklaidą, burti naujas saugios kaimynystės grupes, kaupti saugios kaimynystės veiklos naudą įrodančią medžiagą, gerą patirtį bei tapti kompetentingu policijos pagalbininku. 2014 m. kovo 31 d. „Saugios kaimynystės“ grupių asociacija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, kuria įtvirtintas asociacijos ir departamento siekis organizuoti bendras prevencines priemones bei motyvuoti gyventojus rūpintis saugios gyvenamosios aplinkos kūrimu. 2014 m. teritoriniai policijos komisariatai, siekdami sukurti saugesnę aplinką, aktyviai bendradarbiavo su veikiančiomis saugios kaimynystės grupėmis ir kūrė naujas. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2014 m. veikė beveik du tūkstančiai saugios kaimynystės grupių, daugiausia Kauno apskrityje (349 saugios kaimynystės grupės) (žr. 4 lentelę).

8. *Savisaugos būriai ir policijos rėmėjai.* Žiniasklaidoje vis daugiau dėmesio skiriama piliečių įsitraukimui į viešosios tvarkos užtikrinimą, teisės pažeidimų prevenciją ir pan. savisaugos būriuose. Teritoriniai policijos komisariatai, siekdami užtikrinti viešąją tvarką, į pagalbą pasitelkia policijos rėmėjus. Policijos rėmėjai – policijoje ar Lietuvos kariuomenėje netarnaujantys Lietuvos Respublikos piliečiai, savanoriškai padedantys policijai. Policijos rėmėjų veiklą bei policijos rėmėjų socialines garantijas reglamentuoja Lietuvos Respublikos policijos rėmėjų įstatymas. Policijos rėmėjai, neviršydami įstatymu nustatytų įgaliojimų, padeda policijai užtikrinti žmogaus teises ir laisves, saugoti viešąją tvarką, prižiūrėti eismo saugumą, kontroliuoti, kaip laikomasi aplinkos apsaugos ir tvarkymo reikalavimų, bei dalyvauja įgyvendinant kitas teisės pažeidimų prevencijos priemones. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2015m. Lietuvoje buvo 2754 policijos rėmėjai, daugiausia Kauno apskrityje 626 policijos rėmėjai (<https://www.epolicija.lt/atviri-duomenys>).

Vykdamas nepilnamečių nusikalstamumo prevenciją, į pagalbą pasitelkiami jaunieji policijos rėmėjai. Judėjimas „Jaunieji policijos rėmėjai“ yra savanoriškas mokinių susivienijimas, įsteigtas padėti teisėsaugos institucijoms įgyvendinti nepilnamečių nusikalstamumo ir kitų teisės pažeidimų prevenciją. Jaunųjų policijos rėmėjų judėjimo steigėjas yra Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Jaunieji policijos rėmėjai dalyvauja vykdamas prevencines priemones, įvairias akcijas (pvz., „Žymėk automobilį“), patruliuoja masinių renginių metu. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2015 m. Lietuvoje buvo pusantro tūkstančio jaunųjų policijos rėmėjų. Daugiausia jaunųjų policijos rėmėjų buvo Šiaulių apskrityje – 293 (žr. 2 lentelę).

3. lentelė. Policijos departamento prie VRM duomenys apie 2015 m. veikusias saugios kaimynystės grupes, policijos rėmėjus ir jaunuosius policijos rėmėjus.

Apskritis	Saugios kaimynystės grupių skaičius	Policijos rėmėjų skaičius	Jaunųjų policijos rėmėjų skaičius
Alytaus	202	274	105
Kauno	349	626	220
Klaipėdos	211	74	46
Marijampolės	132	189	90
Panevėžio	201	263	164
Šiaulių	232	373	293
Tauragės	110	98	95
Telšių	131	305	204
Utenos	206	279	108
Vilniaus	202	273	182
Viso Lietuvoje	1976	2754	1507

Šaltinis: <https://www.epolicija.lt/atviri-duomenys>.

9. *Daiktų žymėjimas – prevencijos priemonė turtui apsaugoti.* Daiktai žymimi, siekiant sumažinti vagysčių ir išaiškinti kuo daugiau vertingų daiktų vagysčių. Nuo ilgapirščių pats žymėjimas vargiai gali apsaugoti daiktus, tačiau pareigūnai, sulaikę įtariamąjį vagyste ir pas jį radę svetimų daiktų, pagal numerius gali išsiaiškinti, kam jie priklauso. Žymėjimas ne tik padeda atrasti vogto daikto savininką, bet ir yra įrodymas teisme. Galima žymėti visus vertingesnius ar brangesnius daiktus: televizorius, kompiuterius, vaizdo ir garso techniką, fotoaparatus, mobiliojo ryšio telefonus, automobilių magnetolas ir kt. Daiktai žymimi specialiu žymekliu ir yra matomi tik apšvietus specialiu prietaisu. Žymėjimo panaikinti negalima. Bandant ištrinti, lieka trynimo požymiai. Didesni metaliniai daiktai, žymimi specialia graviravimo įranga. Šiuo prietaisu, gyventojų pageidavimu, pareigūnai dažniausiai žymi dviračius, motorolerius, įvairius įrankius ar prietaisus. Daiktų žymėjimas policijoje yra nemokamas. Tai gali padaryti visi norintys. Asmuo, norintis pažymėti vertingus daiktus, turi pateikti asmens dokumentą. Pažymėti daiktai ir jų savininko duomenys užregistruojami, o daiktams suteikiami individualūs kodai.

Užsienio šalių mokslinėje literatūroje, taip pat pateikiama įvairių priemonių, kaip žmonių bendruomenę išmokyti pasipriešinti nusikalstamumui. Conklin (1989) teigia, kad pabėgimas nėra vienintelė ir geriausia reakcija į nusikalstamumą, į stresą kaip jo pasekmę. Bandoma parodyti, jog aktyviai veikiant galima įveikti tikrą ar įsikalbėtą baimę. Autorius nurodo, kad kai kurios savisaugos priemonės yra tikslų apsunkinimas (angl. *target hardening*), kadangi jos yra taip sugalvotos, kad apsunkintų nusikaltėlio galimybę užpulti individą ir taip padaryti nusikaltimą. Pavyzdžiui, šaunamųjų ginklų pardavimas miestuose vykstant neramumams ir kylant nusikalstamumo bangoms yra paremtas tikėjimu, kad tokių ginklų savininkai rečiau taps nusikaltimų aukomis ir dažniau galės pasipriešinti vagystės ar apiplėšimo atveju. Žmonės taip pat perka šunis ir lanko savigynos pamokas norėdami sumažinti tikimybę tapti nusikaltimo aukomis.

Lietuvoje 2008 m. atokiuose vienkiemiu gyventojams buvo įrengti „vieno mygtuko“ įrenginiai. Žmonėms suteikta galimybė susisiekti su policija, medikais, ugniagesiais vienintelio mygtuko spustelėjimu. Įgūdžių naudotis mobiliaisiais telefonais neturintys pagyvenę gyventojai galėjo jaustis saugiau. Nuo 2015 m. pagalbos mygtuko projektas nebeveikia, nes valstybė nebenumatė finansavimo šaltinių, todėl gyventojai yra priversti ieškoti kitų būdai savo saugumui užtikrinti.

1.2.2. Nusikalstamumo prevencija per aplinkos dizainą: nusikalstamumo užkardymo gyvenamojoje aplinkoje metodas

Kriminalinių nusikaltimų prevencija – vienas iš prioritetinių Europos Sąjungos klausimų. ES valstybės narės nepaliaujamai ieško veiksmingiausių būdų mažinti kriminalinių nusikaltimų skaičių ir didinti saugumo pojūtį bendruomenėse. Ypač svarbi kriminalinių nusikaltimų prevencijos dalis – miestų planavimas ir aplinkos dizainas. Jie gali padėti sumažinti galimybes daryti nusikaltimus ir pagerinti gyvenimo kokybę. Nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą programą buvo įgyvendinamas bendradarbiaujant vienuolikai Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Suomijos institucijų.

Nusikalstamumo prevencija per aplinkos dizainą (toliau – CPTED) tai tarpžinybinis nusikalstamumo užkardymo gyvenamojoje aplinkoje metodas, taikomas pasitelkiant aplinkos dizaino ir miestų planavimo priemones.

CPTED dažniausiai taikomas gyvenamosiose bendruomenėse, tačiau gan plačiai naudojamas ir sveikatos įstaigose, mokyklose bei koledžuose (JAV, Kanadoje ir Australijoje), svarbiuose objektuose terorizmo prevencijai (JAV). Remiantis CPTED principais gali būti pertvarkomos ir jau pastatytos, ir planuojamos naujos gyvenamosios vietovės. CPTED rekomendacijos pagrįstos teorija, kad tinkamai suprojektuota ir veiksmingai panaudojama bei apstatyta aplinka gali sumažinti nusikalstamumą, nusikalstamumo baimę ir pagerinti gyventojų gyvenimo kokybę (CPTED mokomojo kurso publikacija 2015).

Nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą mokomojo kurso publikacijoje (2015) nurodyti nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą principai. CPTED programoje naudojami šeši pagrindiniai principai. Literatūroje CPTED principai gali būti įvardijami kiek skirtingai. Jacobs (2003) nurodo šiuos: socialumas, matomumas ir teritoriškumas. Newman O. išskyrė penkis apginti tam tikrą erdvę leidžiančius principus: teritoriškumas, natūralusis stebėjimas, įvaizdis, aplinka ir saugi kaimynystė. Crowe (1991) mini tris dalinai sutampančias strategijas: natūralioji prieigos kontrolė, natūralusis stebėjimas ir teritorijų sutvirtinimas. Cozens Saville ir Hillier (2005) įvardija šešis principus, kurie adaptuoti CPTED programai:

1. Teritoriškumas
2. Stebėjimas (neformalusis ir formalusis)
3. Prieigos kontrolė
4. Objekto sutvirtinimas.

5. Įvaizdžio priežiūra

6. Aktyvios veiklos skatinimas.

2 Pav. Nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą principai

Šaltinis: CPTED mokomojo kurso publikacija (2015)

Teritoriškumas. Šis principas grindžiamas nuosavybe arba nuosavybės jausmu. Emocija, kuria asmenys ar jų grupės charakterizuoja erdvę kaip nuosavą: „tai mano (mūsų) kiemas, lauk iš čia!“ Šis jausmas suteikia įmonėms akivaizdžią motyvaciją kontroliuoti ir apsaugoti konkrečią erdvę, kuri teisėtai ir (arba) įsivaizduojamai priklauso jiems. Teritoriškumo principą padedančios įgyvendinti priemonės – ženklai, spalvos, ribų nustatymas, vartai. Naudojant šias priemones „fizinis dizainas gali sukurti ar išplėsti įtakos zonas, kurios asmenims sukelia nuosavybės jausmą, t. y. teritorinės įtakos suvokimą, kurį turi ir potencialūs įsibrovėliai“ (Crowe, 1991).

Stebėjimas. Būtina skirti gyventojų vykdomą natūralųjį stebėjimą, policijos pareigūnų ir apsaugos darbuotojų vykdomą formalųjį stebėjimą ir pusiau formalų paštininkų, ūkvedžių, durininkų ar pan. stebėjimą. Šiais laikais stebėjimas gali būti vykdomas ir technologinėmis stebėjimo priemonėmis: vaizdo kameromis, bepiločiais orlaiviais, mobiliaisiais telefonais ar „Google Glass“ akiniais. Stebėjimui būtina užtikrinti matomumą: kad būtų galima stebėti aplinką, reikia šviesos ir aiškaus vaizdo. Tačiau matomumas ir žiūrėjimas į gatvę dar neužtikrina veiksmingo stebėjimo. Stebėtojas turi sugebėti ir būti motyvuotas pamatyti tai, ką reikia pamatyti. Be to, stebėtojas privalo suprasti, kas vyksta („ar tai, ką dabar matau, yra gerai, ar blogai?“), tada būtinas ryžtas reaguoti, imtis veiksmų: šūkeltėti, įspėti kitus arba iškviesti policiją. Tinkamai stebėti aplinką, išmokti atskirti naudingą policijai informaciją nuo kitokios nėra lengva, tačiau išmokus tai daryti, galima tikėtis, jog aplinka taps išties saugesnė.

Prieigos kontrolė (tikrasis arba tariamasis prieigos, atsitraukimo ir judėjimo erdvėje ribojimas) Rachel Armitage (2014) išskiria tokius prieigos kontrolės tikslus: riboti galimybę (potencialiems) įsibrovėjams sužinoti apie tikslinės erdvės ar objekto egzistavimą. Tai vadinama žinomumo erdve: jei niekas nežino apie laisvai prieinamas brangenybes, niekas jų ir nepaims.

Nusikaltėjams apsunkinti patekimą į tam tikrą erdvę, pasitraukimo ir iš jos ir (arba) judėjimo joje galimybes. Sukurti fizinius sunkumus patekti į pastatą ar tam tikrą erdvę. Psichologiškai apsunkinti nusikaltėjams patekimą ir (arba) judėjimą erdvėje, neatkreipiant į save dėmesio. Pašalinti galimybes nusikaltėjams turėti pasiteisinimą dėl buvimo svetimoje privačioje ar dalinai privačioje erdvėje ir maksimaliai padidinti teisėtai erdvėje esančių asmenų teises ir pasitikėjimą veikti prieš įsibrovėlius. Trumpiau tariant, veikti taip, kad nusikaltėliai nedrįstų ir (arba) negalėtų patekti į tam tikrą zoną, pastatą ar erdvę.

Objekto sutvirtinimas – tai fizinė apsauga ir dizainas, dėl kurių sudėtinga patekti į pastatą (tam tikrą erdvę) arba vandališkai suniokoti objektą. Fizinis veiklos apsunkinimas – dažniausias atsakas į nusikaltimus. Tai spynų, grotų, durų, vartų ir kt. apsaugos elementų naudojimas, t. y. viduramžių tvirtovės būdas. Tiksliau tariant, šis principas yra prievartos kontrolės principo dalis. Įsilaužimų atveju labai svarbu užtikrinti ALRE =< PECE taisyklę: avarinė signalizacija (AL, angl. alarm) turi sukelti reakciją (RE, angl. reaction), kuri įvyktų greičiau nei įsilaužimo procesas, susidedantis iš planavimo (P, angl. planning), patekimo į vidų (įsilaužimo) (E, angl. entry), vertingų objektų surinkimo (C, angl. collecting) ir pasišalinimo iš įvykio vietos (E, angl. escape). Taigi avarinė signalizacija turi suveikti kiek įmanoma greičiau, o įsilaužėjams patekimas į vidų turi užtrukti kuo ilgiau. Pavyzdžiui: ant langų gali būti įrengtos ritininės užuolaidos, sumontuota nuo stiklo dūžio suveikianti signalizacija. Tai labai paprasta taisyklė, kurios apsaugos bendrovės dažnai nesilaiko.

Įvaizdžio priežiūra. Kartais vartojamas terminas įvaizdis, reiškiantis, „ar tam tikra erdvė ar teritorija yra švari ir graži (patraukli)“. Kai kada vartojamas terminas valdymas ir priežiūra. Šio principo tikslas – apsaugoti teritoriją nuo šiukšlių, užrašų ant sienų, vandalizmo ir kitokios žalos. Teritorija neturi atrodyti apleista ir neprižiūrima. Neigiamas įvaizdis skatina daugiau ir įvairesnės nusikalstamos veiklos ir sukuria nesaugumo jausmą. Tokia situacija taip pat dažnai vadinama išdaužto lango teorija. Aplinka, anot šios teorijos, determinuoja individo elgesį. Tas pats žmogus vienaip elgiasi tvarkingoje aplinkoje, kur kiekviena aplinkos detalė nuteikia jį teigiamai, konstruktyviai. Visai kitaip tas pats žmogus linkęs elgtis apleistame rajone, tarp pusiau sugriautų namų. Šios teorijos šalininkai sugebėjo pagrįsti mintį, kad skirtingos aplinkos detalės sukelia visiškai skirtingas mintis bei asociacijas. Tokia psichologinė „nusikalstamumo aplinka“ natūraliai turi įtakos ir čia esančių žmonių elgesiui, ir santykiams.

Aktyvios veiklos palaikymas. Skatinama ir leidžiama veikla viešosiose erdvėse, numatant socialinį aktyvumą skatinančius objektus, pavyzdžiui, žaidimų aikšteles, susirinkimų vietas ir pan.

Justickis (2000) teigia, kai bendruomenės narys kalba ar galvoja apie savo bendruomenę, jis įsivaizduoja ne tik žmones, bet ir vietą. Maža to, bendruomenė – tai ir tam tikra istorija, praeitis, neigiami ar teigiami šios istorijos įvykiai. Reiškia bendruomenei svarbu turėtų aiškiai apibrėžtą „savo“ teritoriją. Ta teritorija tampa savotišku „bendru visos bendruomenės turtu“, „už kurį visi jaučiasi atsakingi“.

Apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiavimas svarbus ne tik institucijoms tarpusavyje, kurių bendrai vykdoma veikla gali būti efektyvesnė, tačiau taip pat svarbu pilietiškos visuomenės iniciatyvumas. Beje tyrimai rodo, kad gyventojų noras padėti policijai yra didesnis nei gyventojų pasitikėjimo. Taigi policija turi palaikymą iš piliečių, tik reikalinga tinkamomis priemonėmis juos paraginti bendradarbiauti. Kaip vieną visuomenėje labiausiai pastebima bendradarbiavimo galimybė tai bendri renginiai bei akcijos, kuriuose dalyvauja policijos pareigūnai. Kita galimybė pristatyti policijos veiklą ir įtraukti vietos bendruomenes, tai teisėsaugos įstaigų (policijos) socialinės ir prevencinės programos. Tačiau remiantis pateikiama informacija policijos komisariatų svetainėse galima teigti, kad bendradarbiavimo galimybių yra daug ir įvairių. Tai mokymai, seminarai, teisinis švietimas įvairių visuomenės narių grupėms ir pagal jų poreikius, taip pat renginiai su vietos bendruomenėmis, gyventojų informavimas apie jų teritorijoje esančią kriminogeninę situaciją, bendrų priemonių problemoms spręsti ieškojimas, kitų institucijų įtraukimas. Todėl galima teigti, kad bendradarbiavimo galimybės yra labai plačios.

Bendruomenės didina savo sugebėjimą priešintis nusikalstamumui – pilietinė savisauga. Ne mažiau svarbu įtraukti kuo daugiau Lietuvos piliečių į vykdomas priemones, kurios susijusios su nusikalstamumo prevencija ir kontrole. Policijos veikla ir jos efektyvumas sunkiai įsivaizduojamas be glaudaus bendravimo ir bendradarbiavimo su gyventojais, nuolatinio keitimosi informacija ir nuomonėmis. Policija visa savo veikla privalo įgyvendinti siekį tapti atvira organizacija, bendradarbiaujančia su visomis visuomenės socialinėmis grupėmis, institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir bendruomene bei teikti tik kokybiškas paslaugas visuomenei. Tik bendruomenei sustiprėjus ir atsiradus dialogui galima kartu kurti saugią aplinką. Būtent tokių tikslų vedina, šiandienos policija perorientuoja savo veiklą ir atsižvelgdama į visuomenės nuomonę ir numatydamą strateginius planus, pirmuoju prioritetu 2016-2018 m. numatė didinti gyventojų saugumą jų gyvenamojoje aplinkoje.

Kalbant apie CPTED metodą, svarbu paminėti, jog šiuo metu šis metodas taikomas Vilniuje. Vilniaus miesto savivaldybei parengtos ir pateiktos CPTED principų taikymo Naujininkų rajono renovacijos projektuose rekomendacijos. Tai policijos pradėtas įgyvendinti projektas, kurio siekiama policijos pareigūnams perduoti išsamias žinias apie nusikalstamumo prevenciją per aplinkos dizainą. Ateityje bendruomenės policijos pareigūnai, mokymų metu bus supažindinti su CPTED principais ir gebės parengti paprastas CPTED rekomendacijas bei pateikti jas vietinės valdžios atsakingiesiems darbuotojams bei bendruomenėms, kad padėtų kurti saugesnę aplinką.

2. BENDRUOMENĖS POLICIJOS SUKŪRIMAS LIETUVOJE

Bendruomenės policijos veikla yra naujas reiškinys Lietuvoje. Jos sukūrimas yra nukreiptas tikslingai į bendruomenės problemų sprendimą ir bendruomenės teritorijoje veikiančių kitų valstybės institucijų bendrą ir kompleksinį darbą (pvz., savivaldos, socialinių paslaugų, probacijos tarnybų, ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigų, medicinos ir kt.). Todėl siekis sustiprinti ir nuolat palaikyti abipusį policijos ir bendruomenės pasitikėjimą, įtakojo sukurti naują bendruomenės pareigūno pareigybę. Šioje darbo dalyje bus pristatytos bendruomenės pareigūno atsiradimo Lietuvoje priežastys.

2.1. Bendruomenės policijos pareigūno įsteigimo priežastys

Europos policijos pareigūnų chartijos (2002) 3 str. įtvirtina nuostatą, kad policijos veikla yra visuomeninė paslauga, garantuojanti ir sauganti visų piliečių teises bei laisves, ir tarnauja visuomenei. Chartijoje policija prilyginama komunalinio aptarnavimo tarnybai, kuri taip pat sukurta teikti visuomenei paslaugas. Pumputis (1996) teigia, jog policija yra vykdomasis valstybinės valdžios organas, yra aiškiai pasenęs, nes policija nėra valdžia. Katuoka (1998) laikosi nuomonės, kad policija yra valdžia, samprotaudamas, kad ir Europos policininkų chartijoje neatsisakoma policijos, kaip valdžios, sampratos. Jis teigia, kad policija yra ne grupės asmenų valdžia, o visos demokratinės visuomenės jėga, jos valdžia. Vaišvilos (1997) manymu, policija yra valdžia, nes kitaip ji negalėtų būti ir teisėta bei veiksminga paslauga. Kitas Europos dokumentas „Europos policijos etikos kodeksas“, priimtas 2001 m. rugšėjo 19 d. Europos ministrų komitete, įtvirtino tokią pat nuostatą, kad policija yra viešoji valdžia ir negali būti paversta privačia institucija. Visi teiginiai, kaip ir patvirtina, jog policijos paskirtis teikti paslaugas.

Persiorientavimas į bendruomenę – labai svarbus žingsnis visoje policijos sistemoje. Kad suprasti šio žingsnio esmę, turime policijos veiklą, orientuota į bendruomenę, palyginti su tradicine (neorientuota į bendruomenę). Policijos veiklos orientacija į bendruomenę reiškia, kad vykdant šią veiklą reikia piliečių palaikymo ir pagalbos. Visiškai kitaip organizuojama policijos veikla, kai policija nėra orientuota į bendruomenę. „Bendruomenės policijos atsiradimą sąlygoja nauji bendruomenių ar individų poreikiai. Poreikį steigti bendruomenės pareigūno pareigybę pirmiausia suvokė pati policijos sistema, kadangi pastebėjo, jog nepakankamai kokybiško dėmesio skiriama prevencijai, tai yra saugios aplinkos kūrimui, daug daugiau dėmesio skiriama kovai su pasekmėmis, kurios policijos sistemą privertė pasijusti kaip uždarame rate“ – teigia Palšis (2014).

Demokratinėje visuomenėje policija gali pasiekti savo tikslų tik glaudžiai bendradarbiaudama su visuomene. Policijos pagalba gyventojams yra strateginis interesas, įpareigojantis spręsti visuomenėje ir tarp bendruomenės narių kylančias nesaugumo ir netvarkos problemas. Kaip minėta ankstesniame darbo skyriuje, saugumas yra prioritetas ir svarbiausias žmogaus poreikis. Svarbu pabrėžti, kad kalbant apie policijos ir bendruomenės narių ryšius

omenyje turimi ne formalūs administraciniai, o gyvi, žmogiški santykiai. Kita vertus, tai įvairiausių bendruomenės organizacijų, institucijų, grupių, judėjimų subūrimas bendriems veiksams prieš nusikalstamumą. Pastarųjų metų policijos veiklos atskaitose nuolat minima, kad policija turi būti kuo arčiau žmogaus.

Anot, Palšio (2012) bendruomenės policijos modelis taip pat sudaro geresnes sąlygas prevenciniam darbui bendruomenės šeimose, bendruomenės jaunimo grupėse, individualiam darbui su labiliomis asmenybėmis. Pasirinkus šį modelį pagrindinės prevencinės viltys siejamos būtent su šių prevencinio darbo formų taikymu. Galima teigti, jog prevencijos modelio veiksmingumas pirmiausia priklauso nuo šių prevencinio darbo formų bendruomenėje veiksmingumo.

Palšis (2014) analizavo socialinio darbuotojo, veikiančio teisėtvarkos sistemoje, identitetą, vaidmenų derinimą atliekant bendruomenės pareigūno pareigas, parodė, kaip socialinis darbas humanizuoja policiją. Autorius pažymėjo, jog bendruomenės pareigūnai dažnai naudoja socialinio darbo metodus, o ir jų tikslai taip pat dažnai siejasi su socialinio darbo profesiniais tikslais. Teisėtvarkos sistemoje dirbantys bendruomenės pareigūnai keičia policijos pareigūno įvaizdį (humanizuoja policiją) iš baudėjo, kontroliuotojo į pagalbininką, įgalintoją.

Nuo 2014 m. išgryninus apylinkės inspektorius funkcijas ir įgyvendinus užsienio šalių gerąją praktiką policijoje sukurta bendruomenės pareigūno pareigybė. Dabar kiekvienoje policijos įstaigoje prevencijos padalinio pareigūnų vykdomos funkcijos yra padalintos į dvi dalis. Vienas atlieka tyrėjai, kurie vykdo tik tas funkcijas, kurios susijusios su gyventojų pareiškimų, prašymų, skundų priėmimu ir jų nagrinėjimu, administracinių teisės pažeidimų bylų tyrimu, ikiteisminio tyrimo institucijų, prokuratūros ir teismų pavedimų vykdymu, ikiteisminio tyrimo atlikimu. Kiti – bendruomenės pareigūnai, kuriems pavesta vykdyti prevencinę veiklą – formuoti prižiūrime teritorijoje saugią aplinką, populiarinti policijos pareigūno profesiją ir siekti didinti jos prestižą, skatinti gyventojus tapti policijos rėmėjais, burtis į saugios kaimynystės grupes, vykdyti kitas, su baudimu ar sankcijų taikymu, nesusijusias funkcijas.

Palšis (2014) bendruomenės pareigūną tapatina su teisėtvarkos socialiniu darbuotoju, kuriam pavesta kurti saugią bendruomenės aplinką, spręsti jos problemas.

Per 2014 m. įsteigta 91 bendruomenės pareigūno pareigybė, šiuo metu Lietuvoje dirba 124 tokie pareigūnai. Klaipėdos apskrityje įsteigtos 9 pareigybės, mieste dirba 5 bendruomenės pareigūnai. Bendruomenės pareigūnų grupei buvo pavesta vykdyti prevencinę veiklą – kurti prižiūrime teritorijoje saugią aplinką, populiarinti policijos pareigūno profesiją ir siekti jos prestižo didėjimo, skatinti gyventojus tapti policijos rėmėjais, burtis į saugios kaimynystės grupes.

2.2. Bendruomenės pareigūno veikla

Sovietinis policijos organizavimo modelis pasireiškė biurokratizmu ir militarizuoto valdymo sistema, buvo pagrįsta besąlygišku paklusnumu, bet ir į šiuolaikišką demokratinę

policijos organizaciją, kurios veiklos funkcijos priklausytų nuo bendradarbiavimo su visuomene sąlygų, dar žiūrima skeptiškai. Bendruomenės pareigūnas – pirmas žingsnis lygiaverčio kontakto su bendruomene užmezgimo link.

Bendruomenės pareigūno funkcijos detaliai išdėstytos LR policijos generalinio komisaro patvirtinto aprašo (2015), 4 skyriuje, jos orientuotos į darbą su visuomene:

1. Vykdyti bendrąją ir situacijų prevenciją. Bendroji prevencija policijoje orientuota į dvi sritis: informacijos sklaida visuomenei (teisinis švietimas ir gyventojų konsultavimas) ir bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis, valstybės ar savivaldybių institucijomis, įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, kitais asmenimis.

Gyventojų konsultavimas teisės pažeidimų užkardymo bei policijos teikiamų paslaugų klausimais. Susitikimų su gyventojais metu bei elektroninėmis ryšio ar kitomis priemonėmis teikiamos konsultacijos teisės pažeidimų prevencijos klausimais, vykdoma informacijos apie policijos teikiamas viešąsias ir/ar administracines paslaugas sklaida.

Bendradarbiavimas vykdomas per gyventojų savisaugos iniciatyvų palaikymą ir stiprinimą. Skatinimu kurti saugios kaimynystės grupes vietos bendruomenėse, koordinuojant jų veiklą. Ši veikla neatsiejama nuo policijos rėmėjų ir jaunųjų policijos rėmėjų veiklos vykdymo.

Kita svarbi bendradarbiavimo priemonė – policijos ir bendruomenės komunikacijos skatinimas. Įgyvendinant šią funkciją siekiama didinti naudojamą socialiniais tinklais ir kitomis komunikacijos priemonėmis tikslu operatyviai informuoti bendruomenę apie ypatingus įvykius teritorijoje ir gauti grįžtamąjį ryšį, pvz. informaciją apie padarytų teisės pažeidimų aplinkybes. Diegiamos naujos komunikacijos priemonės, pavyzdžiui be visiems žinomo anoniminio telefono Nr. gyventojai informaciją gali teikti elektroninio ryšio priemonėmis elektroniniu paštu, kuris nurodytas kiekvienos policijos įstaigos internetiniame puslapyje arba pasinaudoti portalu e. policija. Svarbi bendrosios prevencijos priemonė yra nusikalstamų veikų kontrolės ir prevencijos priemonių tarp institucinis įgyvendinimas.

Vykdomos bendros priemonės, numatytos bendradarbiavimo sutartyse ar/ir susitarimuose, dalyvaujama tarp institucinių darbo grupių, komisijų, tarybų ar kitų kolegialių vienetų veikloje. Įvykus susitikimams dažnas sprendimas yra bendrų programų ir projektų, šalinančių nusikalstamumo priežastis bei sąlygas inicijavimas bei dalyvavimas juose. Pagal kompetenciją rengiamos ir įgyvendinamos nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos programos ir priemonės, taip pat dalyvaujama socialinių partnerių rengiamose programose ir priemonėse (žr. 5 lentelė).

4 lentelė. Bendrosios prevencijos sritys ir priemonės

Bendrosios prevencijos sritys	
Bendroji prevencija	Informacijos sklaida visuomenei Bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis, valstybės ar savivaldybių institucijomis, įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, kitais asmenimis

Bendrosios prevencijos priemonės	
Teisinis švietimas	Policijos rėmėjų ir jaunųjų policijos rėmėjų veiklos organizavimas
Gyventojų konsultavimas	Policijos ir bendruomenės komunikacijos skatinimas
Visuomenės pasitikėjimo policija didinimas ir policijos pareigūno profesijos įvaizdžio gerinimas	Nusikalstamų veikų kontrolės ir prevencijos priemonių tarp institucinis įgyvendinimas
	Programų ir projektų, šalinančių nusikalstamumo priežastis bei sąlygas inicijavimas bei dalyvavimas juo

Šaltinis: Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno (apylinkės inspektoriaus) tarnybinės veiklos aprašas, 2015.

Bendruomenės pareigūnams yra pavesta vykdyti situacijų prevenciją. Ji apibūdinama, kaip poveikio priemonės, kuriomis siekiama keisti tam tikrų situacijų elementus, sudarančius sąlygas daryti nusikalstamas veikas ar administracinius teisės pažeidimus (nusižengimus). Policija taiko tokias priemones: viešąjį, neviešąjį ir mišrųjį patruliavimą, tikslines policines priemones ir policijos operacijas. Jos skirtos teisės pažeidimų atskleidimui ir užkardymui.

Situacijų prevencija apima ir teisės pažeidimų situacijos analizę ir aplinkos saugumo vertinimą. Atliekamos nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prižiūrimose teritorijose taktinė ir operatyvinė analizės, jų pagrindu įvertinami aplinkos saugumo veiksniai ir nustatomos taikytinos prevencinės priemonės (žr. 6 lentelė).

5 lentelė. Situacijų prevencijos priemonės

Situacijų prevencija	Viešasis, neviešasis ir mišrusis patruliavimas
	Tikslinės policinės priemonės ir policijos operacijos
	Teisės pažeidimų situacijos analizė ir aplinkos saugumo vertinimas

Šaltinis: Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno (apylinkės inspektoriaus) tarnybinės veiklos aprašas, 2015.

Aprašo 42 punkte numatyta, kad vertinant bendruomenės pareigūnų veiklą yra atsižvelgiama į kokybinius ir kiekybinius prevencijos funkcijų vykdymo veiksmingumo kriterijus:

1. Kiekybiniai vertinimo rodikliai – atlikti tarpiniai veiksmai ir priemonės, kuriais siekiama nustatyto tikslo (kokybinio rodiklio). Saugių kaimynysčių kūrimo skatinimas, prevencinių priemonių organizavimas, policijos rėmėjų aktyvios bendruomenės narių pasitelkimas ir t. t. Taip pat kriminogeninės situacijos pokyčiai – nusikalstamų veikų mažėjimo, teisės pažeidimų, kova su kuriais nustatyta kaip prioritetinga sritis, atskleidimo rodikliai;

2. Kokybiniai vertinimo rodikliai – užsibrėžto laikotarpio pradžioje, atsižvelgiant į statistinę teisės pažeidimų analizę ar kitus susirūpinimą keliančius rodiklius, nustatytas ir siektinas konkretus tikslas tam tikroje teritorijoje. Kokybiniam rodikliui pasiekti bendruomenės pareigūnas gali išnaudoti visas galimas policines ir prevencines priemones. Šiam kriterijui priskiriama visuomenės saugumo jausmo ir pasitikėjimo policija rodikliai.

2. *Aprašo 19.2-19.10 punkte įvardija ir kitas svarbias bendruomenės pareigūnams priskiriamas funkcijos.* Pareigūnai turi veiklos teritorijoje stebėti teisės pažeidimų tendencijas ir atsižvelgdamas į situacijos pokyčius inicijuoti ir organizuoti policines prevencines priemones, dalyvauti jose, informuoti visuomenę apie prevencinėmis priemonėmis pasiektus rezultatus. Taip pat numatyta fiksuoti ir pagal kompetenciją perduoti nagrinėti nustatytus administracinius teisės pažeidimus, o teisės aktų nustatyta tvarka keistis informacija su viešosios ir kriminalinės policijos tyrėjais, eismo priežiūrą vykdančiais ir viešąją tvarką prižiūrinčiais pareigūnais.

Pagal šioms pareigūnams nustatytas funkcijas, galime pastebėti, jog bendruomenės pareigūnų vykdoma veikla ne tik padeda veiksmingai ir nedelsiant reaguoti į gyventojų keliamas problemas, bet ir sulaukti grįžtamojo ryšio. Vykdydami savo funkcijas, bendruomenės pareigūnai privalo bendrauti ir bendradarbiauti su apylinkę prižiūrinčiu tyrėju, keistis informacija su kitais policijos padalinių pareigūnais, taip pat informuoti ir telktis bendrai veiklai valdžios ir nevyriausybinės organizacijos, kad būtų pasiekti bendri tikslai ir rezultatai. Pastebėta, kad bendruomenės pareigūnų veikla nuo apylinkės inspektorių skiriasi, tuo kad pastariesiems pavesta vykdyti situacinės prevencijos priemones, t. y. pajėgas skirti ten, kur tuo metu yra problemų, o gerų rezultatų siekti bendraujant su tikslinėmis grupėmis – tautinių mažumų atstovais, valdymo institucijomis, socialiniais darbuotojais. Taip pat šioms pareigūnams pavesta palaikyti nuolatinius ryšius su seniūnais, seniūnaičiais ir kitais savivaldybių administracijos pareigūnais, sodų, gyvenamųjų namų (butų) savininkų bendrijų atstovais, pedagogais, dvasininkais, lankytis veiklos teritorijoje esančiose įstaigose, įmonėse, organizacijose, bendrovėse, asociacijose ir kt.

Atlikus Klaipėdos m. gyventojų nuomonės apklausą 2015 m. nustatyta, kad gyventojams susirūpinimą kelia (žr. 1 Priedas. Klaipėdos miesto integruotų investicijų teritorijos gyventojų nuomonės apklausa, 2015 m. gruodžio 4 d.):

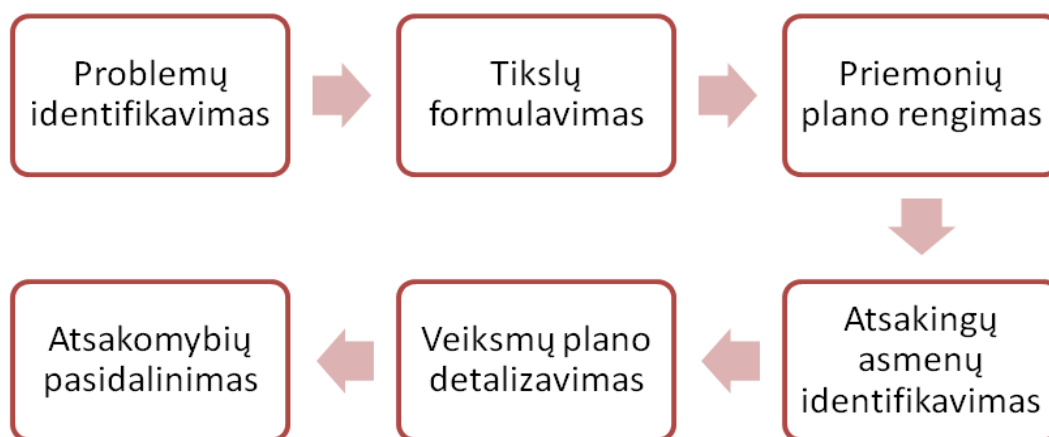
1. Vaikų saugumas eismo saugumo prasme;
2. Žmonių saugumas masinio susibūrimo, neapšviestose, blogo matomumo esančiose vietose;
3. Vagystės iš patalpų, automobilių, sukčiavimo atvejai;
4. Ne vietoje statomi automobiliai, jų keliamas triukšmas, automobilių aikštelių trūkumas;
5. Triukšmas gyvenamosiose ir viešosiose vietose;
6. Saugių kaimynysčių grupių veikla vertinama skeptiškai.

Tam, kad pašalinti ir sumažinti gyventojų susirūpinimą bei kartu spręsti problemas, Klaipėdos apskr. VPK Viešosios tvarkos tarnybos Prevencijos skyriuje dirbantys bendruomenės pareigūnai 2016 m. sausio mėn. suorganizavo konferenciją – mokymus „Bendradarbiavimas saugios aplinkos problemų sprendimui Klaipėdos mieste“. Jos metu buvo pristatyti aktualūs pranešimai, kaip tokias kaimynystes įkūrę gyventojai dalyvauja savo gyvenamosios aplinkos saugumo užtikrinime, aktyviausi saugios kaimynystės grupių pirmininkai pristatė savo patirtį kaip

bendradarbiaujant su policijos pareigūnais, kaimynais, savivaldos atstovais įmanoma sukurti saugią gyvenamąją aplinką.

Dažnai bendruomenės narių keliamos problemos nesutampa su policijos matomomis problemomis, tačiau tai nereiškia, jog bendruomenės narių problemos neturi būti sprendžiamos. Kaip tik bendruomenės narių įvardytos problemos atskleidžia, kas aktualu ir svarbu bendruomenei ir jos nariams. Todėl bendruomenės pareigūnai, norėdami įrodyti policijos norą padėti ir tai, jog policijos sistema tarnauja žmogui, turi spręsti tas problemas. Šiuo tikslu, Klaipėdos apskr. VPK ir Klaipėdos m. savivaldybė 2016-2018 m. pasirašė bendradarbiavimo sutartį, pagal kurią bus įgyvendinta programa „Saugus kaimynas – saugus aš“. Ji yra orientuota ne tik pagalbą bendruomenei nustatyti prioritėtines problemas, bet kartu su ja imtis ir veiksmo, kad tos problemos būtų išspręstos. Programoje numatyti penki vietinio bendradarbiavimo svarba pagrįsti elementai: stebėjimas ir problemų identifikavimas; informacijos apdorojimas; priemonių galinčių pašalinti nesaugumo faktorius nustatymas; monitoringas, problemų sprendimų paieška; gyvenamosios aplinkos tobulinimas. Kiekvienu atveju su saugios kaimynystės grupės pirmininku bus aptariamas konkretus darbo planas (žr. 3 pav.).

„SAUGIOS KAIMYNYSTĖS“ GRUPĖS DARBO PLANAS

3pav. Saugios kaimynystės grupės darbo planas

Šaltinis: saugios kamynystės vadovas 2015.

Švedijoje atlikto tyrimo duomenys patvirtina, kad nustačius tinkamus vietinio bendradarbiavimo elementus, mažėja grėsmių pasireiškimo tikimybė. Apibrėžiama kuo vadovaujasi ir ką turi saugios bendruomenės.

Saugiosios bendruomenės turi:

1. Bendradarbiavimu pagrįstą infrastruktūrą, kuri yra valdoma įvairialypės grupės atsakingos už saugumo skatinimą jų bendruomenėse;
2. Ilgalaikes ir tvarias programas, kurios apima visus amžius, lytis, aplinkas ir situacijas;

3. Programos, kurios yra orientuotos į padidintos rizikos grupes ir aplinkas, o taip pat programos, kurios skatina saugumą pažeidžiamoms grupėms;
4. Programos, kurios yra sukurtos arba pagrįstos visais prieinamais įrodymais;
5. Programos, kurios dokumentuoja sužeidimų dažnumą ir priežastis;
6. Vertinimo priemonės, skirtas įvertinti jų programoms, procesams ir pokyčio pasekmėms;
7. Pasikartojantis dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse saugių bendruomenių bendravimuose (Svanstrom, 2012).

Palšis B. (2012) atlikęs tyrimą, nustatė numanomus iššūkius, su kuriais susiduria bendruomenės pareigūnas. Iššūkiai tiek vidiniai, kylantys iš pačios policijos sistemos, tiek ir išoriniai, kylantys iš bendruomenių ir jų narių. Su policijos pareigūnais susijusi neigiama bendruomenės narių patirtis apsunkina bendruomenės pareigūnų darbą, o dėvima uniforma, nors ir suteikia galios, dažniausiai varžo žmones ir trukdo jiems visa vertiškai su jais bendrauti. Bendruomenės pareigūnas laviruoja tarp policijos sistemos ir bendruomenės siekdamas patenkinti abiejų pusių poreikius, šis laviravimas, mano nuomone, lėtina ir stabdo bendruomenės pareigūnų darbą. Kitas išryškėjęs iššūkis, su kuriuo susiduria bendruomenės pareigūnai, bendruomenės narių abejingumas ir pasyvumas. Iš pradžių reikia įveikti šiuos trikdžius, o tada būtų galima pereiti prie kito darbo etapo - saugios aplinkos kūrimo. O norint įveikti pasyvumą ir abejingumą bei bendruomenės narių susipriešinimą, reikia turėti tam tikrų socialinių įgūdžių, kurie teisėtvarkos sistemoje nebūtinai yra prioritetiniai.

2. VISUOMENĖS IR POLICIJOS BENDRADARBIAVIMO KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE TYRIMAS

Tiriant Klaipėdos miesto atsitiktinių ir Klaipėdos miesto policijos pareigūnų nuomone apie visuomenės bendradarbiavimą su policija, duomenys buvo gauti anketinės apklausos būdu.

3.1 Tyrimo metodika ir organizavimas

Siekiant ištirti visuomenės ir policijos bendradarbiavimo Klaipėdos miesto savivaldybėje priemonės, galimybės bei identifikuoti problemas buvo atliktas kiekybinis tyrimas.

Tyrimo metodas. Iš trijų tyrimų rūšių (žvalgybinio, aprašomojo, priežastinio) buvo pasirinktas aprašomasis, kurio tikslas – pateikti tikslią informaciją remiantis respondentų atsakymais. Buvo pasirinktas pirminių duomenų rinkimo metodas – apklausa.

Tyrimo atlikimo vieta. Tyrimas buvo atliktas apklausų internetiniame puslapyje www.apklausa.lt. Tiriamieji buvo apklausti anketavimo būdu, paaiškinus respondentams apklausos tikslą ir jiems pateikiant anketos klausimus.

Tyrimo instrumentas. Kiekybiniam tyrimui atlikti buvo parengti du tyrimo klausimynai. Vienas tyrimo klausimynas buvo skirtas policijos pareigūnams, kurį sudarė 20 klausimų (žr. Priedas Nr. 1) ir antras tyrimo klausimynas, kuris buvo skirtas Klaipėdos miesto gyventojams, kurį sudarė 22 klausimai (žr. Priedas Nr. 2). Atsakydami į klausimus respondentai turėjo pažymėti jiems tinkantį variantą arba įrašyti savo atsakymo variantą.

Respondentų imtis. Tyrime dalyvavo 80 pareigūnų ir 130 Klaipėdos miesto gyventojų.

Tyrimo organizavimas. Tyrimas organizuotas, remiantis šiais etikos principais:

- Tyrimo anketa patalpinta apklausų tinklalapyje www.apklausa.lt;
- Klausimai-konfidencialūs;
- Respondentų dalyvavimas apklausoje savanoriškas.

Tiriamųjų konfidencialumo užtikrinimas: tiriamųjų konfidencialumas yra užtikrinamas, nes anketa yra anoniminė, tiriamojo vardo, pavardės, adresų nebus klausama. Tyrimo rezultatai skelbiami tik apibendrinti.

Tyrimo laikas. Apklausa vykdyta 2016 metų balandžio mėnesį

Duomenų apdorojimas. Anketinės apklausos duomenų skaičiavimams ir statistiniams vertinimams atlikti buvo naudotas statistinių programų paketas SPSS 17.0 (Statistical Package of Social Sciences). Skirtumo tarp atsakymų pasiskirstymų skirtingose respondentų grupėse statistiniam reikšmingumui įvertinti naudojamas chi kvadrato (χ^2) testas, nurodomas reikšmingumo (p) lygmuo. Tyrimo metu naudojama aprašomoji statistika ir gauti duomenys šiame darbe pateikti procentine išraiška.

3.2 Policijos pareigūnų apklausos tyrimo duomenų analizė

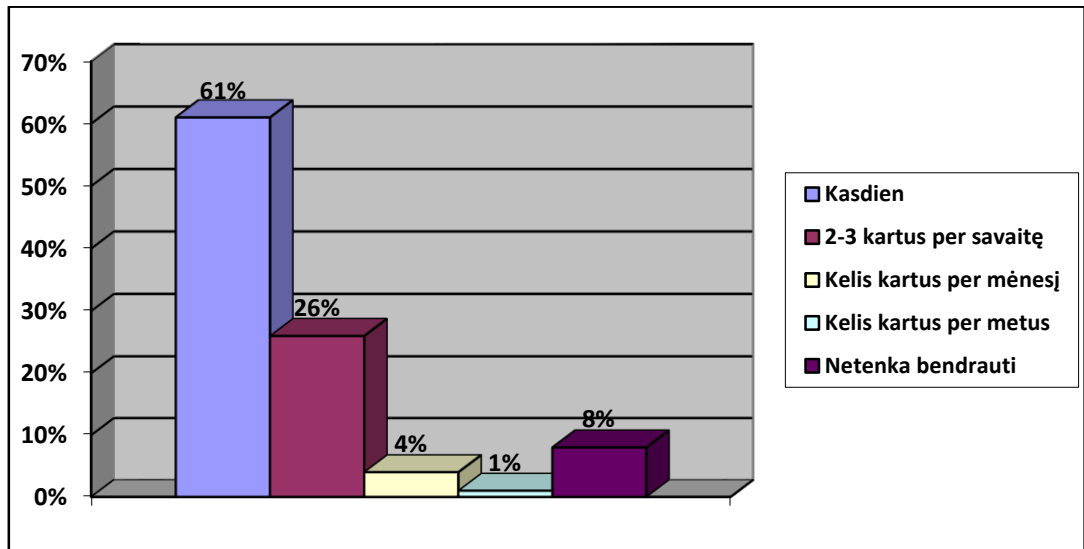
1 tyrimo lentelėje pateikti respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys (žr. 7 lentelė).

7 lentelė. Respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys

<i>Lytis</i>	<i>(proc.)</i>
Vyras	52
Moteris	48
<i>Amžius</i>	
18 – 25 metai	5
26 – 35 metai	40
36 – 45 metai	40
46-55 metai	14
56-65 metai	1
Aukštesnysis	9
<i>Išsilavinimas</i>	
Policininko profesinė kvalifikacija	6
Aukštasis (neuniversitetinis)	35
Aukštasis (universitetinis)	50
<i>Darbo vieta</i>	
Viešojoje policijoje	60
Kriminalinėje policijoje	28
Administravimo padaliniuose	12
<i>Darbo stažas</i>	
Trumpiau nei metus	3
1-5 metus	11
6-10 metų	31
10 ir daugiau metų	55

Kaip rodo lentelės duomenys, daugiausiai tyrime dalyvavo vyrų (52 proc.), vidutinis respondentų amžiaus vidurkis – 26 – 45 metai. Pusė tyrime dalyvavusių respondentų (50 proc.) nurodė, jog yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą (50 proc.). Daugiausiai respondentų nurodė, jog dirba viešojoje policijoje (60 proc.). Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (55 proc.) nurodė, jog jų darbo stažas yra 10 ir daugiau metų. Taigi galima daryti prielaidą, jog ilgametė tyrime dalyvavusių respondentų patirtis leidžia reprezentatyviai išanalizuoti respondentų pateiktus atsakymus.

Pirmuoju klausimu respondentų klausta, kaip dažnai tenka bendrauti su Klaipėdos miesto gyventojais tarnybos metu. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti pareigūnų ir gyventojų bendravimo intensyvumą (3 pav.).

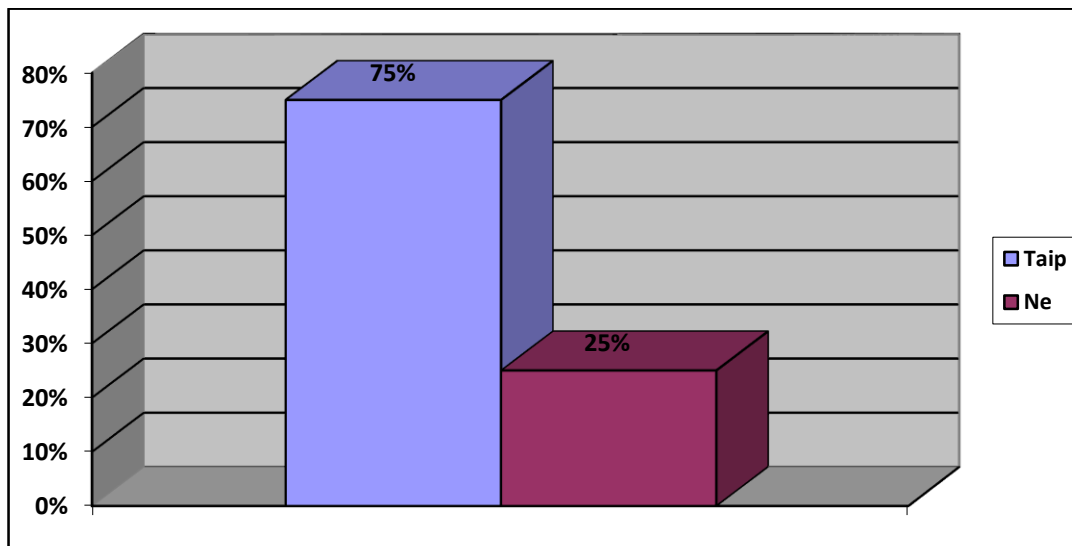
3 pav. Bendravimo su gyventojais intensyvumas

Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (61 proc.) nurodė, jog su gyventojais jiems tenka bendrauti kasdien (61 proc.), kiek mažiau nei trečdalis tyrime dalyvavusių respondentų (26 proc.) nurodė, jog su gyventojais jiems tenka bendrauti 2-3 kartus per savaitę ir tik nedidelė respondentų dalis (8 proc.) nurodė, jog jiems iš viso netenka bendrauti su gyventojais.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojoje policijoje priešingai nei administravimo padaliniuose dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog su gyventojais jie bendrauja kasdien ($p=0,000<0,005$). Taip pat su gyventojais kasdien dažniau bendrauja tie respondentai, kurių darbo stažas yra daugiau nei 10 nei tie, kurių darbo stažas yra 1-5 metai ($p=0,000<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog policijos pareigūnai su gyventojais bendrauja dažniausiai kiekvieną dieną. Tačiau dažniausiai su gyventojais bendrauja viešosios policijos pareigūnai, pažymėtina, jog ilgesnį darbo stažą turintys pareigūnai taip pat dažniau linkę bendrauti su gyventojais.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar per praėjusius 12 mėnesių jie tyrė kokį nors nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, ar policijos pareigūnai dažnai bendrauja su gyventojais dėl tiriamųjų veikų (4 pav.).

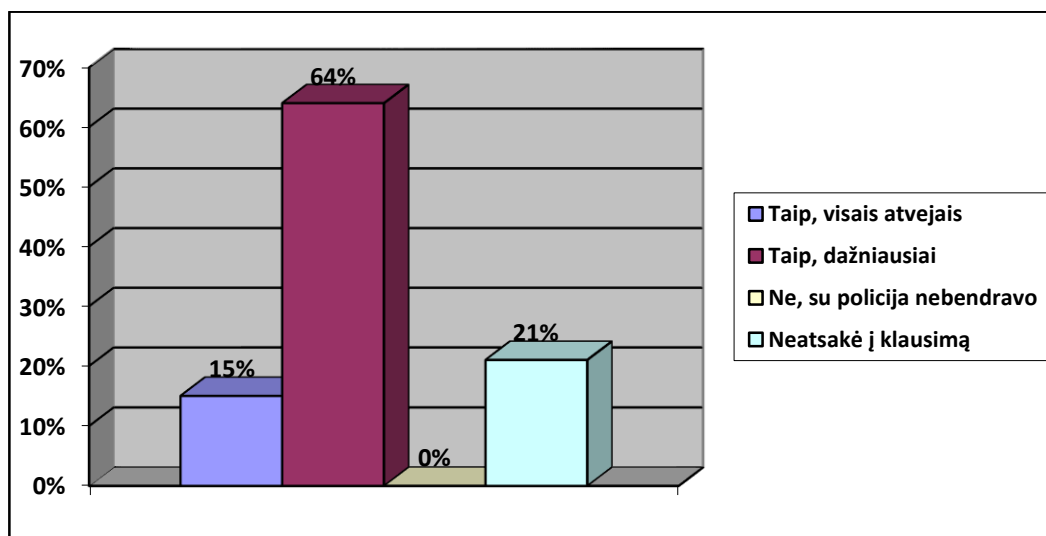
4 pav. Teisės pažeidimų tyrimas

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (75 proc.) nurodė, jog per pastaruosius 12 mėnesių jie tyrė nusikaltimus ar teisės pažeidimus ir tik nedidelė respondentų dalis (25 proc.) nurodė, jog per pastaruosius 12 mėnesių jie netyrė jokių pažeidimų.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Per pastaruosius 12 mėnesių teisės pažeidimus dažniau tyrė kriminalinės nei viešosios policijos pareigūnai ($p=0,000<0,005$), taip pat tie pareigūnai, kurių darbo patirtis yra virš 10 nei iki vienerių metų ($p=0,000<0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog daugumai tyrime dalyvavusių policijos pareigūnų per pastaruosius 12 mėnesių teko tirti nusikaltimus ar teisės aktų pažeidimus. Tačiau dažniau tyrimus atlieka kriminalinės policijos ir ilgametę patirtį turintys pareigūnai.

Toliau respondentų klausta, jei jie tyrė kokį nors nusikaltimą, kitą teisės pažeidimą per praėjusius 12 mėnesių, ar nukentėjęs asmuo noriai bendradarbiavo su policija. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti gyventojų iniciatyvumą bendradarbiaujant tyrimų procesuose (5 pav.).

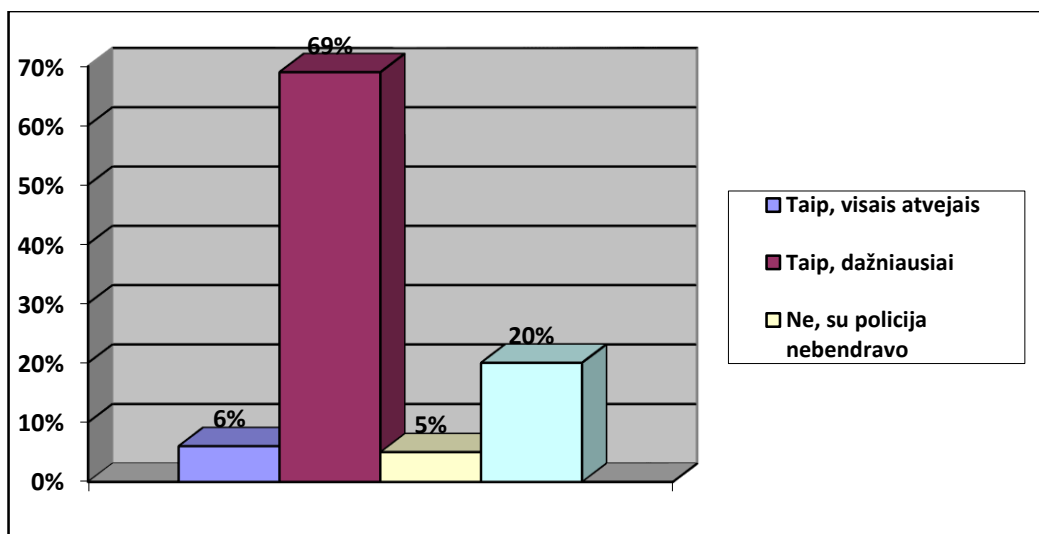
5 pav. Bendradarbiavimas su policija

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (64 proc.) nurodė, jog tiriant nusikalstamas veikas nukentėję asmenys dažniausiai bendradarbiavo su policija ir nei vienas tyrime dalyvavęs respondentas (0 proc.) nenurodė, jog tiriant nusikalstamas veikas nukentėję asmenys su jais nebendravo.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Tai, jog tiriant pažeidimus su policijos pareigūnais visais atvejais bendradarbiavo nukentėję asmenys dažniau nurodo kriminalinėje nei viešojoje policijoje dirbantys pareigūnai ($p=0,000<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog nukentėję asmenys dažniausiai yra linkę bendradarbiauti su policijos pareigūnais tyrimo procese, tačiau dažniau nukentėję asmenys bendradarbiauja sunkesnių nusikaltimų tyrimų procesuose.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar jei jie tyrė kokį nors nusikaltimą, kitą teisės pažeidimą per praėjusius 12 mėnesių, ar liudytojai noriai bendradarbiavo su policija. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti liudytojų iniciatyvumą bendradarbiaujant su policija (6 pav.)

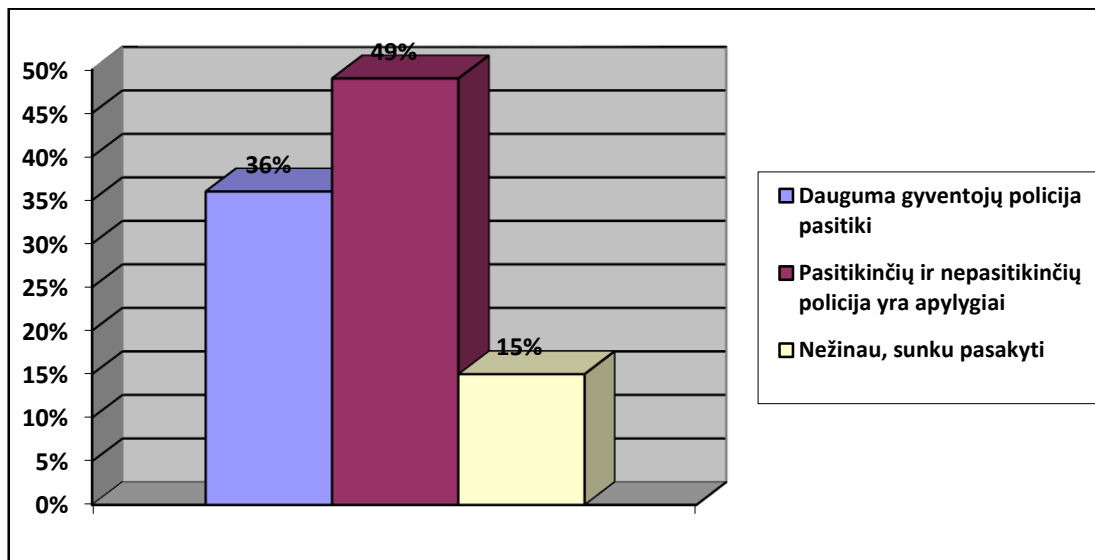
6 pav. Liudytojų bendradarbiavimas su policija

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (69 proc.) taip pat nurodė, jog liudytojai dažniausiai bendradarbiavo su jais tyrimų procesuose ir tik nedidelė respondentų dalis (5 proc.) nurodė, jog liudytojai su jais nebendradarbiavimo tiriant pažeidimus.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Liudytojai dažniau nebendradarbiavo su viešosios nei su kriminalinės policijos pareigūnais ($p=0,000<0,005$).

Taigi apibendrinant rezultatus galima teigti, jog liudytojai taip pat dažniausiai linkę bendradarbiauti su policijos pareigūnais tiriant pažeidimus ir nusikalstamas veikas, tačiau atliekant tyrimą viešosios policijos pareigūnams liudytojai kartais linkę bendradarbiauti, tuo tarpu tyrimus atliekant kriminalinei policijai liudytojai taip pat visada linkę bendradarbiauti tyrimo procese.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar respondentų nuomone, jų aptarnaujamoje teritorijoje gyventojai pasitiki policijos pareigūnais. Tokie tyrimo rezultatai leidžia nustatyti, kaip visuomenės pasitikėjimą policija vertina patys pareigūnai (7 pav.).

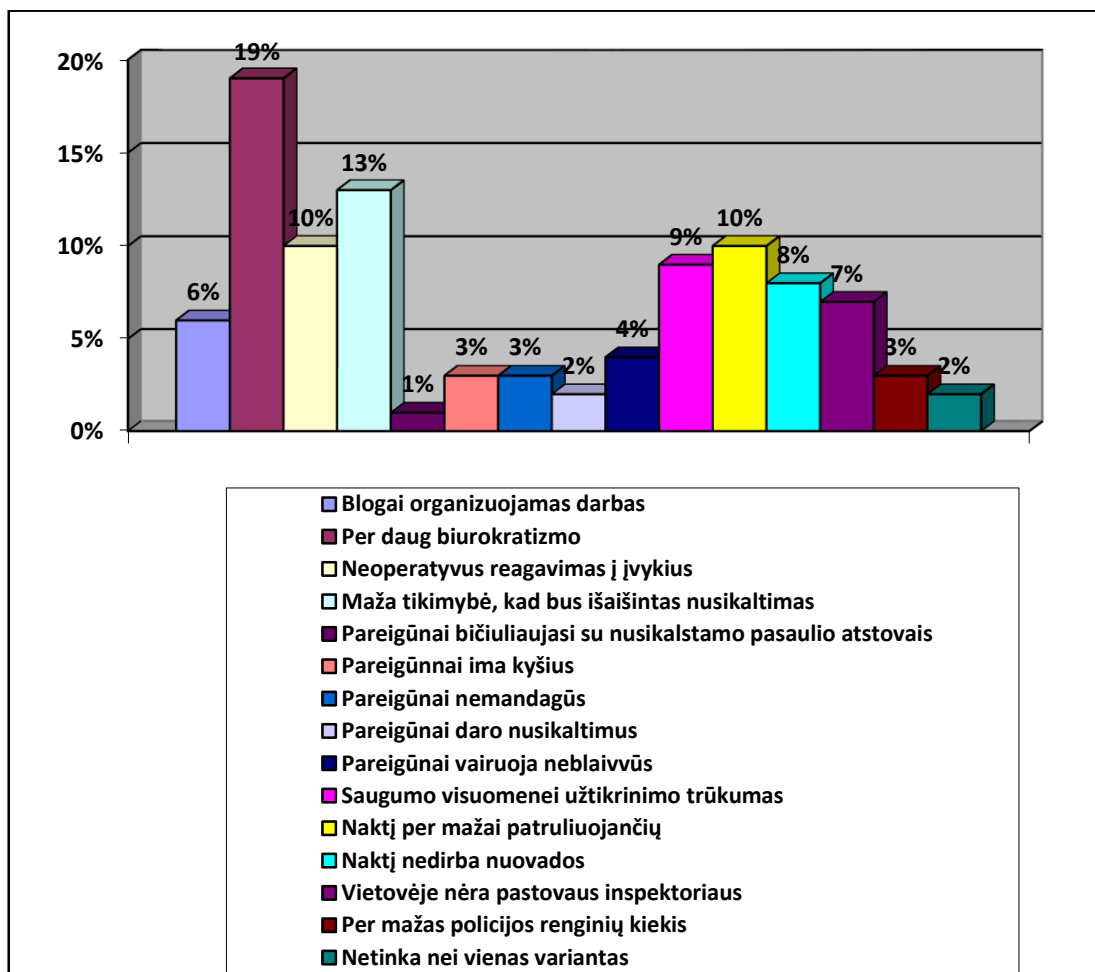
7 pav. Pasitikėjimas policija

Beveik pusė tyrime dalyvavusių respondentų (49 proc.) nurodė, jog jų požiūriu pasitikinčių ir nepasitikinčių policija yra apylygiai, tuo tarpu kiek daugiau nei trečdalis tyrime dalyvavusių respondentų (36 proc.) nurodė, jog dauguma gyventojų policija pasitiki.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojo policijoje priešingai nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog dauguma gyventojų policija pasitiki ($p=0,000<0,005$). Taip pat su šiuo teiginiu dažniau sutinka daugiau nei 10 nei iki vienerių metų darbo stažą turintys respondentai ($p=0,000<0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog respondentų požiūriu visuomenėje nuomonė apie policiją pasiskirsčius įvairiai: po lygiai yra tiek pasitikinčių, tiek ir nepasitikinčių policijos pareigūnais, tačiau viešąją tvarką užtikrinantys pareigūnai dažniau nurodo jog dauguma gyventojų policija pasitiki.

Kitu tyrimo klausimu respondentų prašyta įvertinti teiginius susijusius su gyventojų nepasitikėjimu policija. Tokie tyrimo rezultatai leidžia nustatyti pagrindines policija nepasitikėjimo priežastis gyventojų tarpe (8 pav.).

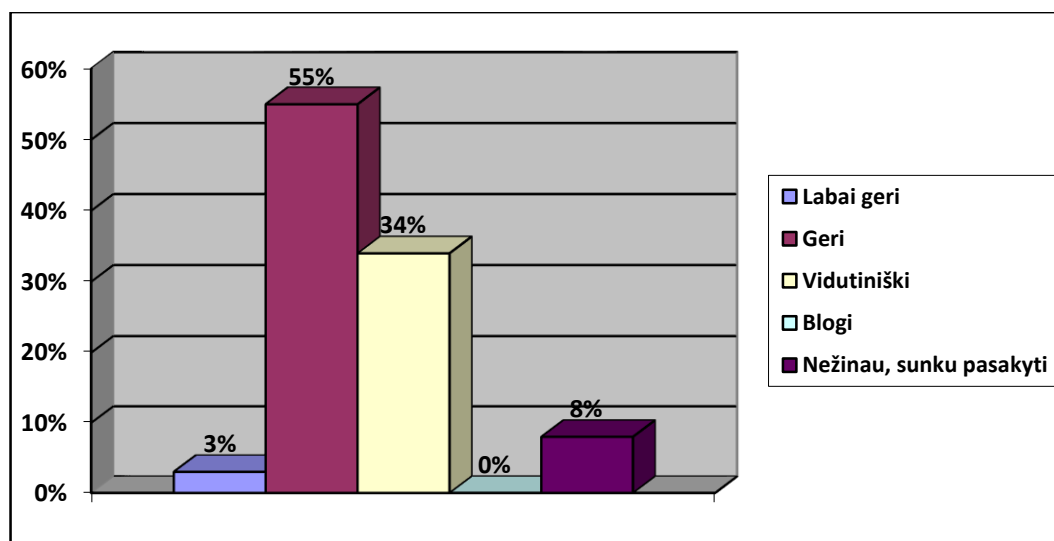
8 pav. Nepsitikėjimo priežastys

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (19 proc.) pagrindine gyventojų nepsitikėjimo policija priežastimi įvardino per didelę biurokratizmą policijos struktūroje, kiek mažesnė respondentų dalis pagrindiniais nepsitikėjimo veiksniais įvardino gyventojų nepsitikėjimą, jog bus išaiškintas nusikaltimas (13 proc.), neoperatyvų reagavimą į įvykius (10 proc.), patruliuojančių pareigūnų trūkumą nakties metu (10 proc.). Rečiausiai veiksniais, kurie lemia gyventojų nepsitikėjimą policija respondentai įvardino pareigūnų kyšio ėmimą (3 proc.), pareigūnų nemandagumą bendraujant su asmenimis (3 proc.), per mažą policijos renginių kiekį (3 proc.), pareigūnų daromus nusikaltimus (2 proc.) bei pareigūnų bičiuliavimąsi su nusikalstamo pasaulio asmenimis (1 proc.).

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Neoperatyvų reagavimo į įvykius, kaip nepsitikėjimo priežastį dažniau įvardino viešojoje nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai ($p=0,001<0,005$). Saugumo visuomenėje, kaip nepsitikėjimo veiksnį dažniau įvardina 1-5 nei 6-10 metų darbo stažą turintys respondentai ($p=0,050<0,005$).

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, jog respondentų požiūriu nepsitikėjimą policija dažniausiai įtakoja per didelė biurokratija, be to, gyventojai dažnai iš anksto turi susiformavusią nuostatą, jog policijos pareigūnai negebės išaiškinti nusikaltimo, taip pat negebėjimas operatyviai reaguoti į įvykius suteikti pagalbą asmenims, policijos pareigūnų trūkumas naktimis formuoja neigiam visuomenės požiūrį į policiją.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, kokie yra policijos pareigūnų ir gyventojų santykiai Klaipėdos mieste (9 pav.).

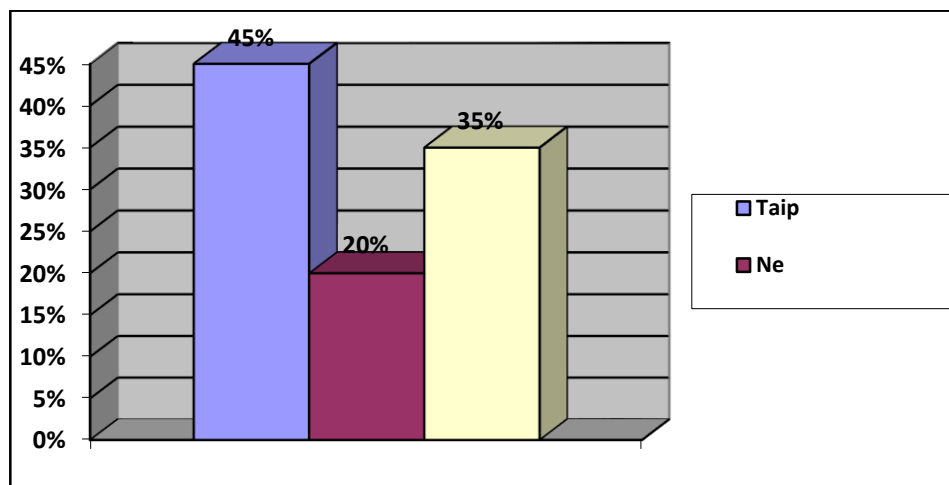
9 pav. Santykiai su Klaipėdos gyventojais

Kiek daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (55 proc.) nurodė, jog policijos pareigūnų ir Klaipėdos gyventojų santykiai yra geri, kiek daugiau nei trečdalis respondentų (34 proc.) santykius įvardino vidutiniškai. Tačiau pažymėtina, jog nei vienas tyrime dalyvavęs respondentas (0 proc.) nenurodė, jog policijos pareigūnų ir Klaipėdos gyventojų santykiai yra blogi.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojoje policijoje priešingai nei administravimo padaliniuose dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog policijos ir Klaipėdos gyventojų santykiai yra geri ($p=0,050 < 0,005$), taip pat gerus policijos pareigūnų ir Klaipėdos gyventojų santykius dažniau įvardina 46-55 nei 18-25 metų amžiaus respondentai ($p=0,000 < 0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog respondentų požiūriu santykiai tarp policijos pareigūnų ir Klaipėdos gyventojų yra geri, nei vienas tyrime dalyvavęs respondentas jų neįvardino blogais, tačiau viešosios policijos, vyresnio amžiaus respondentai santykius tarp policijos bei Klaipėdos gyventojų įvardina, kaip gerus.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar gyventojams pakanka informacijos apie Klaipėdos miesto policijos komisariato veiklą. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį apie policijos gebėjimą komunikuoti su gyventojais (10 pav.).

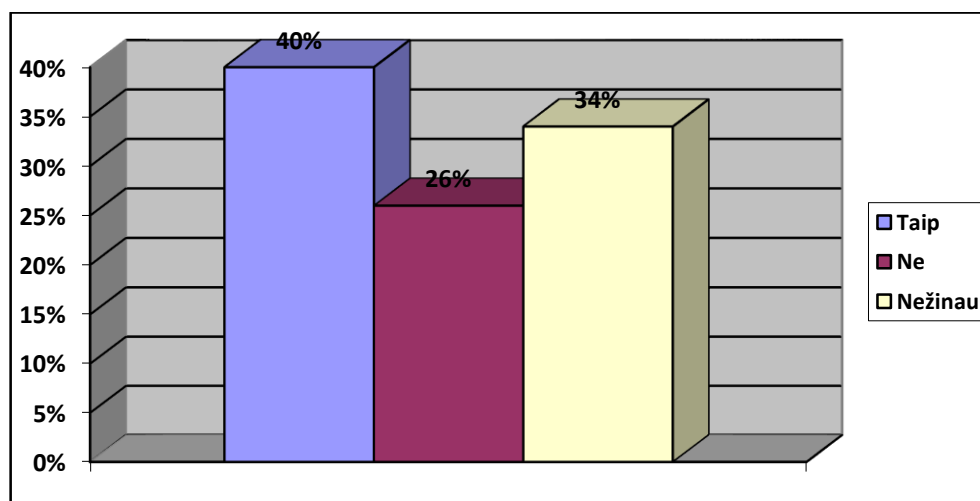
10 pav. Informacijos pakankamumas apie Klaipėdos komisariato veiklą

Beveik pusė tyrime dalyvavusių respondentų (45 proc.) nurodė, jog informacijos apie Klaipėdos komisariato veiklą pakanka, kiek daugiau nei trečdalis respondentų (35 proc.) į šį klausimą tikslaus atsakymo nežinojo ir mažiausia respondentų dalis nurodė, jog informacijos apie Klaipėdos komisariato veiklą neužtenka (20 proc.).

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojoje priešingai nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog gyventojams pakanka informacijos apie Klaipėdos komisariatą pakanka ($p=0,000 < 0,005$). 46-55 priešingai nei 18-25 metų amžiaus respondentai taip pat dažniau nurodo, jog informacijos apie Klaipėdos komisariato veiklą gyventojams pakanka ($p=0,000 < 0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog respondentų požiūriu Klaipėdos policijos komisariatas su gyventojai pateikiant jiems informaciją apie komisariato veiklą komunikuoja efektyviai bei pateikia visą reikalingą informaciją. Tačiau kriminalinėje policijoje ir jaunesnio amžiaus respondentai dažniau nurodo, jog informacijos gyventojams pateikiama nepakankamai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar respondentų aptarnaujamojoje teritorijoje bendruomenė yra aktyvi. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, kaip respondentai vertina bendruomenių aktyvumą Klaipėdos regione (11 pav.).

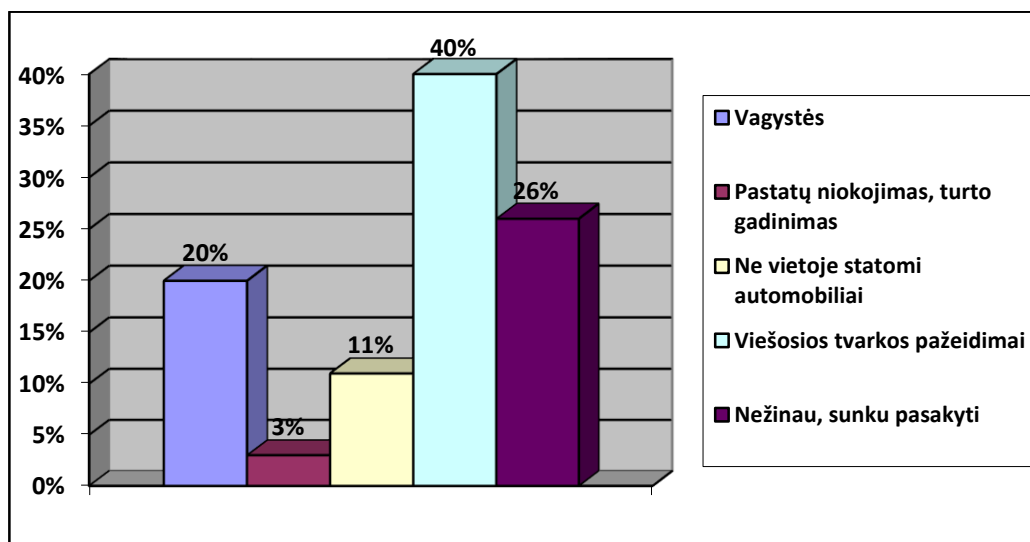
11 pav. Klaipėdos miesto gyventojų aktyvumo vertinimas

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (40 proc.) nurodė, jog jų aptarnaujamoje teritorijoje bendruomenės yra aktyvios tačiau kiek mažesnė respondentų dalis (34 proc.) į šį klausimą tiksliai atsakyti negalėjo, tuo tarpu kiek mažiau nei trečdalis respondentų (26 proc.) nurodė, jog jų aptarnaujamoje teritorijoje bendruomenė nėra aktyvi.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojoje priešingai nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog jų aptarnaujamoje teritorijoje bendruomenės yra aktyvios ($p=0,000<0,005$). Taip pat bendruomenių aktyvumą dažniau pažymi 10 ir daugiau nei iki vienerių metų darbo stažą turintys respondentai ($p=0,000<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog bendruomenės, kurios yra pareigūnų aptarnaujamoje teritorijoje aktyvios yra iš dalies, tačiau didesnis aktyvumas pastebimas dirbant su viešojo saugumo nei kriminalinės policijos pareigūnais.

Toliau respondentų klausta, kokios problemos aktualios respondentų aptarnaujamoje teritorijoje. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti dažniausiai pasitaikančias problemas (12 pav.).

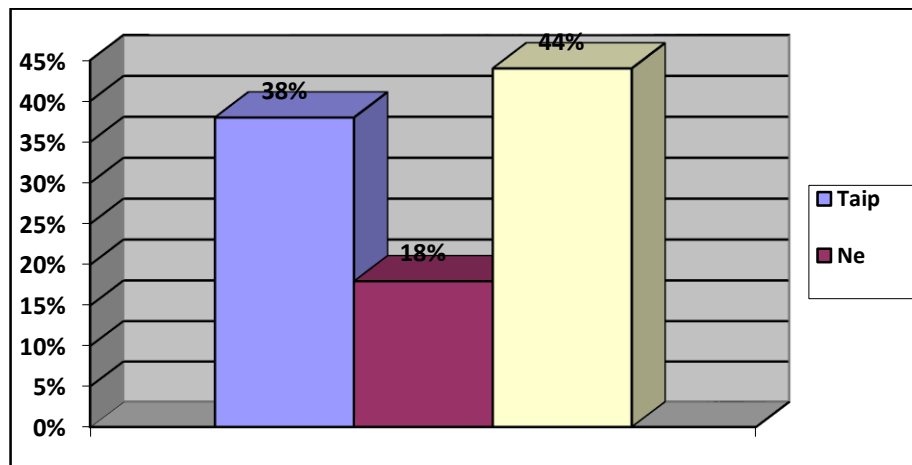

12 pav. Dažniausiai pasitaikantys pažeidimai

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (40 proc.) dažniausiai pasitaikančiu pažeidimu įvardino viešosios tvarkos pažeidimus, ženkliai mažesnė respondentų dalis (20 proc.) pagrindiniais pažeidimais įvardino vagystes ir mažiausia respondentų dalis (3 proc.) pagrindiniais pasitaikančiais pažeidimais įvardino pastatų niokojimą, turto gadinimą.

Taigi remiantis tyrimo duomenimis galima teigti, jog viešosios tvarkos pažeidimai yra dažniausi pažeidimai kuriuos tenka tirti policijos pareigūnams.

Toliau respondentų klausta, ar efektyvi yra nusikaltimo prevencinė programa „Saugi kaimynystė“? Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį į programos efektyvumą siekiant kurti gyventojų saugią kaimynystę (13 pav.).

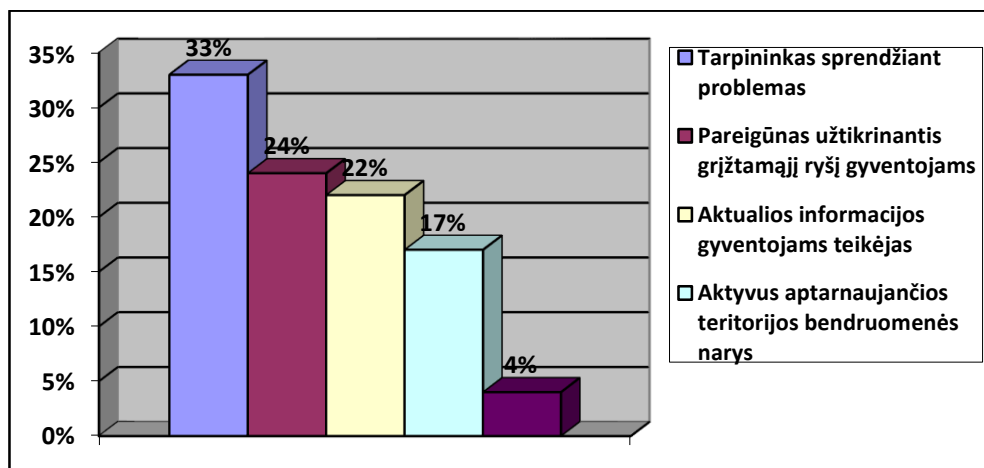
13 pav. Saugios kaimynystės vertinimas

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (44 proc.) nurodė jog jie tiksliai nežino, kaip vertinti programos „Saugi kaimynystė“ efektyvumą. Kiek mažesnė respondentų dalis (38 proc.) programa yra efektyvi siekiant mažinti nusikalstamumo paplitimą ir ženkliai mažesnė respondentų dalis (18 proc.) nurodė, jog programa yra neefektyvi.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešojoje priešingai nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai dažniau nurodo, jog programa „Saugi kaimynystė“ yra efektyvi siekiant mažinti nusikalstamumo paplitimą ($p=0,000<0,005$). Respondentai papildydami klausimo atsakymus patys dažnai nurodė, jog siekiant, kad programa „Saugi kaimynystė“ būtų efektyvi labai svarbus ir bendruomenės gyventojų efektyvumas, prisidėjimas prie programos nuostatų įgyvendinimo bei jei gyventojai patys stengiasi apsaugoti savo aplinką.

Apibendrinant galima teigti, jog respondentų požiūriu programa „Saugi kaimynystė“ efektyvi iš dalies, dažniau jos efektyvumą pastebi viešąją tvarką užtikrinantys pareigūnai, be to, šios programos įgyvendinimo efektyvumas priklauso ne vien nuo policijos pareigūnų veiklos. Kuo į programą aktyviau įsitraukia ir bendruomenės gyventojai, tuo programos įgyvendinimas bus efektyvesnis.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų prašyta nurodyti, kas yra bendruomenės pareigūnas. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį į bendruomenės pareigūno veiklą bei funkcijas (14 pav.)

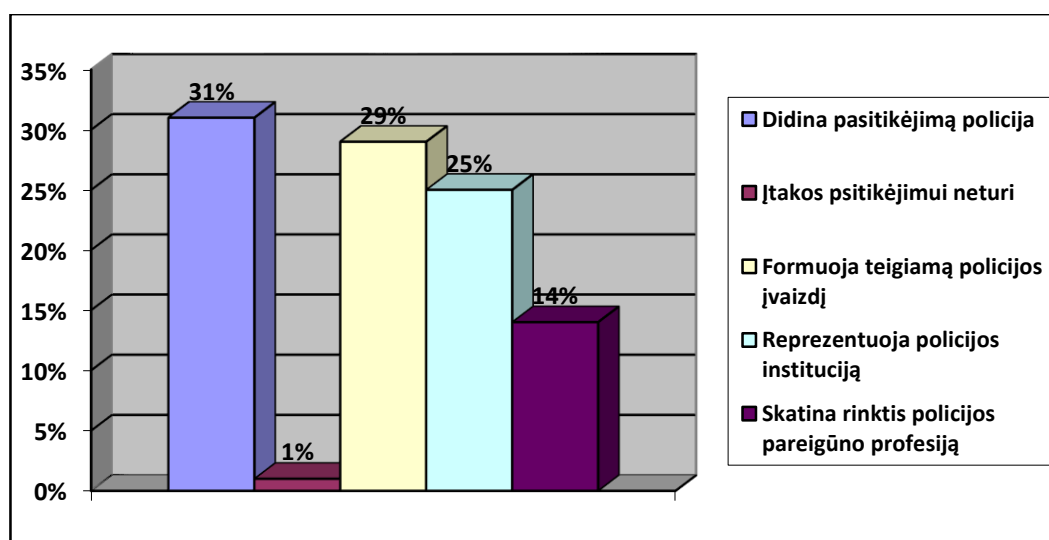
14 pav. Bendruomenės pareigūno pareigybės vertinimas

Kiek daugiau nei trečdalis tyrime dalyvavusių respondentų (33 proc.) bendruomenės pareigūnų įvardino, kaip tarpininką sprendžiant gyventojų problemas, kiek mažesnė respondentų dalis bendruomenės pareigūną įvardino, kaip pareigūną, kuris užtikrina grįžtamąjį ryšį gyventojams (24 proc.), aktualios informacijos teikėją gyventojams (22 proc.). Rečiausiai respondentai bendruomenės pareigūną įvardino, kaip bendruomenės lyderį (4 proc.).

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Bendruomenės pareigūną kaip užtikrinantį grįžtamąjį ryšį gyventojams dažniau įvardina viešojoje nei kriminalinėje policijoje dirbantys respondentai ($p=0,047<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog bendruomenės pareigūnas yra svarbiausia grandis tarp policijos pareigūnų bei bendruomenės Respondentų požiūriu bendruomenės pareigūnas yra tarpininkas sprendžiant problemas, užtikrina grįžtamąjį ryšį tarp gyventojų bei suteikia aktualią informaciją gyventojams. Tai ypač svarbios funkcijos siekiant gyventojų informatyvumo, aktyvaus bendradarbiavimo tarp policijos pareigūnų bei bendruomenės gyventojų siekiant aktyviai spręsti bendruomenės saugumo problemas.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų prašyta įvertinti ta tikrus bendruomenės pareigūnų vykdomos veiklos veiksnus (15 pav.).

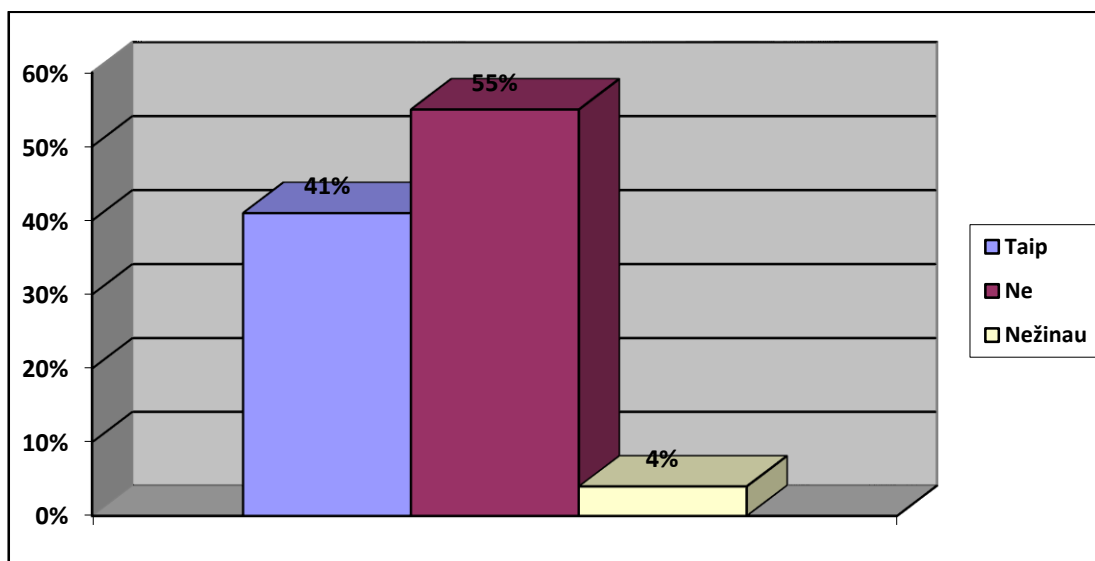

15 pav. Bendruomenės pareigūno veiklos vertinimas

Kiek daugiau nei trečdalis tyrime dalyvavusių respondentų (31 proc.) nurodė, jog bendruomenės pareigūnas didina pasitikėjimą policija, kiek mažesnė respondentų dalis nurodė, jog bendruomenės pareigūnas formuoja teigiamą policijos įvaizdį (29 proc.) bei reprezentuoja policijos instituciją (25 proc.) Rečiausiai respondentai nurodė, jog bendruomenės pareigūnas įtakos visuomenės psitikėjimui policija neturi (1 proc.).

Taigi apibendrinant galima teigti jog bendruomenės pareigūno veikla respondentų tarpe vertinama ypač palankiai. Bendruomenės pareigūnas dirbdamas su bendruomenėmis didina visuomenės psitikėjimą policija, prisideda prie jos įvaizdžio gerinimo.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar jiems teko užtikrinti viešąją tvarką su policijos rėmėjais. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, kaip dažnai policijos pareigūnai dirba su visuomene siekiant užtikrinti viešąją tvarką (16 pav.).

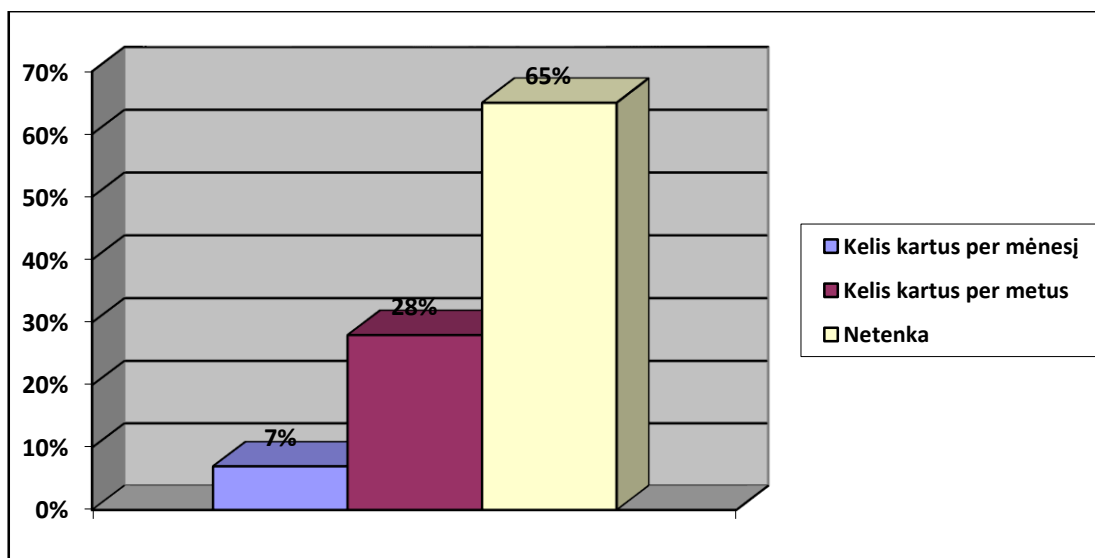
16 pav. Viešosios tvarkos užtikrinimas dirbant su policijos rėmėjais

Kiek daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (55 proc.) nurodė, jog jiems nėra tekę dirbti su policijos rėmėjais siekiant užtikrinti viešąją tvarką ir kiek mažesnė respondentų dalis (41 proc.) nurodė, jog dirbti su policijos rėmėjais užtikrinant viešąją tvarką jiems yra tekę.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Viešąją tvarką dirbant su policijos rėmėjais dažniau tekę dirbti tiems respondentams, kurių darbo stažas yra 10 ir daugiau nei 1-5 metai ($p=0,000<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog siekiant užtikrinti viešąją tvarką policijos rėmėjai į tvarkos užtikrinimo procesus įtraukiami retai, todėl darytina prielaida, jog siekiant užtikrinti didesnes pajėgas saugant viešąją tvarką policijos rėmėjų paslaugomis naudojamosi neefektyviai.

Paskutiniu tyrimo klausimu respondentų klausta, kaip dažnai tenka užtikrinti viešąją tvarką su policijos rėmėjais (17 pav.)

17 pav. Darbo su policijos rėmėjais intensyvumas

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (65 proc.) nurodė, jog jiems niekada netenka dirbti su policijos rėmėjais ir tik mažiausia respondentų dalis (7 proc.) nurodė, jog jiems tenka dirbti su policijos rėmėjais.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Kelis kartus per mėnesį su policijos rėmėjais dažniau tenka dirbti respondentams, kurių darbo stažas yra 10 ir daugiau nei 1-5 metai ($p=0,000<0,005$).

Apibendrinant galima teigti, jog siekiant užtikrinti viešąją tvarką su policijos rėmėjais bendradarbiaujama ypač retai tačiau dažniau su jais linkę bendradarbiauti ilgesnį nei trumpesnį darbo stažą turintys respondentai.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, jog policijos pareigūnams su asmenimis tenka dažniausiai bendrauti kiekvieną dieną, todėl intensyvus kontaktavimą su asmenimis formuoja visuomenės nuomonę apie policijos pareigūnų darbą. Policijos pareigūnai per pastaruosius 12 mėnesių dažnai tyrė įvairius teisės pažeidimus ir nusikaltimus, jų tyrimo procesuose tiek nukentėję asmenys, tiek ir liudininkai yra linkę bendradarbiauti. Tačiau liudininkų intensyvesnis bendradarbiavimas nustatytas bylas tiriant kriminalinės nei viešosios policijos pareigūnams.

Respondentų požiūriu visuomenėje policija po lygiai ir pasitikima, ir nepasitikima, tačiau nepasitikėjimą dažniausiai formuoja biurokratinės procedūros, pareigūnų trūkumas naktimis, išankstinis visuomenės nusistatymas, jog policija negebės išaiškinti nusikaltimo, taip pat, jog negeba operatyviai reaguoti į įvykius.

Tyrimo rezultatai atkleidė, jog Klaipėdos policijos ir pareigūnų bendradarbiavimas vertinamas gerai, tačiau viešosios policijos priešingai nei kriminalinės policijos pareigūnai jį vertina palankiau. Tą lemia gali tai, jog viešosios policijos pareigūnai dažniau užtikrindami viešąją tvarką bendrauja su Klaipėdos gyventojais, jų darbas yra ženkliai dažniau pastebima ir vertinamas. Be to, gyventojams pateikiama pakankamai informacijos apie Klaipėdos policijos komisariatą bei jo veiklą, tačiau kriminalinės policijos pareigūnai dažniau nurodo jog informacija gyventojams yra nepakankama.

Vertinant bendruomenių aktyvumą, tyrimo metu nustatytas, jog respondentų požiūriu bendruomenės yra aktyvios iš dalies, todėl tai lemia tik dalinį programos „Saugi kaimynystė“ efektyvumą, nes jos įgyvendinimo sėkmingumas priklauso ne tik nuo policijos pareigūnų, bet ir bendruomenės narių gebėjimo aktyviai dalyvauti programos įgyvendinimo procesuose.

Tyrimo dalyvavę respondentai taip pat ypač palankiai vertina bendruomenės pareigūno funkcijas, kurios užtikrina grįžtamąjį ryšį gyventojams, informacijos suteikimą, todėl tai gerina gyventojų pasitikėjimą policija, jos įvaizdį. Tačiau patys pareigūnai su policijos rėmėjais dirba ypač retai, todėl neišnaudojama efektyvi galimybė siekiant užtikrinti viešąją tvarką mažinti policijos materialinius resursus bei užtikrinti pakankamą asmenų, saugančių viešąją tvarką skaičių.

3.3 Klaipėdos miesto gyventojų apklausos tyrimo duomenų analizė

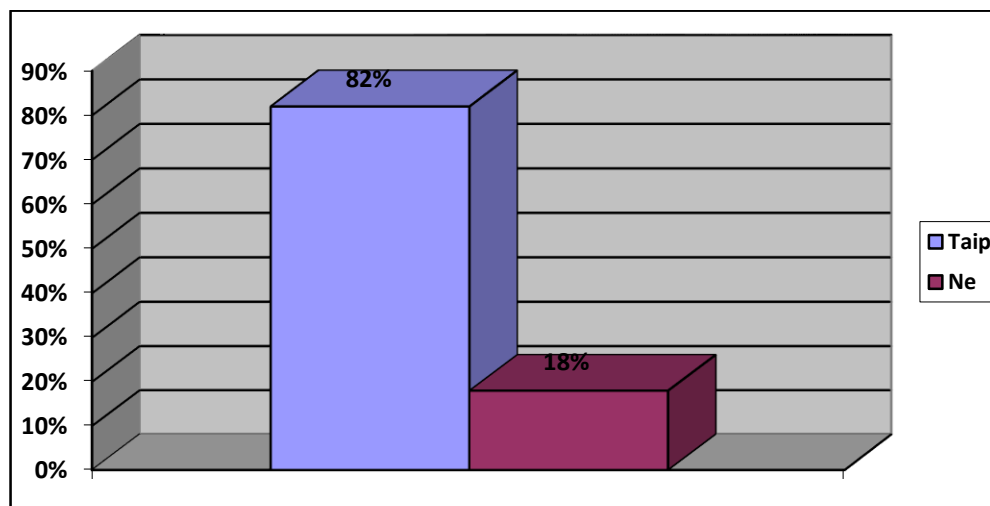
2 tyrimo duomenų lentelėje pateikti respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys (8 lentelė).

8 lentelė. Respondentų demografiniai ir socialiniai duomenys

<i>Lytis</i>	<i>(proc.)</i>
Vyras	29
Moteris	71
<i>Amžius</i>	
18 – 25 metai	14
26 – 35 metai	39
36 – 45 metai	18
46-55 metai	20
56-65 metai	9
<i>Išsilavinimas</i>	
Vidurinis	17
Aukštesnysis	12
Aukštasis	71
<i>Užsiėmimas</i>	
Vadovas, įmonės savininkas	10
Tarnautojas	22
Specialistas	42
Darbininkas	9
Namų šeimininkė	2
Moksleivis, studentas	9
Kita	6

Daugiausiai tyrime dalyvavo moterų (71 proc.), vidutinis respondentų amžiaus vidurkis 26-35 metai (39 proc.), dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (71 proc.) įgiję aukštąjį išsilavinimą. Daugiausiai respondentų nurodė, jog jie yra specialistai (42 proc.).

Pirmuoju tyrimo klausimu apklausiant bendruomenių narius respondentų klausta, ar per praėjusius 12 mėnesių jie yra nukentėjęs nuo kokio nors asmens, kuris vykdė nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą (18 pav.)

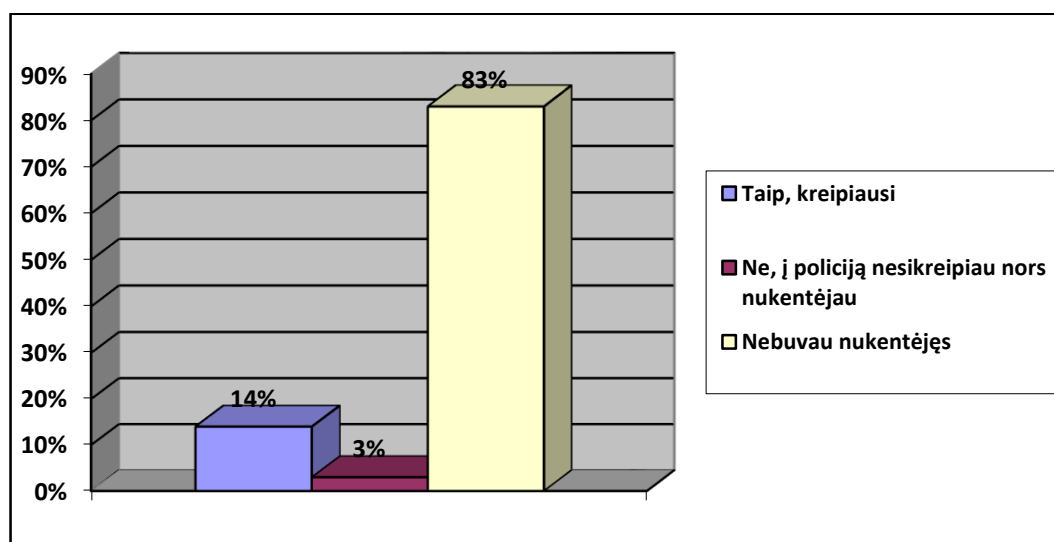

18 pav. Nukentėjimas dėl nusikalstamos veikos

Kaip rodo tyrimo duomenys, didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (82 proc.) nurodo, jog jie per pastaruosius 12 mėnesių nėra nukentėję nuo nusikalstamų veikų ir tik nedidelė respondentų dalis (18 proc.) nurodė jog jie yra nukentėję nuo nusikalstamų veikų per pastaruosius 12 mėnesių.

Apibendrinant galima teigti, jog didžiąją daugumą tyrime dalyvavusių bendruomenių narių sudarė nariai, kurie per pastaruosius 12 mėnesių nėra nukentėję nuo nusikalstamų veikų.

Šekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar dėl įvykio (-ių) respondantai kreipėtės į Klaipėdos policiją. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, ar nukentėjus, respondantai yra linkę kreiptis į Klaipėdos policijos pareigūnus (19 pav.).

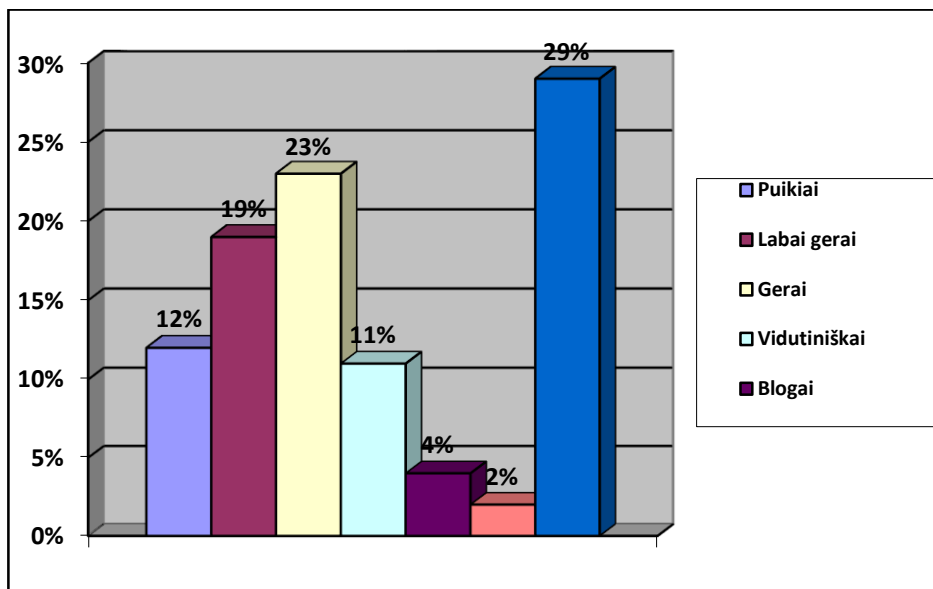
19 pav. Kreipimasis į policiją nukentėjus

Tie respondantai, kurie per pastaruosius 12 mėnesių buvo nukentėję nuo nusikalstamų veikų, nurodė, jog jie kreipėsi į Klaipėdos policiją (14 proc.) ir tik nedidelė nukentėjusių respondentų dalis (3 proc.) nurodė jog į policiją jie nesikreipė.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog nors, kaip parodė policijos pareigūnų apklausos duomenys, pareigūnų nuomone policijos nepasitikėjimo viena iš priežasčių yra gyventojų netikėjimas, jog pareigūnai ištirs nusikaltimą, tačiau bendruomenių narių apklausos duomenys

rodo, jog nukentėję asmenys dažniausiai yra linkę kreiptis į policiją dėl pranešimo apie nusikalstamą veiką ir jiems padarytą žalą.

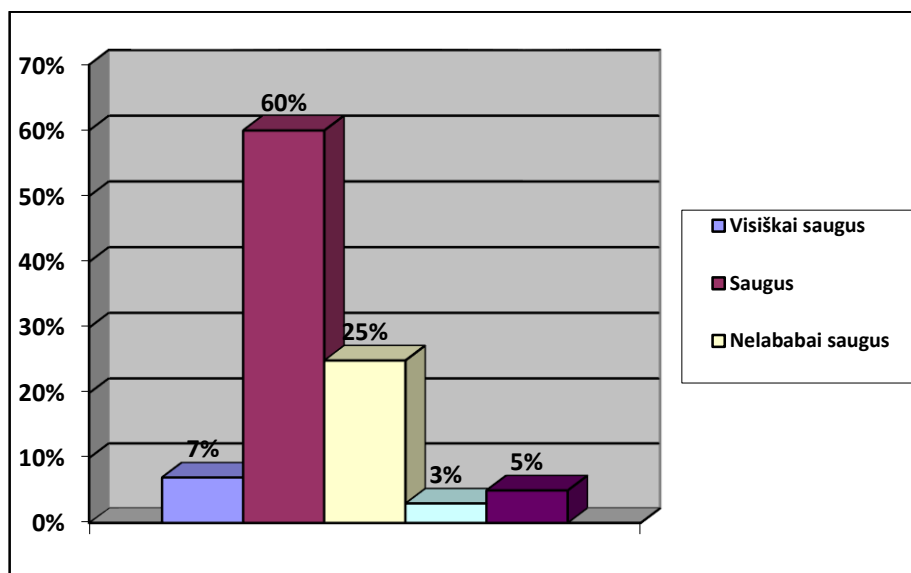
Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, kaip jie vertina pareigūnų su kuriais jiems teko susidurti darbą. Tokie tyrimo rezultatai leidžia nustatyti respondentų požiūrį į policijos pareigūnų darbą jiems kreipusis dėl nukentėjimo (20 pav.).

20 pav. Pareigūnų darbo vertinimas

Beveik trečdalis tyrime dalyvavusių respondentų (29 proc.) negalėjo tiksliai pasakyti, kaip jie vertina pareigūnų darbą. Tačiau kiek mažesnė respondentų dalis (23 proc.) nurodė, jog pareigūnų darbą jie vertina gerai arba labai gerai (19 proc.). Ir tik mažiausia respondentų dalis nurodė, jog pareigūnų darbą jie vertina blogai (4 proc.) arba labai blogai (2 proc.). Taigi apibendrinant galima teigti, jog nukentėję asmenys dažniausiai pareigūnų darbą įvertina gerai arba labai gerai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar savo gyvenamojoje vietoje respondentai jaučiasi saugūs. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį į saugumo užtikrinimą jų gyvenamojoje vietoje (21 pav.).

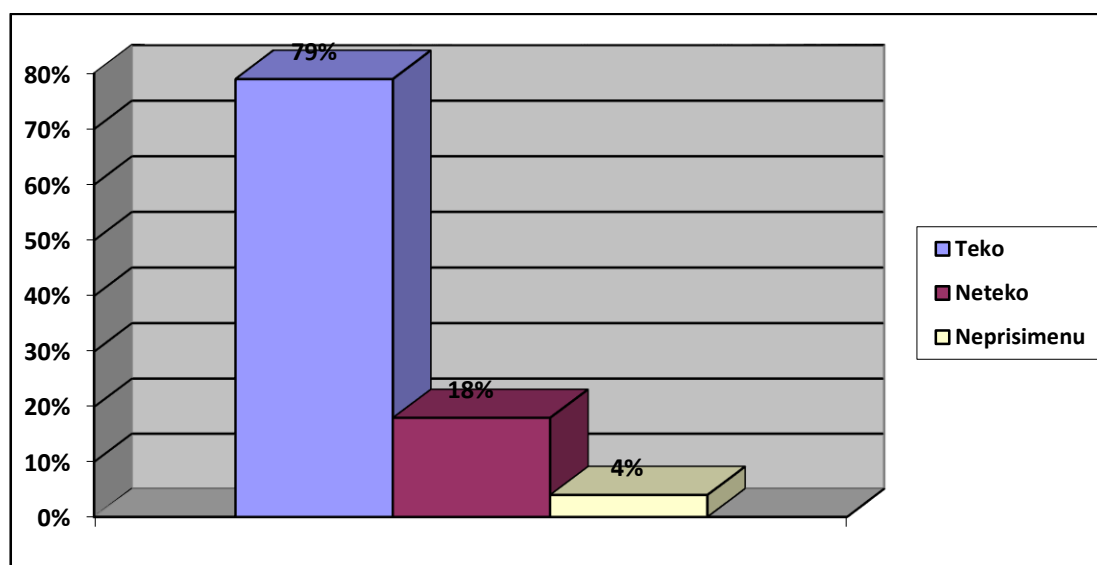
21 pav. Saugumas gyvenamojoje vietoje

Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (60 proc.) nurodė, jog jie jaučiasi saugūs jų gyvenamojoje vietoje, ženkliai mažesnė respondentų dalis (25 proc.) nurodė, jog jie jaučiasi nelabai saugūs ir tik mažiausia respondentų dalis (3 proc.) nurodė, jog savo gyvenamojoje vietoje jie jaučiasi visiškai nesaugūs.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Visiškai saugūs savo gyvenamojoje vietoje dažniau jaučiasi 18-25 nei 46-55 metų amžiaus respondentai ($p=0,003<0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti jog dažniausiai respondentai savo gyvenamojoje vietoje jaučiasi saugiai, tačiau dažniau saugiai jaučiasi jaunesnio nei vyresnio amžiaus respondentai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar jiems teko girdėti apie vykdomą nusikaltimo prevencinę programą „Saugi Kaimynystė“. Tokie tyrimo rezultatai leidžia nustatyti informacijos paplitimą apie šią programą respondentų tarpe (22 pav.).

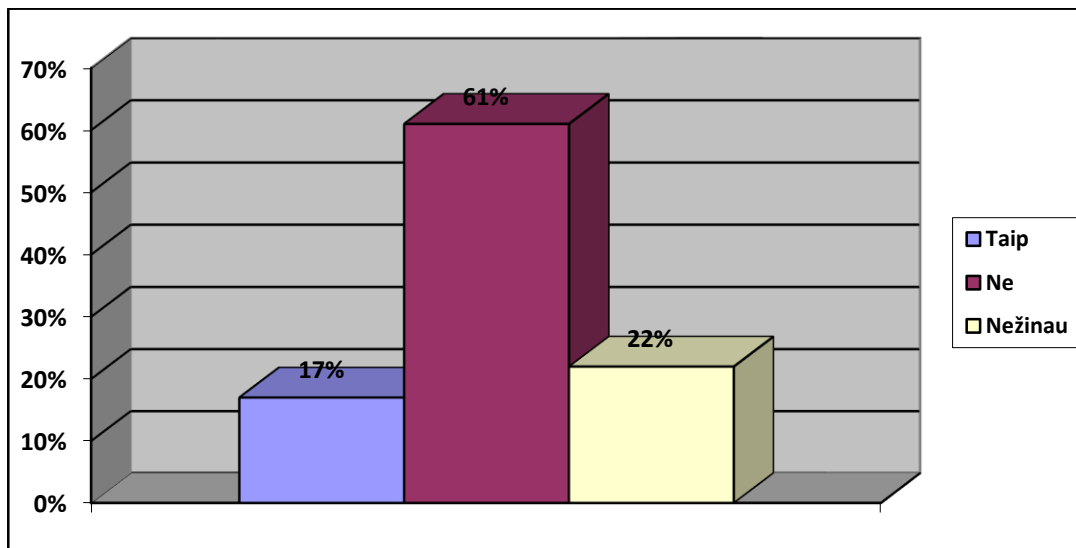
22 pav. Respondentų žinios apie „Saugią kaimynystę“

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (79 proc.) nurodė, jog jie yra girdėję apie nusikalstamumo mažinimo prevencinę programą „Saugi kaimynystė“ ir tik nedidelė respondentų dalis nurodė, jog apie tokią programą jiems nėra tekę girdėti (18 proc.).

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. 46-55 priešingai nei 18-25 metų amžiaus respondentai ženkliai dažniau nurodo, jog jiems yra tekę girdėti apie programą „Saugi kaimynystė“ ($p=0,003<0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog dauguma respondentų žino, jog egzistuoja nusikalstamumo mažinimo prevencinė programa „Saugi kaimynystė“, tačiau dažniau šią programą žino vyresnio nei jaunesnio amžiaus respondentai.

Toliau respondentų klausta, ar jų gyvenamojoje vietoje, veikia saugios kaimynystės grupė. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti šios prevencinės programos įgyvendinimo paplitimą (23 pav.).

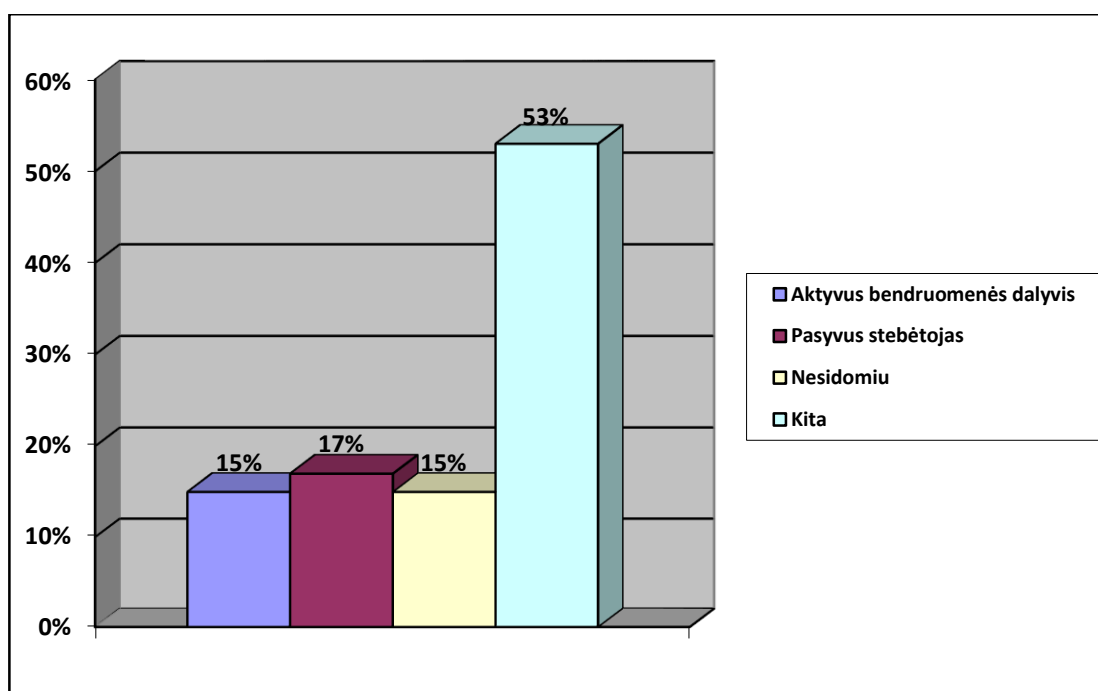

23 pav. Saugios kaimynystės įgyvendinimas gyvenamojoje vietoje

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (61 proc.) nurodė jog jų gyvenamojoje vietoje nėra įgyvendinama „Saugios kaimynystės“ programa. Ir tik nedidelė respondentų dalis (17 proc.) nurodė, jog programa jų gyvenamojoje vietoje yra įgyvendinama.

Taigi šio tyrimo rezultatai rodo, jog nors dauguma respondentų žino nusikalstamumo mažinimo programą „Saugi kaimynystė“, tačiau tik nedidelė respondentų dalis nurodė, jog jų gyvenamojoje vietoje ši programa yra įgyvendinama. Taigi galima daryti prielaidą, jog gyventojai patys nėra suinteresuoti diegti priemones, kurios mažintų nusikalstamų veikų riziką.

Išsiaiškinus, jog prevencinė programa įgyvendinama tik nedidelėje tyrime dalyvavusių respondentų gyvenamojoje dalyje, sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, koks jų yra vaidmuo programos įgyvendinime (24 pav.).

24 pav. Vaidmuo programos įgyvendinime

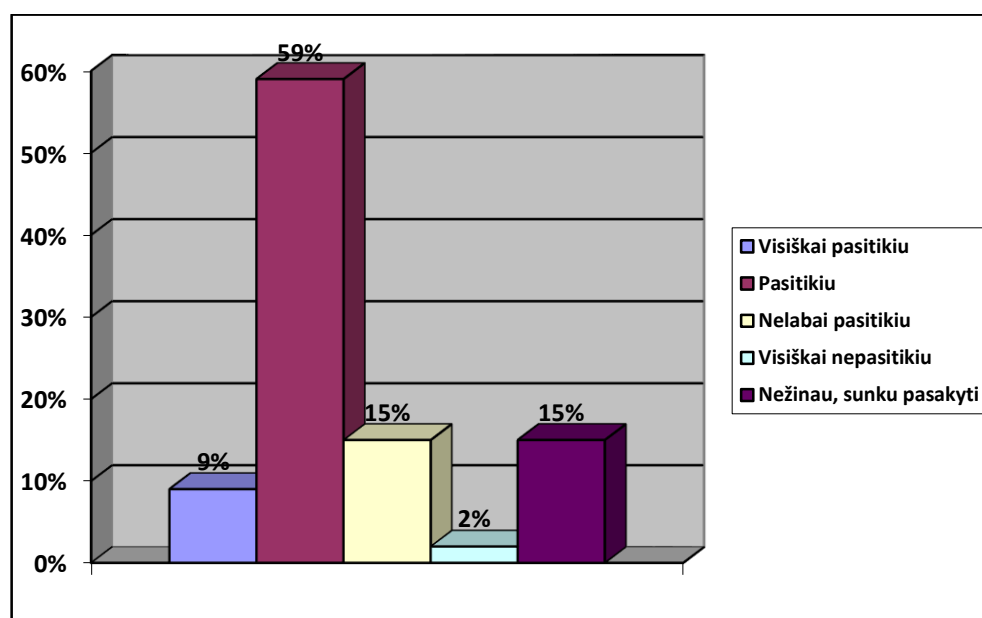
Daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (53 proc.) negalėjo tiksliai įvardinti, koks yra jų vaidmuo programos įgyvendinime. Tuo tarpu daugiausiai respondentų (17 proc.) įvardinant

savo vaidmenį nurodė jog jie yra pasyvūs stebėtojai ir tik kiek mažesnė respondentų dalis (15 proc.) nurodė jog jie yra aktyvūs bendruomenės dalyviai arba iš viso nesidomi programos įgyvendinimu (15 proc.).

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. Aktyvūs nariai įgyvendinant programą dažniau yra 36-45 nei 18-25 metų amžiaus respondentai ($p=0,004<0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti jog respondentai nėra linkę aktyviai įsitraukti į „Saugios kaimynystės“ įgyvendinimą, be to, joje aktyviai dalyvauja dažniau vyresnio nei jaunesnio amžiaus respondentai. Be to, policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizė taip pat atskleidė, jog „Saugios kaimynystės“ programa efektyviai gali būti įgyvendinama tik tada, kai joje dalyvauja ir patys gyventojai, tačiau šio tyrimo duomenys rodo, kad gyventojai nėra linkę būti aktyviais programos įgyvendinimo procesuose.

Toliau respondentų klausta, ar jie pasitiki policija savo gyvenamojoje vietoje (25 pav.).

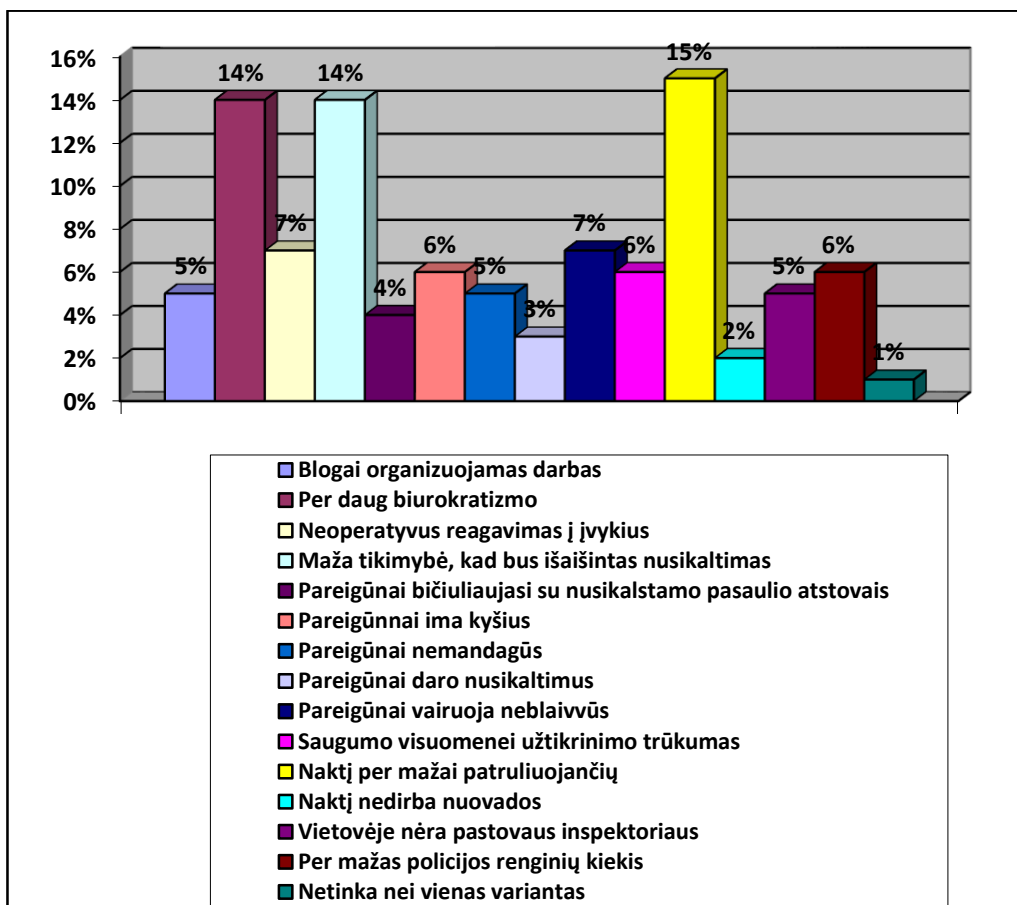

25 pav. Pasitikėjimas policija

Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (59 proc.) nurodė, jog jie pasitiki policija savo gyvenamojoje vietoje, tuo tarpu tik mažiausia respondentų dalis (2 proc.) nurodė, jog jie visiškai nepasitiki policija savo gyvenamojoje vietoje.

Nors policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizės duomenys atskleidė, jog jų požiūriu visuomenėje yra po lygiai tiek pasitikinčių, tiek nepasitikinčių kelių policijos darbu, tačiau šio tyrimo duomenys rodo, jog didžioji dauguma bendruomenių gyventojų yra linkę pasitikėti policijos darbu.

Toliau respondentų prašyta nurodyti pagrindines nepasitikėjimo policija priežastis. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, kas lemia respondentų nepasitikėjimą policijos darbu (26 pav.).

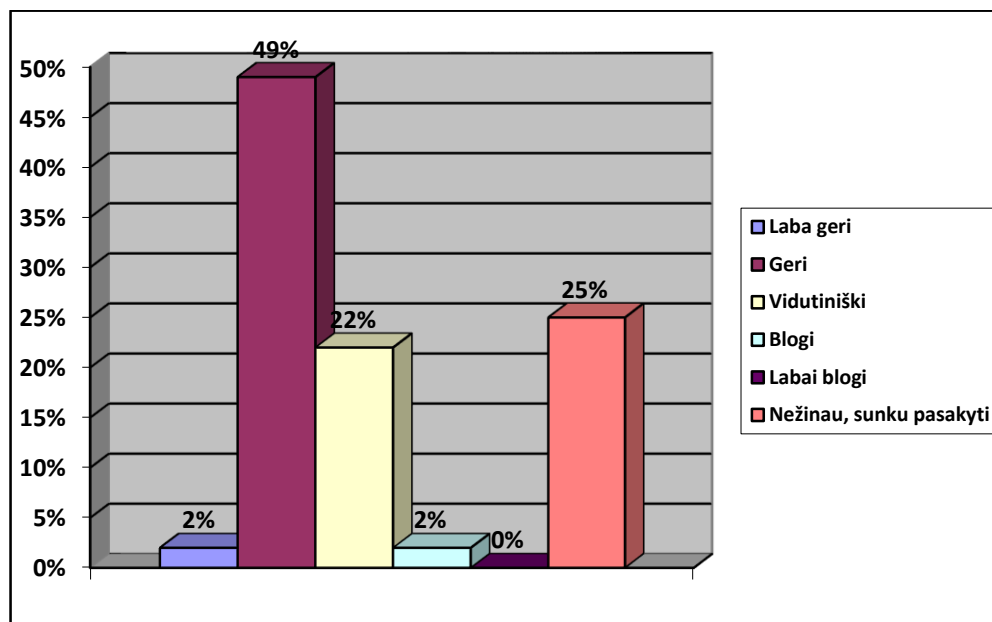
26 pav. Nepasitikėjimo priežastys

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (15 proc.) nurodė, jog policija jie nepasitiki dėl to, jog naktį būna per mažai patruliuojančių pareigūnų, kiek mažesnė respondentų dalis (14 proc.) pagrindinėmis nepasitikėjimo priežastimis įvardino mažą tikimybę, jog bus išaiškintas nusikaltimas, per didelį biurokratizmą.

Rečiausiai respondentai neigiamą požiūrį formuojančius veiksnius įvardino pareigūnų bičiuliavimasis su nusikalstamo pasaulio atstovais (4 proc.), pačių pareigūnų daromus nusikaltimus (3 proc.) bei naktimis nedirbančias nuovadas (2 proc.).

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima pažymėti, jog tiek policijos pareigūnai, tiek ir bendruomenių gyventojai vienodai įvardina pagrindines priežastis, kurios lemia gyventojų nepasitikėjimą policijos veikla. Pagrindinėmis nepasitikėjimo priežastimis įvardinamas naktimis patruliuojančių pareigūnų trūkumas ko pasekoje negebam visiškai užtikrinti gyventojų saugumo, operatyvaus reagavimo į įvykius, taip pat dažnai netikima, jog pareigūnai gebės iširti bylą bei policijos veikloje egzistuoja per didelis biurokratizmas Galima daryti prielaidą jog gyventojų nepasitikėjimą policija dažniausiai lemia ne netinkamas policijos pareigūnų elgesys, bet pareigūnų trūkumas siekiant užtikrinti gyventojų saugumą.

Toliau respondentų klausta, kokie yra policijos pareigūnų ir gyventojų santykiai Klaipėdos mieste. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį į bendravimo santykius su policijos pareigūnais (27 pav.).

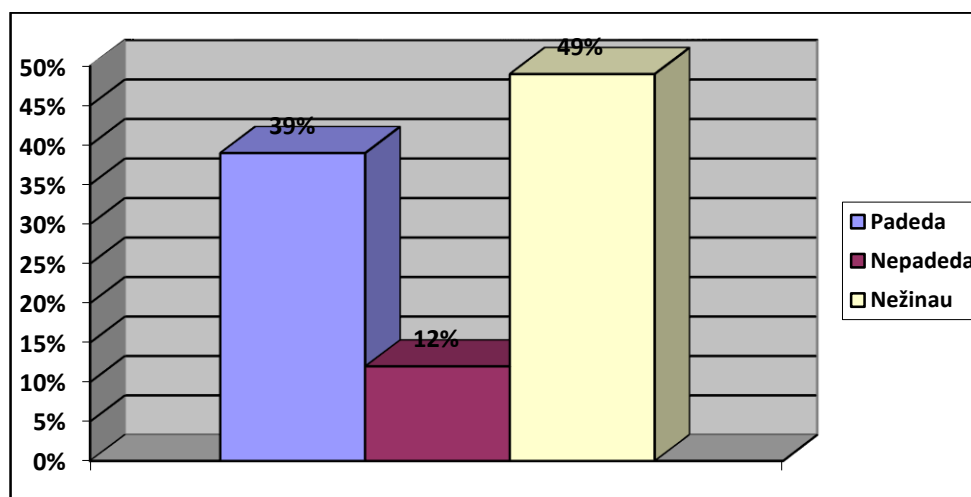
27 pav. Gyventojų ir pareigūnų santykiai Klaipėdos mieste

Beveik pusė tyrime dalyvavusių respondentų (49 proc.) nurodė, jog gyventojų ir policijos pareigūnų santykiai Klaipėdos mieste yra geri. Ženkliai mažesnę respondentų dalis (22 proc.) nurodė, jog santykiai yra vidutiniški ir pažymėtina, jog nei vienas tyrime dalyvavęs respondentas nenurodė, jog gyventojų ir policijos pareigūnų santykiai Klaipėdos mieste yra labai blogi.

Tyrimo metu nustatytas statistinis reikšmingumas. 45-55 priešingai nei 18-25 metų amžiaus respondentai dažniau nurodo, jog gyventojų ir policijos santykiai Klaipėdos mieste yra geri ($p=0,000 < 0,005$).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog tiek policijos pareigūnų, tiek ir bendruomenių gyventojų nuomone policijos ir gyventojų santykiai Klaipėdos mieste yra geri. Tačiau palankiausiai policijos ir gyventojų santykius Klaipėdos mieste dažniau vertina vyresnio nei jaunesnio amžiaus respondentai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar gyventojai Klaipėdos mieste, policijos pareigūnams, padeda užtikrinti viešąją tvarką. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti respondentų požiūrį į gyventojų aktyvumą bendradarbiaujant su policijos pareigūnais siekiant užtikrinti viešąją tvarką (28 pav.).

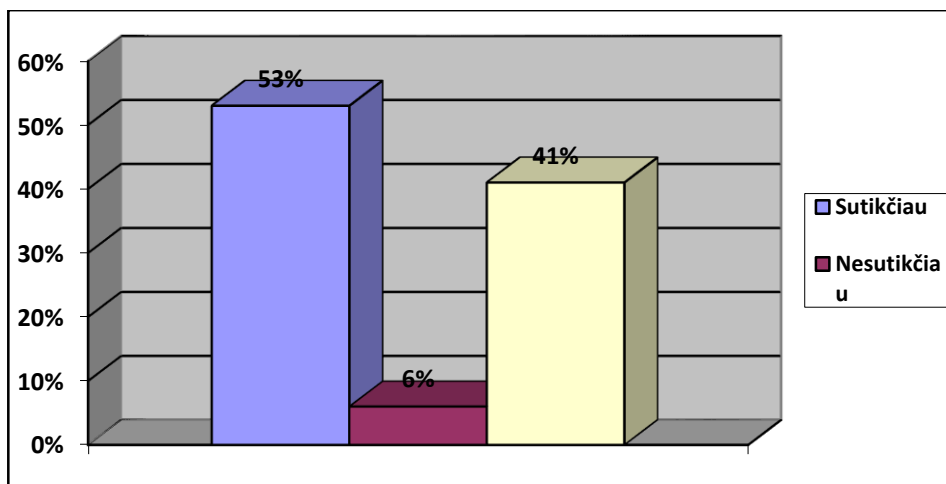

28 pav. Gyventojų pagalba užtikrinant viešąją tvarką

Beveik pusė tyrime dalyvavusių respondentų (49 proc.) negalėjo tiksliai įvardinti, ar gyventojai Klaipėdos mieste, policijos pareigūnams, padeda užtikrinti viešąją tvarką. Tačiau kiek mažesnė respondentų dalis (39 proc.) nurodė, jog gyventojai padeda užtikrinti viešąją tvarką ir tik mažiausia respondentų dalis (12 proc.) nurodė, jog gyventojai siekiant užtikrinti viešąją tvarką nėra linkę padėti.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, jog respondentų požiūriu gyventojai Klaipėdos mieste prisideda prie viešosios tvarkos užtikrinimo.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar jie sutiktų padėti policijos pareigūnams, užtikrinti viešąją tvarką, jų gyvenamojoje vietoje. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti gyventojų iniciatyvumą siekiant užtikrinti viešąją tvarką jų gyvenamojoje vietoje (29 pav.).

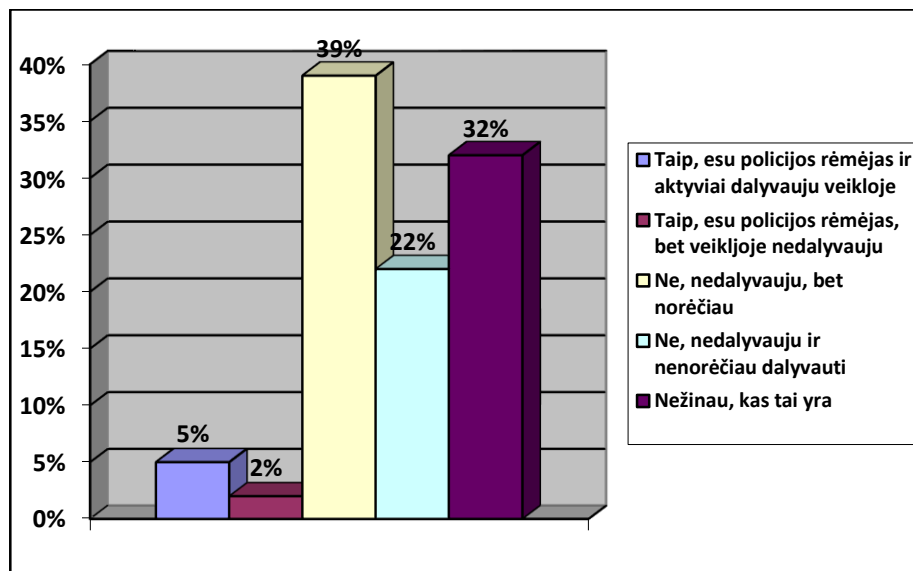

29 pav. Pagalba pareigūnams užtikrinant viešąją tvarką

Kiek daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (53 proc.) nurodė, jog jie prisidėtų prie viešosios tvarkos užtikrinimo, tuo tarpu prie pagalbos pareigūnams užtikrinant viešąją tvarką neprisidėtų tik nedidelė respondentų dalis (41 proc.).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog respondentai yra linkę prisidėti prie pagalbos policijos pareigūnams siekiant užtikrinti viešąją tvarką.

Toliau respondentų klausta, ar jie dalyvautų policijos rėmėjų veikloje (30 pav.).

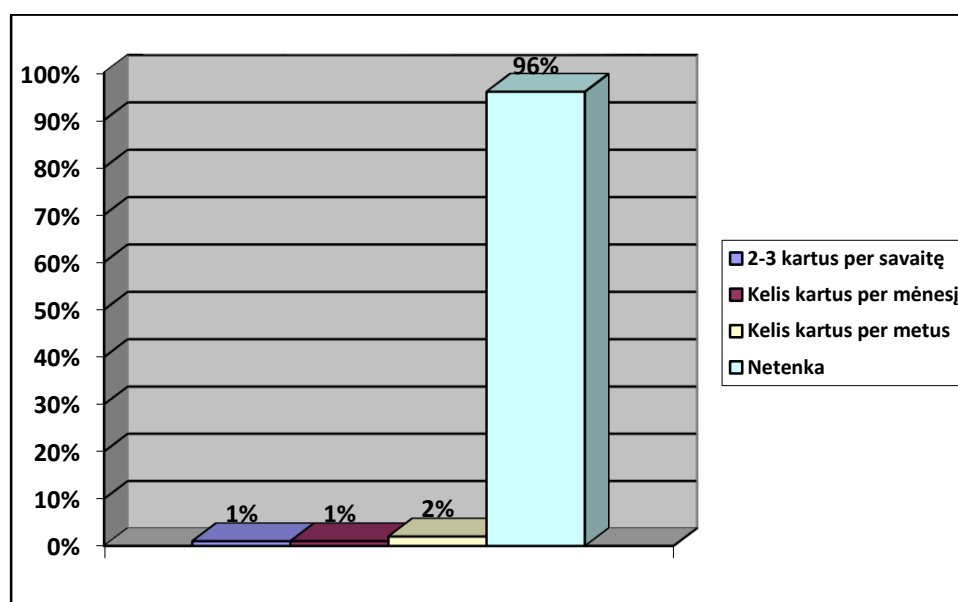

30 pav. Dalyvavimas policijos rėmėjų veikloje

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (39 proc.) nurodė, jog jie nedalyvauja policijos rėmėjų veikloje, bet joje dalyvauti norėtų. Kiek mažesnė respondentų dalis (32 proc.) nurodė, jog jie iš viso nežino, kas yra policijos rėmėjų veikla. Ir tik mažiausia respondentų dalis (5 proc.) nurodė, jog jie yra policijos rėmėjai ir aktyviai dalyvauja toje veikloje.

Apibendrinant galima teigti, jog nors tik nedidelė respondentų dalis nurodė, jog jie dalyvauja policijos rėmėjų veikloje, tačiau nemaža respondentų dalis nurodė jog į tokią veiklą jie norėtų įsitraukti. Be to, kaip parodė policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizė, pareigūnai taip pat neaktyviai į viešojo saugumo užtikrinimą įtraukia policijos rėmėjus, todėl teigtina, jog policijos rėmėjo programa naudojama neefektyviai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, jeigu jie yra policijos rėmėjai, kaip dažnai tenka užtikrinti viešąją tvarką su policijos pareigūnais. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti, kaip dažnai į viešojo saugumo užtikrinimą įtraukiami policijos rėmėjai (31 pav.).

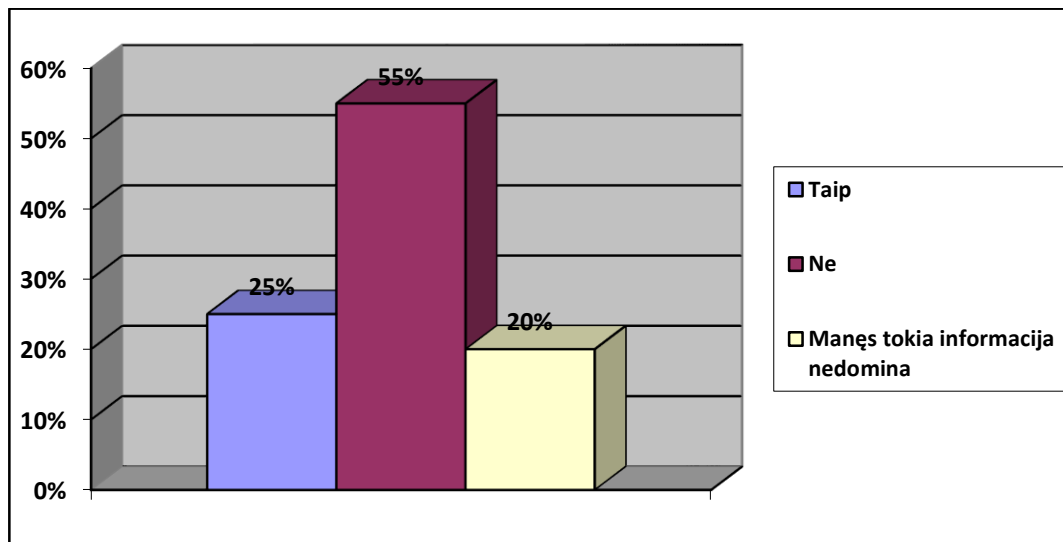

31 pav. Dalyvavimas policijos rėmėjo veikloje

Absoliuti dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (96 proc.) nurodė, jog nors jie ir yra policijos rėmėjai, tačiau jiems netenka dalyvauti kartu su policijos pareigūnais siekiant užtikrinti viešąją tvarką. Ir tik nedidelė respondentų dalis (2 proc.) nurodė, jog policijos rėmėjo veikloje užtikrinant viešąją tvarką jiems tenka dalyvauti kelis kartus per metus.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog net ir esant policijos rėmėju, į viešosios tvarkos prižiūrėjimą policijos rėmėjai įtraukiami ypač retai.

Sekančiu tyrimo klausimu respondentų klausta, ar jiems pakanka informacijos apie Klaipėdos miesto policijos komisariato veiklą. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti informacijos apie policijos veiklą pakankamumą gyventojų tarpe (32 pav.).

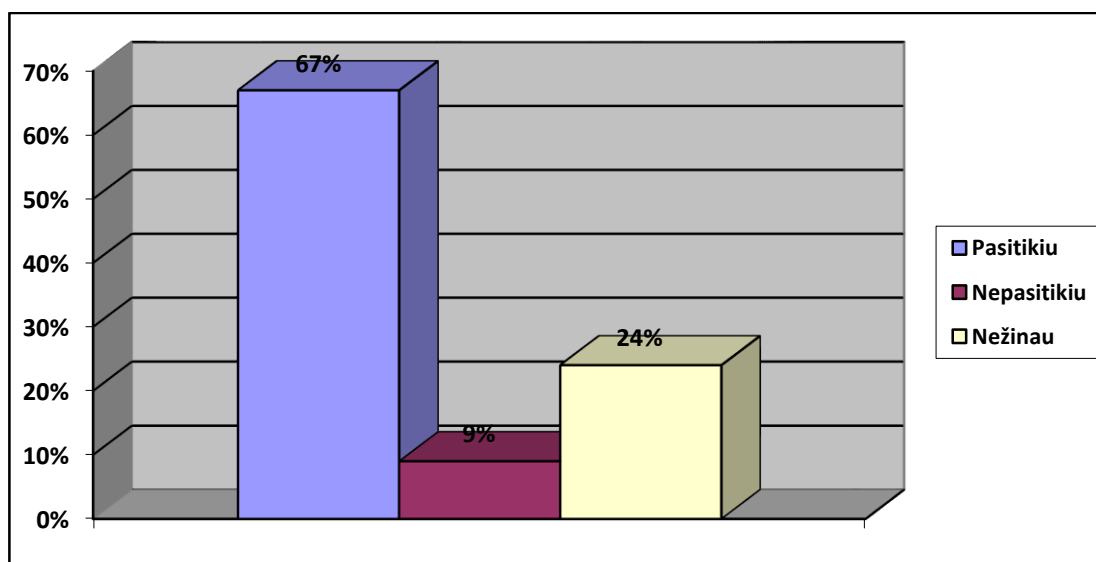

32 pav. Informacijos pakankamumas

Kiek daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių respondentų (55 proc.) nurodė, jog jiems neužtenka informacijos apie Klaipėdos policijos komisariato veiklą ir tik mažiau nei trečdalis respondentų (25 proc.) nurodė, jog informacijos jiems pakanka, beje, tik nedidelė respondentų dalis (20 proc.) nurodė, jog jų tokia informacija nedomina.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog nors policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog jų požiūriu informacijos gyventojams apie Klaipėdos policijos komisariato veiklą užtenka, tačiau bendruomenių narių atsakymai rodo, jog gyventojams informacijos nepakanka, be to, remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, jog gyventojai yra suinteresuoti informacija apie Klaipėdos policijos komisariato veiklą.

Toliau respondentų klausta, ar jie pasitiki Klaipėdos miesto policija (33 pav.).

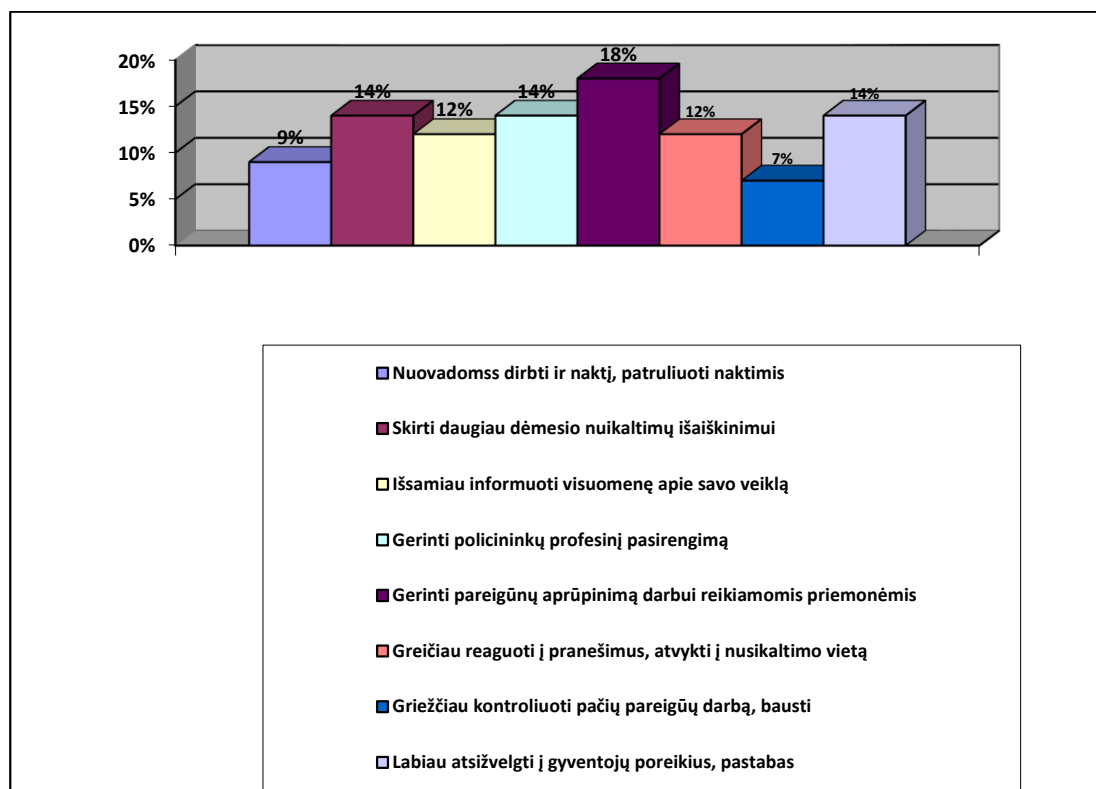

33 pav. Pasitikėjimas Klaipėdos policija

Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (67 proc.) nurodė jog jie pasitiki Klaipėdos policija ir tik mažiausia respondentų dalis (9 proc.) nurodė jog Klaipėdos policija jie nepasitiki.

Taigi remiantis tyrimo rezultatais, respondentai yra linkę pasitikėti Klaipėdos policijos darbu, jos veiklą vertina teigiamai.

Paskutiniu tyrimo klausimu respondentų klausta, ką Lietuvos policija turėtų pakeisti, pagerinti savo veikloje, kad padidėtų jų pasitikėjimas policija. Tokie tyrimo duomenys leidžia nustatyti pagrindines policijos veiklos tobulintinas sritis siekiant gerinti visuomenės pasitikėjimą policija (34 pav.).

34 pav. Veiklos tobulintini veiksniai

Daugiausiai tyrime dalyvavusių respondentų (18 proc.) nurodė, jog siekiant gerinti visuomenės pasitikėjimą policija, policijos pareigūnai turėtų būti geriau aprūpinami darbu reikalingomis priemonėmis (18 proc.), taip pat skiriama daugiau dėmesio nusikaltimų išaiškinimui (14 proc.), gerinamas policininkų profesinis pasirengimas (14 proc.) bei labiau atsižvelgiama į gyventojų poreikius, pastabas (14 proc.). Rečiausiai respondentai tobulintina priemone įvardino griežtesnį policijos darbo kontroliavimą, baudimą (7 proc.).

Taigi apibendrinant galima teigti, jog visuomenės pasitikėjimą policijos veikla gerintų geresni policijos pareigūnų darbo vietos aprūpinimas įvairiomis darbo priemonėmis, kurios leistų efektyviau ir operatyviau reaguoti į iškvietimus, taip pat turėtų būti formuojama atsakingesnė praktika tiriant įvairia bylas bei gerinamas policininkų profesinis pareigūnas, taip pat ypač svarbus veiksnys siekiant didesnio visuomenės pasitikėjimo yra gebėjimas patenkinti gyventojų poreikius, tobulinti veiklą atsižvelgiant į gyventojų pastebėjimus.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti jog tie respondentai, kurie per pastaruosius 12 mėnesių nukentėjo nuo nusikalstamų veikų yra linkę kreiptis į policijos pareigūnus. Respondentai, kurie kreipėsi dėl nukentėjimo pagalbos į policijos pareigūnus jų darbą dažniausiai vertino gerai.

Tyrimo rezultatai atskleidė jog tyrime dalyvavę respondentai gyvenamojoje vietoje, kurioje jie gyvena jaučiasi saugiau, tačiau jaunesnio amžiaus respondentai priešingai nei vyresnio augūs jaučiasi ženkliai dažniau. Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų žino nusikaltimų mažinimo prevencinę programą „Saugi kaimynystė“, tačiau apie ją žinių daugiau turi vyresnio nei jaunesnio amžiaus respondentai. Ir nors dauguma respondentų turi žinių apie šią programą, tačiau tik nedidelės dalies respondentų gyvenamojoje vietoje įgyvendinama prevencinė programa „Saugi kaimynystė“, be to, patys respondentai nėra suinteresuoti joje aktyviai dalyvauti, dažniausiai į programos įgyvendinimą įsitraukia vyresnio nei jaunesnio amžiaus respondentai. Lyginant „Saugios kaimynystės“ programos įgyvendinimo vertinimus tarp policijos pareigūnų ir bendruomenių gyventojų, nustatyta, jog policijos pareigūnai taip pat nurodo, jog programa negali būti efektyviai įgyvendinama jei į ją aktyviai neįsitraukia bendruomenės gyventojai, tačiau jie, kaip parodė šio tyrimo duomenys dažniausiai linkę pasyviai dalyvauti programos įgyvendinime.

Dauguma respondentų pasitiki policijos pareigūnų darbu, tačiau policijos pareigūnų požiūriu policijos darbu vienodai žmonių ir pasitiki, ir nepasitiki, tačiau tiek policijos pareigūnų, tiek bendruomenių gyventojų dauguma nurodė, jog Klaipėdos policijos ir gyventojų santykiai yra geri. Analizuojant priežastis, lemiančias gyventojų nepasitikėjimą policija, nustatyta, jog tiek policijos pareigūnai, tiek ir bendruomenių gyventojai įvardina vienodas policijos nepasitikėjimo priežastis: naktį būna per mažai patruliuojančių pareigūnų, maža tikimybė, jog bus išaiškintas nusikaltimas, per didelį biurokratizmas.

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog gyventojai dažniausiai būtų linkę padėti policijos pareigūnams siekiant užtikrinti viešąją tvarką, nemaža respondentų dalis nepriklauso policijos rėmėjų programai, tačiau būtų linkę į ją įsitraukti, bet, kaip parodė tyrimo rezultatai, policijos rėmėjais esantys respondentai į viešosios tvarkos užtikrinimą įtraukiami ypač retai tą patvirtino ir policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizė. Be to, policijos pareigūnų tyrimo duomenų analizės metu nustatyta, jog pareigūnų požiūriu gyventojams užtenka informacijos apie Klaipėdos policijos komisariata, tačiau bendruomenių gyventojų tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog gyventojams tokios informacijos neužtenka.

Tyrimo metu nustatyta, jog siekiant gerinti policijos pasitikėjimą visuomenėje, didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas policijos pareigūnų aprūpinimui tinkamomis darbo priemonėmis, jų profesiniam parengimui, didesnis dėmesys skiriamas bylų išaiškinimui, efektyviau reaguojama į gyventojų pasiūlymus bei pastabas.

IŠVADOS

1. Policija yra valstybei atstovaujanti nusikaltimų užkardymo ir prevencijos institucija. Tai visuomenės sukurta teisėsaugos institucija konkreitiems visuomenėms poreikiams tenkinti.

2. Atlikus mokslinės literatūros ir teisinių dokumentų analizę, paaiškėjo, kad policijai įgyvendinant viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimo funkciją svarbi yra visuomenės pagalba, nes tai kompleksiškas reiškinys aiškinamas, kaip vertės kūrimo procesas visų suinteresuotųjų pusių pastangomis, šiuo atveju – policijos ir visuomenės (gyventojų). Pastebėta, jog gyventojai yra labiau linkę padėti policijai nei pasitikėti ja, o reiškinys, kai bendruomenės didina savo sugebėjimą priešintis nusikalstamumui reiktų įvardinti, kaip pilietinę savisaugą.

3. Išanalizavus Lietuvos respublikos veiklą reglamentuojančius aktus, galima teigti, jog daugiausiai dėmesio Lietuvos viešąjį saugumą reglamentuojančiuose teisės aktuose skiriama teisiniu dokumentų parengimui, bet ne viešojo saugumo funkcijų užtikrinimui.

4. Nustačius bendradarbiavimo tarp policijos ir visuomenės galimybes pastebėta, kad Lietuvoje yra įvairių savisaugos formų. Paaiškėjo, kad populiariausios bendradarbiavimo priemonės yra saugių kaimynysčių grupių kūrimas, policijos rėmėjų įtraukimas į bendras visuomenės saugumo užtikrinimo veiklas bei aplinkos prevencinės priemonės.

5. Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę, pastebėta, kad policija humanizuoja savo veiklą. Policijos komisariatuose įsteigus naujas bendruomenės policijos pareigūnų pareigybes (prevencijos padalinio pareigūnas), matyti policijos siekis įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir savo gyvenamosios, darbo ar kitokios buvimo aplinkos saugumo stiprinimo veiklą.

6. Atlikus visuomenės bendradarbiavimo su policija: Klaipėdos miesto savivaldybės atvejo tyrimą išryškėjo, kad:

6.1. Jog bendradarbiavimas tarp Klaipėdos miesto policijos pareigūnų ir visuomenės vyksta nepakankamai. Dažniausiai policijos pareigūnai su visuomene bendradarbiauja per bendruomenių pareigūnus, kurie yra tarpininkas tarp policijos bei bendruomenių gyventojų. Tačiau bendruomenių gyventojai nėra linkę aktyviai įsitraukti į nusikalstamumo mažinimo prevencinę programą „Saugi kaimynystė“ dažniau šioje programoje bendruomenių nariai dalyvauja, kaip pasyvūs stebėtojai, todėl policijos pareigūnai negali efektyviai užtikrinti programos įgyvendinimo ir saugumo be bendruomenės narių aktyvumo.

6.2. Klaipėdos miesto gyventojai yra linkę įsitraukti į viešojo saugumo užtikrinimą, prisijungtų prie policijos rėmėjo programos, tačiau jiems trūksta žinių apie šią programą, be to, policijos pareigūnai ypač retai viešąjį saugumą užtikrina su policijos rėmėjais, todėl visuomenės suinteresuotumas įsitraukti į policijos rėmėjo programą siekiant užtikrinti viešąją tvarką, Klaipėdos policijai sudaro prielaidas padidinti viešąjį saugumą užtikrinančių asmenų skaičių.

6.3. Didžiausios problemos policijos pareigūnų ir bendruomenės narių bendradarbiavime kyla dėl informacijos stokos. Gyventojams trūksta informacijos apie Klaipėdos komisariato veiklą, be to, gyventojams naktimis patruliuojančių pareigūnų, kurie užtikrintų saugumą, be to, dideli biurokratiniai mechanizmai, negebėjimas ištirti bylų mažina visuomenės pasitikėjimą policijos veikla.

REKOMENDACIJOS

Siekiant gerinti policijos ir visuomenės bendradarbiavimą, didinti visuomenės pasitikėjimą policija, **rekomenduojama:**

1. Rengti „Saugios kaimynystės“ dienas. Vasaros sezono laikotarpiu organizuoti bendruomenių susitikimus, šventes, kurių metu bendruomenių nariai dalintųsi gerąja patirtimi, kaip įgyvendinti „Saugios kaimynystės“ programą, kokie metodai leidžia sumažinti nusikalstamumo riziką bendruomenėje, suteikti informacijos bendruomenėms, kurios nėra prisijungusios prie „Saugios kaimynystės“ programos. Tokie renginiai skatintų gerosios praktikos pasidalinimą tarp bendruomenių, be to, būtų įtraukiamos naujos bendruomenės į „saugios kaimynystės“ programą; Rekomendaciją turėtų įgyvendinti Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Viešosios policijos apylinkės inspektoriai, bei bendruomenės pareigūnai, kartu su vietos bendruomenėmis.

2. Siekiant gerinti viešosios tvarkos užimtumą didinti policijos rėmėjų skaičių. Kaip parodė tyrimo rezultatai, dažniausiai visuomenės pasitikėjimą policija mažina policijos pareigūnų trūkumas, tačiau visuomenė suinteresuota dalyvauti viešojo saugumo užtikrinime, todėl didesnis policijos rėmėjų skaičiaus padidinimas, dažnesnis įtraukimas į viešojo saugumo užtikrinimą sumažintų visuomenės nepasitenkinimą dėl policijos pareigūnų trūkumo, užtikrintų efektyvesnę viešosios tvarkos priežiūrą; Rekomendaciją turėtų įgyvendinti Klaipėdos miesto policijos komisariato bendruomenės pareigūnai ir apylinkės inspektoriai.

3. Siekiant gerinti informacijos klaidą apie Klaipėdos policijos veiklą, rekomenduojama informaciją talpinti ne tik Klaipėdos policijos komisariato tinklalapyje, bet ir naudoti socialines medijas siekiant pasiekti didesnę gyventojų skaičių pateikiant jiems informaciją apie Klaipėdos policijos komisariato veiklą. Rekomendacijas turėtų įgyvendinti Klaipėdos miesto policijos komisariato Komunikacijos grupės pareigūnai bei bendruomenės pareigūnai, bendradarbiaudami su vietos žiniasklaida.

LITERATŪRA

1. Andriulis, V. (2000). *Nusikaltimų prevencijos patirtis Lietuvoje 1918-1940 m.: antologinė apžvalga*. Vilnius: Justitia
2. Babachinaitė, G. (2006). *Saugumo jausmo ir nusikaltimų baimės raida Lietuvoje Jurisprudencija: mokslo darbai*. Vilnius: Mykolo Romerio Teisės saugos fakulteto Kriminologijos katedra, Nr. 1 (79).
3. Conklin, J. E. (1989). *Criminology Third Edition*. New York.
4. Jovaiša, L. (2002). *Savisaugos įgymis ir jo ugdymas*. Vilniaus universitetas: Acta paedagogica vilnensia. Nr. 9.
5. Justickis V. (2000). *Prevencinė policijos veikla remiantis bendruomenės teisėtvarkos modeliu*. Vilnius : LTA Leidybos centras
6. Laurinavičius, A. (2001). *Bendruomenės teisėtvarka*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
7. Lukšienė, M. (1993). *Demokratinė ugdymo mintis Lietuvoje*. Vilnius: Mokslas
8. Palskys, E. (1996). *Policija ir visuomenė tarpukario Lietuvoje* . Kriminalinė justicija: LPA mokslo darbai. T. 5.
9. Roper, R. (1996). Kriminalinių nusikaltimų prevencija, pertvarkius piliečių ir policijos santykius. *Kriminalinė justicija: mokslo darbai* T.3.
10. Žydžiūnaitė, V. (2005). *Komandinio darbo kompetencijos ir jų tyrimo metodologija slaugytojų veiklos požiūriu*. Kaunas: Judex.
11. Katuoka, S. (1998). *Policija ir žmogaus teisės*. Vilnius: ET informacijos centras.
12. Matulionytė, E. (2008). *Grėsmių nacionaliniam saugumui nustatymas ir jų prevencijos galimybės*. In: Jurisprudencija.
13. Nikartas, S. (2012). *Bendruomenių dalyvavimas nusikalstamumo prevencijoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
14. Nikartas, S. (2014). *Piliečių dalyvavimo formos užtikrinant visuomenės saugumą Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Romerio unuversitetas
15. Vitkauskas, K. (2012). *Lietuvos policijos pareigūnų motyvacinių veiksnių analizė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas
16. Laurinavičius, A (2001). *Policijos tarnavimo bendruomenei problemos*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas
17. Laurinavičius, A. (2000). *Bendruomenės ir teisės saugos institucijų bendradarbiavimas*. Vilnius: LTA
- 18.
19. Vaišvila, A. (1997). *Policija – valdžios ir paslaugos vienovė*. Kriminalinė justicija: Lietuvos policijos akademijos mokslo darbai. T. 6.
20. Vanagas, R. (2006). *Savivaldos institucijų socialinis politinis veiksmingumas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
21. Sampson, R., Morenoff, J., Gannon-Rowley, T. (2002). *Assessing "neighborhood effects": Social processes and new directions in research*. New York press.

22. Cozens, P.M., Saville, G., ir Hillier, D. (2005). *Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED); A review and modern bibliography. Property Management, Bingley*. UK: Emerald Group Publishing Limite.
 23. Mikulskienė, B. ir kt. (2011). *Saugios savivaldybės vertinimo sistemos formavimas. Socialinės technologijos*. Vilnius: mokslinis darbas Nr. 1 (2)
 24. Pitrenaitė, B. ir kt. (2013) *Saugios savivaldybės organizacinės valdymo struktūros kūrimas // Viešoji politika ir administravimas*. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, T. 10
 25. Nilsen, P., Hudson D.S., Kullberg A., Timpka T., Ekman R., Lindqvist K.(2004) Making sense of safety. *Injury Prevention*.
 26. Palšis B. (2014). Bendruomenės pareigūno pareigybė: teisėtvarkos ir socialinio darbo vaidmenų derinimas. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*. 2015 nr.16 (2)
 27. Pumputis, A. (1996). Policija kaip paslauga. *Politologija*. 1. 11-13
 28. Palšis, B. (2014). Bendruomenės pareigūno pareigybė: teisėtvarkos ir socialinio darbo vaidmenų derinimas. *Socialinis darbas: patirtis ir metodai*, 14, 24.
 29. Gils van P.A.M.P (1997). *Policijos bendradarbiavimo su visuomene patirtis Olandijoje.: pranešimų tarptautiniuose seminaruose rinkinys*. Vilnius: Polisema
 30. Svanstrom L. (2012) It all starte din Falkoping, Sweden: Safe Communities – global thinking and local action for safety. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*.
 31. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, (2001). Vilnius: Enciklopedijų ir žodynų leidykla.
 32. Nikartas, S. (2010). Piliečių dalyvavimo formos užtikrinant visuomenės saugumą Lietuvoje. Teisės institutas. Konferencijos medžiaga. Vilnius
 33. Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašas, patvirtintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 5-V-384 „Dėl Viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo. Nauja redakcija 2015 m. balandžio 8 d. Nr. 5-V-367.
 34. Europos policijos etikos kodeksas (2002).Vilnius.
- Schalk, R., Curs, P. L. (2010). Cooperation in organizations. *Journal of Managerial Psychology*, 25 (5). [žiūrėta 2016-04-04]. Prieiga per internetą: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/02683941011048364>

ŠALTINIAI

1. LR policijos įstatymas. [žiūrėta 2016-02-02] Prieiga per internetą: www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA89372D00AA/QKIBqmqzIIv
2. LR Seimo nutarimas. Dėl viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo 2015 m. gegužės 7 d. Nr. XII-1682. [žiūrėta 2016-02-04] Prieiga per internetą: https://www.e-tar.lt/rs/legalact/.../format/OO3_ODT/
3. LR Vyriausybės nutarimas. Dėl nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010-2012 metų įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo. [žiūrėta 2016-02-04] Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.CA39B6F8E962>
4. Nusikalstamumo prevencijos per aplinkos dizainą (CPTED) mokomojo kurso publikacija (2015). Talinas. [žiūrėta 2016 05 07] Prieiga per internetą http://planeerimine.ee/static/sites/2/cpted_c_lt.pdf
5. Nilsen, P., Hudson D.S., Kullberg A., Timpka T., Ekman R., Lindqvist K. Making sense of safety. *Injury Prevention*, (2004). [žiūrėta 2016 04 27] Prieiga per internetą: <http://injuryprevention.bmj.com/content/10/2/71.full.pdf>.
6. Nusikaltimų stabdytojai. Nusikaltimų prevencijos Lietuvoje centras. [žiūrėta 2016 03 20] Prieiga per internetą: <http://www.nplc.lt/vz/vz6.htm>
7. Sviklas, A. Pilietinės savisaugos iniciatyva. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. [žiūrėta 2016-04-04] Prieiga per internetą: http://www.nplc.lt/reng/ren26_6.doc
8. Sviklas, A. Apie pilietinę savisaugą. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. [žiūrėta 2016-04-04] Prieiga per internetą: http://www.nplc.lt/reng/ren28_5.doc
9. Saugios kaimynystės grupių programos pristatymas. [žiūrėta 2016-02-02]. Prieiga per internetą: <http://kbca.lt/articles/view/581>
10. Saugios savivaldybės koncepcija. žiūrėta [2016-02-02] Prieiga per internetą: https://www.e-tar.lt/rs/legalact/TAR.8AF1C8882FDD/format/OO3_ODT/
11. Pitrėnaitė, B. (2013) *Saugios savivaldybės organizacinės valdymo struktūros kūrimas // Viešojo politika ir administravimas*. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, T. 10, [žiūrėta 2016-03-05]. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/vpa/archyvas/
12. Pocienė, A., Kalesnykas R ir kt. (2010). *Saugumo miestuose užtikrinimo problemos: metodinė priemonė*. Prieiga per internetą: [žiūrėta 2016-02-02] http://www.teise.org/data/TI_Saugumo_1_240.pdf
13. Policijos veiklos apžvalga 2015 m. [žiūrėta 2016-02-02] Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?id=2875>
14. Vileikienė, E. Lietuvos gyventojų požiūris į teisėsaugos institucijas ir viešojo saugumo vertinimas. Vidaus reikalų ministerija [žiūrėta 2016-03-04]. Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/get.php?f.11102>
15. Visuomenės savisaugos sistemos Lietuvoje būklės ir visuomenės bendradarbiavimo su teisėsaugos institucijomis analizė. Nusikaltimų prevencijos Lietuvoje centras. Prieiga per internetą: [žiūrėta 2016-02-03]

https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Teisine_informacija/Tyrimai_ir_analizes/Analize/bendradarbanalize.doc

16. Pilietiškumo samprata. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa . [žiūrėta 2016-05-06]
Prieiga per internetą: http://www.3sektorius.lt/docs/Ataskaita_pilietiskumas_santrauka_2013-01-17_15_59_37.pdf

Miesto kamerų žemėlapis. Klaipėda. [žiūrėta 2016-02-03] Prieiga per internetą:
<http://www.saugusmiestas.lt/lt/verta-zinoti/kameros-pasulyje/> <http://tiesa.com/naujienos-ir-zinios/anglija-ir-gyvenimas-joje/policija/kiekvienam-namui-anglijoje-po-cctv-kamera-15627>

1 PRIEDAS

Anketa Klaipėdos miesto pareigūnams

Esu Kauno technologijos universiteto Viešosios politikos magistrų studijų programos studentas ir atlieku apklausą, kuria siekiama ištirti visuomenės ir policijos bendradarbiavimą, Klaipėdos miesto savivaldybėje. Prašome Jūsų atidžiai perskaityti pateiktus klausimus ir pasirinkti Jūsų nuomone labiausiai atspindintį atsakymo variantą. Apklausą yra anoniminė, gauti rezultatai bus gauti tik apibendrinta forma magistro baigiamajame darbe. Jūsų nuomonė yra labai svarbi. Jums labiausiai tinkantį atsakymą pažymėkite *X*.

1. **Kur Jūs dirbate?**

- Viešojoje policijoje;
- Kriminalinėje policijoje;
- Administravimo padaliniuose.

2. **Kaip dažnai tenka bendrauti su Klaipėdos miesto gyventojais tarnybos metu?**

- Kasdien;
- 2-3 kartus per savaitę;
- Kelis kartus per mėnesį;
- Kelis kartus per metus;
- Netenka.

3. **Ar per praėjusius 12 mėnesių Jūs tyrėte kokį nors nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą?**

- Taip;
- Ne.

4. **Jei tyrėte kokį nors nusikaltimą, kitą teisės pažeidimą per praėjusius 12 mėnesių, ar nukentėjęs asmuo noriai bendradarbiavo su policija?**

- Taip, visais atvejais;
- Taip dažniausiai;
- Ne su policija nebendradarbiavo.

5. **Jei tyrėte kokį nors nusikaltimą, kitą teisės pažeidimą per praėjusius 12 mėnesių, ar liudytojai noriai bendradarbiavo su policija?**

- Taip visais atvejais;
- Taip dažniausiai;
- Ne su policija nebendradarbiavo.

6. **Jūsų nuomone, ar Jūsų aptarnaujamoje teritorijoje gyventojai pasitiki policijos pareigūnais?**

- Dauguma gyventojų policija pasitiki ;
- Pasitikinčiųjų ir nepasitikinčiųjų policija yra apylygiai;
- Nežinau sunku pasakyti.

7. Pažymėkite, pritariate ar nepritariate, šiems teiginiams susijusiems su gyventojų nepasitikėjimu policija:

- Blogai organizuojamas darbas;
- Policijoje vis dar išlieka daug biurokratizmo;
- Neoperatyvus reagavimas į įvykius;
- Maža tikimybė, kad bus išaiškintas nusikaltimas;
- Policijos pareigūnai bičiuliaujasi su nusikalstamo pasaulio atstovais;
- Policijos pareigūnai ima kyšius;
- Pareigūnai nemandagiai ir nepagarbiai bendrauja su nukentėjusiais asmenimis;
- Policininkai daro nusikaltimus;
- Policininkai daro nusikaltimus;
- Saugumo visuomenei užtikrinimo trūkumas;
- Mieste naktį mažai patruliuojančių pareigūnų;
- Naktį nedirba policijos nuovados;
- Gyvenamojoje vietoje nėra pastovaus apylinkės inspektoriaus;
- Per mažas policijos viešųjų renginių kiekis;
- Netinka nei vienas ankščiau išvardintas atsakymas, nes policija savo darbą atlieka gerai;
- Kita (įrašykite) _____.

8. Kokie yra policijos pareigūnų ir gyventojų santykiai Klaipėdos mieste?

- Labai geri;
- Geri;
- Vidutiniški;
- Blogi;
- Nežinau sunku pasakyti.

9. Jūsų nuomone, ar gyventojams pakanka informacijos apie Klaipėdos miesto policijos komisariato veiklą?

- Taip;
- Ne;
- Nežinau sunku pasakyti.

10. Ar Jūsų aptarnaujamojoje teritorijoje bendruomenė yra aktyvi?

- Taip;
- Ne;
- Nežinau.

11. Kokios problemos aktualios Jūsų aptarnaujamojoje teritorijoje?

- Vagystės;
- Pastatų niokojimas, turto gadinimas;

- Ne vietoje statomi automobiliai;
- Gyvūnų laikymo taisyklių pažeidimai;
- Viešosios tvarkos pažeidimai;
- Nežinau, sunku pasakyti.

12. Jūsų nuomone ar efektyvi yra nusikaltimo prevencinė programa „Saugi kaimynystė“?

- Taip;
- Ne;
- Nežinau;
- Kita

(įrašykite)_____.

13. Pažymėkite atsakymo variantus, kas yra bendruomenės pareigūnas?

- Tarpininkas sprendžiant gyventojų problemas;
- Pareigūnas užtikrinantis grystamąjį (atgalinį) ryšį gyventojams;
- Aktualios informacijos gyventojams teikėjas;
- Aktyvus aptarnaujančios teritorijos bendruomenės narys;
- Bendruomenės lyderis;
- Kita(įrašykite)_____.

—.

14. Bendruomenės pareigūnų vykdoma veikla - pažymėkite atsakymo variantus.

- Didina pasitikėjimą policija;
- Įtakos pasitikėjimui neturi;
- Formuoja teigiamą policijos įvaizdį;
- Reprerzentuoja policijos instituciją;
- Skatina rinktis policijos pareigūno profesija.
- Kita

(įrašykite)_____.

15. Ar, Jums teko užtikrinti viešąją tvarką su policijos rėmėjais?

- Taip;
- Ne;
- Neteko

16. Kaip dažnai tenka užtikrinti viešąją tvarką su policijos rėmėjais?

- Kasdien;
- 2-3 kartus per savaite;
- Kelis kartus per mėnesį;
- Kelis kartus per metus;
- Netenka.

17. Kiek laiko dirbate policijoje?

- Trumpiau nei metus;
- 1-5 metus;
- 6-10 metų;
- 10 ir daugiau metų.

18. Jūsų lytis?

- Vyras;
- Moteris.

19. Jūsų amžius:

- 18-25 metai;
- 26-35 metai;
- 36-45 metai;
- 46-55 metai;
- 56-65 metai.

20. Jūsų išsilavinimas?

- Vidurinis;
- Specialusis vidurinis, įgytas iki 1995 metų;
- Aukštesnysis;
- Policininko profesinė kvalifikacija (policijos mokykla);
- Aukštasis (neuniversitetinis);
- Aukštasis (universitetinis).

Dėkoju už Jūsų kantrybę, dalyvaujant tyrime ir atsakant į klausimus.

2 PRIEDAS

Anketa Klaipėdos miesto gyventojams

Esu Kauno technologijos universiteto Viešosios politikos magistrų studijų programos studentas ir atlieku apklausą, kuria siekiama ištirti visuomenės ir policijos bendradarbiavimą, Klaipėdos miesto savivaldybėje. Prašome Jūsų atidžiai perskaityti pateiktus klausimus ir pasirinkti Jūsų nuomone labiausiai atspindintį atsakymo variantą. Apklausą yra anoniminė, gauti rezultatai bus gauti tik apibendrinta forma magistro baigiamajame darbe. Jūsų nuomonė yra labai svarbi. Jums labiausiai tinkantį atsakymą pažymėkite X.

1. Ar per praėjusius 12 mėnesių Jūs esate nukentėjęs nuo kokio nors asmens, kuris vykdė nusikaltimą ar kitą teisės pažeidimą?

- Taip
- Ne.

2. Jei nukentėjote per praėjusius 12 mėnesių, ar Jūs dėl šio įvykio (-ių) kreipėtės į Klaipėdos policiją?

- Taip, kreipiausi;
- Ne, į policiją nesikreipiau, nors ir nukentėjau;
- Nebuvau nukentėjęs.

3. Kaip Jūs vertinate pareigūnų su kuriais Jums teko susidurti darba?

- Puikiai;
- Labai gerai;
- Gerai;
- Vidutiniškai;
- Blogai;
- Labai blogai;
- Nežinau sunku pasakyti.

4. Ar savo gyvenamojoje vietoje Jūs jaučiatės saugus?

- Visiškai saugus;
- Saugus;
- Nelabai saugus;
- Visiškai nesaugus;
- Nežinau sunku pasakyti.

5. Ar teko girdėti apie vykdomą nusikaltimo prevencinę programą „Saugi kaimynystė“?

- Teko;
- Neteko;
- Neprisimenu.

6. Ar Jūsų gyvenamojoje vietoje, veikia saugios kaimynystės grupė?

- Taip;
- Ne;
- Nežinau.

7. Jei taip, Jūs esate:

- Aktyvus bendruomenės dalyvis(bendraujate su policija, drausminate pažeidėjus)
- Pasyvus stebėtojas
- Nesidomiu
- Kita (įrašykite)_____.

8. Ar jūs pasitikite policija savo gyvenamojoje vietoje?

- Visiškai pasitikiu;
- Pasitikiu;
- Nelabai pasitikiu;
- Visiškai nepasitikiu;
- Nežinau sunku pasakyti
- Kita (įrašykite)_____.

9. Pažymėkite, ar pritariate šiems teiginiams susijusių su nepasitikėjimu policija.

- Blogai organizuojamas darbas;
- Policijoje vis dar išlieka daug biurokratizmo;
- Neoperatyvus reagavimas į įvykius;
- Maža tikimybė, kad bus išaiškintas nusikaltimas;
- Policijos pareigūnai bičiuliaujasi su nusikalstamo pasaulio atstovais;
- Policijos pareigūnai ima kyšius;
- Pareigūnai nemandagiai ir nepagarbiai bendrauja su nukentėjusiais asmenimis;
- Policininkai daro nusikaltimus;
- Policininkai daro nusikaltimus;
- Saugumo visuomenei užtikrinimo trūkumas;
- Mieste naktį mažai patruliuojančių pareigūnų;
- Naktį nedirba policijos nuovados;
- Gyvenamojoje vietoje nėra pastovaus apylinkės inspektoriaus;
- Per mažas policijos viešųjų renginių kiekis;
- Netinka nei vienas ankščiau išvardintas atsakymas, nes policija savo darbą atlieka gerai;
- Kita (įrašykite)_____.

10. Kokie yra policijos pareigūnų ir gyventojų santykiai Klaipėdos mieste?

- Labai geri;
- Geri;
- Vidutiniški;

- Blogi;
- Labai blogi;
- Nežinau sunku pasakyti.

11. Ar gyventojai, Klaipėdos mieste, policijos pareigūnams, padeda užtikrinti viešąją tvarką,

- Padeda
- Nepadeda
- Nežinau

12. Ar Jūs sutiktumėte padėti policijos pareigūnams užtikrinti viešąją tvarką Jūsų gyvenamojoje vietoje?

- Sutikčiau;
- Nesutikčiau;
- Nežinau;
- Aš jau esu padėjęs/padedu užtikrinti viešąją tvarką savo gyvenamojoje vietoje.

13. Ar dalyvaujate policijos rėmėjų veikloje?

- Taip, esu policijos rėmėjas ir aktyviai dalyvauju policijos rėmėjų veikloje;
- Taip, esu policijos rėmėjas, bet policijos rėmėjų veikloje beveik nedalyvauju;
- Ne, nedalyvauju, bet norėčiau;
- Ne nedalyvauju ir nenorėčiau dalyvauti;
- Nežinau, kas tai yra.

14. Jeigu esate policijos rėmėjas, kaip dažnai tenka užtikrinti viešąją tvarką su policijos pareigūnais?

- Kasdien;
- 2-3 kartus per savaitę;
- Kelis kartus per mėnesį;
- Kelis kartus per metus;
- Netenka.

15. Ar Jums pakanka informacijos apie Klaipėdos miesto policijos komisariato veiklą?

- Taip;
- Ne ;
- Tokia informacija manęs nedomina.

16. Ar Jūs pasitikite Klaipėdos miesto policija?

- Pasitikiu;
- Nepasitikiu;
- Nežinau.

17. Ką Lietuvos policija turėtų pakeisti, pagerinti savo veikloje, kad padidėtų Jūsų pasitikėjimas policija?

- Nuovadoms dirbti ir naktį, patruliuoti naktimis;
- Skirti daugiau dėmesio nusikaltimų išaiškinimui;
- Išsamiau informuoti visuomenę apie savo veiklą;
- Gerinti policininkų profesinį pasirengimą;
- Gerinti pareigūnų aprūpinimą darbui reikiamomis priemonėmis (pvz. automobiliai, benzinas ir pan.);
- Greičiau reaguoti į pranešimus, atvykti į nusikaltimo vietą
- Griežčiau kontroliuoti pačių pareigūnų darbą, bausti;
- Labiau atsižvelgti į gyventojų poreikius, pastabas.

18. Jūsų lytis?

- Vyras;
- Moteris.

19. Jūsų amžius:

- 18-25 metai;
- 26-35 metai;
- 36-45 metai;
- 46-55 metai;
- 66 ir daugiau.

20. Jūsų išsilavinimas?

- Pagrindinis;
- Vidurinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis.

21. Jūsų šeimyninė padėtis?

- Vedęs, ištekėjusi;
- Viengungis (-ė);
- Gyvenate poroje nesusituokę;
- Našlys (-ė);
- Išsiskyres (-usi).

22. Jūsų užsiėmimas:

- Vadovas, įmonės savininkas;
- Tarnautojas;
- Specialistas;
- Darbininkas;
- Ūkininkas;
- Pensininkas;
- Bedarbis;

- Namų šeimininkė;
- Moksleivis, studentas;
- Kita (įrašykite) _____.

Dėkoju už Jūsų kantrybę dalyvaujant tyrime ir atsakant į klausimus.